

Positiones circa
libros phisicorū et de aia Are-
stotelis iuxta ordinariū et dis-
putatiuū prellum magistroū
Colonie in bursa montis regē
tiū ad opponēdū et respōdēdū
nō minus utiles q̄ necessarie.

Positiones

Oniūctissimis ac

plurimū amādis studentibz burse Don-
tis salutem. Jussit diuus ille Hieronim⁹
adhortari nos alterutrum ad pietatis opera. vt illud se
queremur apostoli Pauli. Alter alterius onera portare
Et Epimenides poeta dixit. Hortat quicūq; amicos
ad honesta pudicos. Calcet equo stimulūq; bono cō-
miserat illis. Quos fouet ingenū peruersa mente ma-
lignū. Preceptoris opem vnicūq; impartitur amicus. Qd
et si sciam q; sitis vestra sponte vel sine hortatione vs-
la studio philosophie ac bonis artibz dediti. considera-
ui tamen multitudinem librorum et difficultatem ag-
gredi volentibz certualem expositionem librorum Are-
stotelis. Quapropter vt veteri vestro instituto auxilio
forem: quasdam breues positiones super octo libros phi-
sicoz: et de aia Aristotelis ad modū dialogi p opponente et
rūdente in vni colligere curauit. vt eēt animi oblectatio.
studiosis vero vt facilius possent memorie cōmendare
omnibus autem legentibz vtilitas conferatur. Et ego
quidam qui hoc opus breuandi causa suscepi. non facis

lem laborem: imo negotium plenum vigilarum et sudor-
is assumpsi. sicut hi qui preparant cōmuniū et querūt
aliozū voluntariū parere. propter multozū gratiam lib-
tenter sustinui laborem. Veritate doctrine sancti Tho-
me consonam et pleriq; collegi autoribz. pte ceteris ras-
men magistrum nostrum Henricum Borchem imi-
tari conabar. Tum quia sancti Thome interpres fides
lissimus fuit. vt restantur eiusdem post se opera relicta.
Nec dumtaxat semel in die solitus erat corporali refeci-
cibo. vt saltem eo literis eo diligentius studijs philoso-
phie vacaret. Tum etiam quia burse Donnis primus
regentium extitit. quam bursum diuissime regit. ac tan-
dem in pace requieuit. huius laus et perpetua est et im-
mortalis. Tanti viri auctoritate et fama phisus. vos mo-
nere hortariq; non desistam ad legendū sequens epul-
culum in quo assidue maiorem concipiens voluptatem
Quod si feceritis (sicuti certe facietis) vehementiori q;
dam impetu amoris ageratis. non difficile futurū exist-
mo tentandi maiora. De perfectione tantū dixisse suffici-
at. Valete. Ex burse Donnis. viij. idus Decemb:is
Anno. mcccxxij.

Finit.

Libri

Loquatur opponens.

Ira octo libros phi-

sicōi Aristotelis. Quens primo Anrum circa entia
naturalia generabilia et corruptibilia: habent possit pro-
prie dicta scientia. Ista questio pbaf et improbat. Pro-
bat pro parte affirmatiua et hys que dicit Aristote-
les sanctus Thomas et Averrois circa principū pri-
mi libri phisicorum. quia gloriosus peripatheticorū dux
Aristoteles sermone et opere sibi phonus cupiens suis
auditoribus naturalis phie scientiā referare a libro phi-
sicoiū sumpsit et ordiū. In cuius probemio exprisse dicit
esse scientiam de natura: hoc est de rebus naturalibus.
Q; aut ista notitia sit scientia proprie dicta. patet q; scien-
tia est habitus veridicus. serro Ethicorū. et nō sunt nisi
si quinq; habitus veridici. scz sapientia. intellectus. scien-
tia. prudentia et ars. sed ista notitia nō est sapientia nec
intellectus nec prudentia nec ars. vt facile pbari possit
ex diffinitionibz illorū habitū. ergo est scientia proprie dic-
ta. Sed improbat dupliciter. Primo sic. res natura-
les non sunt intelligibiles. ergo nō erūt scibiles. Tenet
psequētia. quia scientia est habitus intellectualis. serro
ethicorū. Ans pbatur. q; res naturales sunt sensibiles.
sed sensibile nō est intelligibile. serro thopicorū. Etiaz
nihil est intelligibile nisi separatiū a materia. cū intellect⁹
sit vniuersaliū. sed entia naturalia percipiūtur cum mate-
ria. et sic sunt singularia. ergo de eis nō erūt scien-
tia. Sed eūdo improbat. q; scientia est necēriorū ppetuorū et im-
possibiliū aliter se habere. primo posteriorū. sed res natu-
rales nō sunt hmoi. vt quibusdā famosus visum est. scz
socrati et platon. sicut recitat phs primo methaphisicorū.
ce. igit. Et sic ista qstio p vtraq; eius parte tā affirma-
tiua q; negatiua relinquitur ambigua. quā dissoluēdā
offero p; discreto ac honesto dño baccalario. A. Dñe
baccalario hāc questione dignemini acceptare et breuissi-
me eam soluere

Loquatur respondens.

Questio mihi assignata p dñm baccalanū opponen-
tem in phisica est ista. vt supra. Ad quā respōsurus di-
mullis argumentorū resumptōibz. p et ptra qstū factis
restingo ac limito intentum meū ad tres ppones instar
sylogismi ordinatas.

Maior. Circa entia naturalia: fm esse qd cō-

phisicorum

petit eis vt hmoi non est proprie dicta scien-
tia. Minor. Scientia puenit rebus put ac-
cipiūtur in suis rōnibz: nō tñ frustra intellect-
tus a cognitione earū quo ad id qd eis puenit
exterior. Conclusio. Igit de rebus naturali-
bus generabilibz et corruptibilibz tradi possūt
vere scientie: put accipiūtur in sua ppria rōne.

Maior pars. q; entia naturalia fm q; hmoi possunt
aliter se habere. Nota tñ pro ampliori declaratione ma-
ioris q; res naturales possunt pvideri dupliciter qstū
ad ppositum sufficit. vno mō fm esse qd ppetit eis extra
aiam in rerū natura. et sic de eis non est scientia. vt dicit
maior. Alio mō fm esse qd habent in suis rōnibz. verbi
gratia intellectus percipit naturas humanas attribuendo
sibi ea que eidē fm se pueniūt. vt dicendo hō est aial. hō
est risibilis. In talibz cōsideratiōibz intellectus supse-
der de pvideratiōe esse ipsius qd habet in re vel in intel-
et sic de eis est scientia. vt patebit infra. Minor: habz
duo ppleta. Primum pars. q; nulla pditio scientie repug-
nat eis fm istā cōsideratiōe. verbi gratia siue rōnitiū
sit siue nō sit in rerū natura. nihilominus. put ipsa natu-
ra tonitruū accipit ab intellectu fm suā rōne. sic sibi cō-
perit q; sit sonus fact⁹ in nubibz. sicut cōperit homini ex
sua natura q; sit aial et rōnalis. Est tñ sciendū q; hunc
modū cognitiōis quidā vocat cognitiōe rei in suis pn-
cipijs vel causis. videlicet si tonitruū non sit in rerū na-
tura fm pxiū esse est tñ in suis causis et pncipijs. Et
fm hoc volūt soluere q; de rebus mobilibz et generabilibz
et corruptibilibz possit haberi scientia. Sed hic modus
dicendi nō videt ptenare. vt optime declarat magister
noster Lambertus in suis copularis primo phisicorū.
Est igit verius dicendū q; ipsa cognitiō habet de rebus
fm seipias put habet esse in actu. vt determinat phs. et
metaphisice. qui cō habz sciam passionū ipsius qdrati
pviderat ipsum qdratiū sub pxiā natura. put in natura
pr actu cō et nō. put est potencialit in linea. Sedm pxiā
sic apparet. q; non solū natura rerū sed etiā ipm cap esse
accipit cōiter et. put est abstractū a pditōibz individuā-
tibz. vt si dicat elemēta sunt nata semuicem et āsmutare
vel motus est actus entis in potentia. Et sic mobilia
sunt immobiliter apud intellectū. et corruptibilia incorru-
pibiliter. et materialia imaterialiter. et sic de alijs. Nec
tñ est fallitas. q; nō oportet eūdem modum esse qui est ex
parte intelligentis et qui est in rebus intellectis. Con-
clusio. sequitur ex pmissis et maxime ex primo ppleto mi-
noris. Est tñ pviderādū q; generabile et corruptibile
pnt capi dupliciter. vno modo vt sunt pdicata actualia
importantia actū. vt generabile dicat illud qd generat.
et corruptibile illud qd corrūpitur. et sic non debent hic
capi. noy vt sic de eis est scia. Alio mō capiūtur p apti-
tudinibz vel p respectibz aptitudinalibz ad act⁹ abstrā-
hentiū ab omni existētia actuali. et sic est scientia de rebus
naturalibz imāgrum generabilibz et corruptibilibz. capien-
do imāgrum nō qdēd reduplicatiue. sed specif. catiue.
Sequit correlative primo q; phia naturalis: est vna scien-
tia vel genere vel vntate subordinatiōis. vt clare pars
in copularis. Sequit secūdo q; illa scientia: est speculati-
ua et nō practica. q; est de rebus causatis a natura. et non
ab ope nostro. sed impossibile est de rebus a natura causatis

Positiones

esse scientia practica qz hmoi res solia st a nobis spe...

Querit secundo. Utz ens mobile sit adequati subie...

Maioz. Querenti an ide sit subiectu huius libri et totu...

Maioz pz qz naturalis phia z etia ens mobile capiu...

Primi

fm sua generalia sed etia fm diuersos spales modos q...

Libri

Uoni quide intelligere et scire co. Irta initiu primi

libri phisicoy. et primo circa phemiu sunt aliqua dubia...

Maioz. Hodus per se determinandi. simi lis est modo demonstrandi...

Maioz parz qz simpliciter z se plus determinaduz est de causis...

phisicorum

statu huius vite possibile. Parz qz no est defectus ex pre...

Ad rones. Ad pm a qz qz cognitio effectuu sensu...

Querit secundo. Utz vlia sint nos bis prius et magis...

Maioz. Singularia fm viam generatiois nature: precedit vlia...

Maioz pz qz natura fm via generatiois pcedit ab is pfecto...

genus cognitōis intellectiue est mor' fm naturā. q' est eoz q' salte fm rōnem sunt separata a materia...

Recesse est aut vnu esse principiu aut plu. Circa partē executiuam

pm libri phisicor. Querit pmo. vnu phisic' habeat dif putare: ptra negates pncipia naturalis phie.

Maio: Plurima tra et af in naturaliphia: q' no sunt pprie deci' suba

Conclusio Ulliter igit ad phisicu no pntet disputare ptra iterimētes pncipia nafal phie

Maio: p' q' Aresto. reprobat varias opimōes anti quoz circa pncipia renū naturaliu ex pncipis sciaz

se actio se extendit vltra facultate sue s'ctutis. sed fm p'm pmo postet. op. vltima resolutio scie pficif dum ad pnci...

Principiu aut maxime est omniu pprium

Querit primo. Utru omne ens sit pmenides et mellissus. Pro pre affirmatiua arguit pmo...

Maio: fore in rebz pluralitate entiu: ostē di p' ex pte entis et sub eo pntoz

Maio: p' q' ens diuidit in subam et q'ritatem et et vnu q' d' illoz vltim' diuidit. Si q' ens sit soluz vnu ita...

Maio: p' q' vnu d' triplicif. vno' sicut co' muiū. Secdo' sicut oino indiuisibile. sicut vniuz vel p'ictuz.

no est phibita pluralitas entiu. q' p'miu no est ide euz/ lict' sue parti. nec vna ps est eade cu alia.

Conclusio sequit ex p'missis. q' ca que st' in materia vel sunt finita aut infinita. sic se q'ra. g' ad min' s' suba...

Queritur secundo. Utr' ens et vnu

analogice multipliciu. Pro pre affirmatiua et vera e' phs in p'nti tra ptra pmenide q' in sua rōe supponit q' ens di...

Maio: Ens quo ad ambitu totius sue sig nificatiōis no est vniuocū: s' de nūcro multipli...

Conclusio Igitur ens et vnu hnt equocatio nē illā: que reducif ad analogiam.

Maio: p' q' manente eodem nomine entis eius ra tio variatur. quia alia ratione accēs dicitur ens q' sub/...

possibile est q' deus et creatura cōueniant in rōe et natu/ ra. Maio: p' q' vnum ponit in p'nti littera equocā...

Querit tercio. Utr' a suba quanta

distineta. Pro parte affirmatiua est phs in littera q' d' d' it q' substantia et quantum sunt duo et non vnu

Maio: Quantitas continua: distinguitur a substantia quanta. Maio: Quantitas dis creta de genere p'dicamēti quāntitatis: vlt di/...

Maio: p' q' tripl' pmo et cōi rōe distinctōnis p'dica mentozum que no coincidunt. vt supponitur. Secdo pa ter ex cōi rōe distinctōis inter species motus. quia mor'...

Positiones

Primo patet qd si sine modificatōe pronunciantur de
 etum suū tunc fuisset respuendi. sed qd dixerit qd omnes
 qd de natura locuti sunt puenit in dicto principio videl
 istos clare stare sub foro naturalium agentium que agunt
 actione physica. **Conclusio** patet qd p actionem natura
 lem intelligitur actio causarū. sicut homo gene
 rat hominem. et asinus asinum. sed quodlibet tale agens p sup
 ponit aliqd susceptiuū in quo eius actio posset suscitari.
 tū primo qd actio non transcedit metas sue futuris. et qd
 vnuquodq agat fm qd est in actu. actus autē cause create
 est in aliquo receptus. qd omne creatum h̄ esse receptum
 et p p̄ns talis actus est finitus. sed si sine subiecto possit
 agere. tūc eius actio esset infinita. **Quod** patet qd maio
 ris virtutis est posse vincere passum minus obediēs agē
 ti. et sp̄ si passum sit magis indispōsitū ad actōem agen
 tis. tūc requiritur maior virtus agentis vt habeat vir
 tutem supra passum. sed plus est sine passo producere et
 fecerū qd in passum etiā quantitūcūq indispōsitū. et p con
 sequens solum agēs infinite stratus p̄ sine subiecto alit
 quid pducere. **Tum** scdo. qd actio nō presupponēs pas
 sum nō habet aliquā limitatōem ex pte suscipiens. et cū
 agens creatū sit limitate pfectionis et nature. hinc est qd
 non potest sine subiecto p̄disposito aliqd facere. **Sed**
 tur correlate pmo qd aliquid sine subiecto fieri posse p̄ce
 dendum est a venis p̄his absolute. Patet qd nō includit
 repugnātiā. adeo sumitur est tenendus hoc posse fieri a
 deo omnipotēte. **Ad** sexto ethicorū. Aristoteles recōmē
 dat quēdā p̄m qd solū impossibile remouet a deo. **Sed**
 Zuerrois corrupta affectōne posuit nihil posse fieri sine
 subiecto p̄iacente. qd ipse a fide sp̄iana apostolauit. et sic
 in odiū fidei orthodoxe adeo temerarie loq̄ presumpsit.
 qd amor et odiū p̄uertunt omne iudiciū. pmo ethicorū.

Sequitur correlate scdo. qd ex rōibus p̄ctis sub na
 turalis luminis foro. claudi potest aliquid posse fieri ex
 nihilo. p̄ pmo. qd p̄ma causa est esse p̄sentiam. et p̄ cō
 sequens totū residuum vniuersitatis entū est ab ea esse
 etue causatum. h̄ nō ex aliquo subiecto presupposito. qd
 de illo diceretur idē sicut de alio. **Pr̄** scdo. qd p̄ma
 cā est actus illimitatus. qd est esse nō receptū. sed omis et
 factus qd sit ex subiecto presupposito est limitatus. et p̄ cō
 sequens nō correspōdet virtuti infinite ipsius agentis.
Et auro de causis dicit qd effectus p̄rius p̄me cause ē
 esse quod sit p̄ creatōem nihil presupponēs. **Sequitur**
 correlate tercio qd quicquid sine subiecto presupposito p̄du
 citur. de illo verū est dicere qd creatur. **Pr̄** qd creati est ali
 quid ex nihilo produci. **Pr̄** scdo. quia omes spēs mor
 sine mutationis naturalis presupponit subiectū. vt pars
 inductiue. et p̄ p̄ns productio sine subiecto est sup̄natu
 ralis. **Ad** rationes ad p̄mam et ad scdam simul dicit
 qd loquuntur de creatōe qd nō est actio nature. sed solius
 dei. de qua spectat magis loqui ad theologos qd ad na
 turales philosophos.

Querit quarto. Utrum infinitū
 fm qd infinitū. des
 beari dicit ignotū. **Pr̄** pte affirmatiua est p̄hs in littera.
 Ex p̄t aliūde p̄bati pmo. qd infinitum nō est aliquid
 p̄tentum sub p̄mo obiecto intellectus nostri. **Pr̄** scdo
 qd inter obiectū et potētiam debz esse proportio. sed h̄m̄
 ri ad infinitum nulla est proportio. Patet tercio. quia h̄m̄
 nitum non potest moueri ab infinito. p̄mo celis. sed int̄
 lectus noster est finitus. igitur et. **Sz** p̄ parte nega
 tiua arguitur primo. quia deus est infinitus. et tamen a

Primi

nobis cognoscitur. Secundo arguitur qd species res
 rum sunt infinite fm Porphirum. et tamen sunt a nobis
 cognoscibiles. igitur.
Pr̄ scdo. **Secm** vnum loquēdi modum: in
 finitum est nobis ignotum. **Pr̄** scdo. Loquē
 do de infinito fm modum alium: tunc ipsunt
 potest conuenienter esse notum. **Conclusio.**
Pr̄ scdo. Igitur elegat̄ est ab Aristotele p̄nunciatū.
 qd infinitum inquantū b̄mōi est ignotū

Pr̄ scdo. patet dupl̄. pmo quia si loquamur de infini
 to p̄uatiue. et de cognitiōe qd conformiter se habet tali in
 finito. tūc nūq̄ fieret notū. qd tale infinitum habet vnā
 partes post aliam. et cognitiō tali infinito vniormiter fie
 ret fm quādam successiōem dūmodo cognosceret p̄
 vna p̄ et postea alia. et ita nūq̄ pueniret ad finitū. et p̄
 consequens non posset dici proprie loquendo qd esset notū.
 Et similit̄ ratio habet locum de infinito fm sp̄m
 quale ymaginā. Anaxagoras. qd p̄pter infinitam plura
 litatem p̄ncipiorum sp̄e distinctorum intellectus nūq̄
 posset pambulare talia p̄ncipia vt totum faceret sibi notū.
Pr̄ scdo. qd fm sensum que tangit Aristotelem in littera
 si est infinitum in quantitate ipm est ignotum. qd nulla
 spēs quantitat̄ assignari posset vt eius q̄ritas determi
 naretur. Et si esset infinitū fm intentōnem Anaxagore
 non posset sciri quale esset seu per quam differentia debet
 ret determinari. **Pr̄** scdo. patet quia loquendo de infini
 to fm rōem forme quod dicit infinitum negatiue. tūc ra
 le ex parte sui est maxime cognoscibile. quia est actus nō
 receptus. et p̄ sequens fm aliquem intellectum videlicet
 eet sibi proportionatum est notissimum. **Conclusio** p̄
 batur. quia fm qd aliquid est comprehensum ab intellectu
 fm hoc finitur sibi. Sicut exempli gratia diuina cōna
 est actus immensus et illimitatus. et tamen in ordine ad
 suum intellectus potest dici finiri inquantū p̄fecte com
 p̄hendit talem actum. et nihil eius latet. et sic inquantum
 est cognitum est finitum. et contra fm qd est infinitum est
 incognitum. **Ad** rationes ad p̄mam dicendū qd des
 us est infinitum formale. et nō cognoscitur a nobis p̄gnī
 tione naturali inquantū in ipso consistit beatitudo. **Ad**
 scdam dōm qd ille spēs infinite fm rationem infinitatis
 a nobis non cognoscitur.

Querit quinto. Utrum entia na
 turalia: sint ad max
 imum et minimum determinata. **Pr̄** parte affirmati
 ua est philosophus in littera. qd dicit qd carnis est deter
 minata quantitas et magnitudine et paritate. Et scdo
 do de aia dicit qd omnium natura constantum est deter
 minatus terminus magnitudinis et augmenti. **Sz**
 p̄ pte negatiua arguitur primo sic. Ignis est ens natu
 rale. et tamen non est determinatus ad maximū nec ad
 minimum. **Pr̄** scdo. patet qd detur ille ignis adhuc potest
 fieri maior: appōita stupa. vel oportet dicere qd agēs na
 turale appōitatur passo non impeditum non ager. qd
 est impossibile. **Etiam** dicit philosophus scdo de ani
 ma qd augmentum ignis est in infinitum. si sibi appōn
 rentur infinita combustibilia. **Secundum** patet quia ig
 nis est eorum homo generum. ergo est diuisibilis in par
 tes semper diuisibiles. quarum quelibet est ignis.
Secundo arguitur. quia non est dabilis maximū ho
 mo. nec est dabilis minima caro. ergo entia naturalia

Libri

nō sunt ad maximum et minimum determinata. **Pr̄**ma
 pars aitis p̄bat. qd quocumq̄ hoie dato potest p̄uari ab
 alio. ita qd ex tali p̄uasiua causet inficitura. et ita fit ma
 ior. **Secūda** p̄. p̄bat sicut secūda p̄ p̄mi argumētū.
Pr̄ scdo. **Licet** nō eodem mō: t̄n̄ entia natura
 lia: dici debent ad maximum determinata
Pr̄ scdo. **Licet** a mathematico nō sit dare in
 rebz naturalibz minimū: t̄n̄ illud eis attribuit
 fm phisicū. **Conclusio.** Igitur natura entium
 naturalū: ē ad maximū determinata et ad minimū

Pr̄ma p̄positio patet exemplariter. qd celum determi
 natū est ad suā magnitudinē vltra quā nō potest fm su
 am naturā. Sicut elementa nō possent augeri ad q̄ritatē
 bet magnā q̄ritatē. pari mō nec homo nec planta. nec
 aliqd alioz microz. qd et si fm p̄mā naturam nō videat̄
 determinatio. t̄n̄ sollicitudo nature cōis imponit mens
 suram. **Sed** qd nō eodem mō: sicut pars exemplariter.
 qd corpora celestia alio mō determinant ad suā q̄ritatē
 q̄ elementa. et aliter elementū q̄ h̄o vel equus. qd est da
 re maximā q̄ritatē ad quā et non vltiorē potest pueni
 re elementū. qd natura nō p̄mitteret elementū simul cor
 ruptū sicut corruptū homo vel equus. neqz p̄mit
 teret ipm augeri in infinitū. et sic p̄figit sibi statū ad quē
 inclusit et vltra p̄cedere nō potest. **Sed** h̄o equus vel
 planta determinat ad maximū exclusiue. qd scilz est dare
 aliqd magnitudinē ad quā p̄ter eum excessum pueni
 ri nō potest. sed ad minōrē. **Unde** nō est dare maximā
 q̄ritatē sub quā p̄t homo stare. qd non datur vltimū ins
 tans esse rei p̄manētis. et p̄portionaliter est moderā
 dum in alijs. **Pr̄** scdo. patet qd fm mathematicū quodlibet
 p̄mū diuiditur in infinitū. **Sed** fm phisicū est dare
 minimā carnē. videlicet est dare aliquā paruā q̄ritatē
 ita qd sub minōrē nō posset p̄manere: debitas opatiōes
 suas exercendo. **Unde** phisicus p̄siderat res fm esse qd
 eis determinatū est a natura. sed mathematicus p̄side
 rat illas fm esse abstractiōis. quare dicitur fm modo loquū
 tur de ipsis. **Conclusio** patet qd p̄missis. **Potest** t̄n̄ sic p̄
 bari. qd in rebz naturalibz nō inueniuntur infinitū. vt p̄batur
 tercio phisicorū. ergo sunt determinate ad maximū. **Sz**
 de minimo satis p̄bati est supra. **Correlatiū.** Secū
 daria entia naturalia p̄portionaliter vt superius dicitur
 tur ad maximū et minimum determinata. **Pr̄** exempla
 riter. qd est dare velocissimū morū rotales. sicut est mor
 in igne. **Et** contra maximā caliditatē et leuitatē. sicut est
 in terra. **Et** maximā virtutē actiuam que p̄perit rei
 fm suā naturā. et sic de alijs. **Et** omnū istoz rō gene
 ralis est. qd sicut rebz naturalibz p̄rie dicitur p̄ha est des
 terminata mensura in gradu p̄rie essentie. sic etiam in
 his que p̄sequuntur. qd natura abhorret p̄cessum infinitū
 tam fm maius q̄ minus. **Sed** qd non eodē modo etiam
 aliquantē potest parere. qd ignis determinat ad maxi
 mū eius calorem. et nō determinat ad maximā resisten
 tiam in quā potest agere. loquēdo absolute. qd nō potest
 agere in resistentiā equalē. eo qd a p̄portione equalitatis
 nō sit actio. et quocūqz resistētia data que sit minōr ad
 huc potest in maiorem. eo qd a qualibet p̄portioe maiōris
 inequalitatis sit actio. et ita est dare maximā exclusiue.
 sed in qd non. **Uerū** est tamen qd qd agens naturale agit
 fm vltimū sui posse huc est qd quodlibet passum in quod

phisicorum

agens naturale agit. est maximū in quod potest agere.
 actus velocitate gradu resistētie et alijs p̄currentibz
 circa actionem. **Et** eodē patet qd non est dare maximū
 pondus qd fortes potest portare. **Et** qd est dare maxi
 mā potētā actiuā a qua data resistētia nō potest pa
 ti. **Sequit̄** vera phi determinatio de principijs.

Omnes igitur contraria principia faciunt.

Circa determinationez

verā principiorū. **Querit** vtrū rerū naturalium p̄ncip
 pia: sint adinuicē p̄trana. **Pr̄** parte affirmatiua est au
 toritas omnū phoz. p̄formiter in hoc pueniētū. **Sz**
 p̄ parte negatiua arguit. quia Parmenides et Wel
 lillus posuerūt nisi vniū principij. idem autē sibi ipsi p̄tra
 rii esse non p̄t. **P̄terea** celū est res naturalis. et tamen
 eius principia non sunt contraria.

Pr̄ scdo. **Conditiones** primis p̄trarijs at/
 tribuit: sunt vere et bene assignate. **Pr̄** scdo.
Eedē conditiones pueniūt primis p̄trarijs: et re
 rum naturalū principijs. **Conclusio.** Phi
 igitur coacti virtute veritatis: p̄senserūt prin
 cipia esse sub lege p̄trarietatis

Pr̄ declaratiōe maioris nota qd tres assignant con
 ditiones primis principiorū. **Pr̄**ma qd non fiat ex alijs.
Secūda qd nō fiat ex alterutris. **Tercia** qd omnia que
 sunt naturali transmutatiōe: fiant ex ipsis. **Et** qd iste
 tres conditiones pueniant primis p̄trarijs patet inducti
 ue. qd cū prime due eis pueniunt: pars ex p̄his terminis
 Nam prima nō sunt ex p̄trarijs. similit̄ forme p̄trarie
 nō sunt ex alterutris. cum vna forma p̄trana nō possit
 subijci alteri forme p̄trarie fm seipsum. **Sed** tercia con
 ditiōne manifestat inductiue rerum transmutatiōe. qd al
 bum fit ex quodā nō albo. sed nigro vel medio colore co
 lorato. Similit̄ p̄sonās. id est p̄positū fit ex incōsonā
 te. id est ex incōposito. et ita de alijs. p̄t diffusius vidē
 bitur infra. **Correlatiū** primū. Aliq̄ p̄pter defectum
 impositiōis nominū: nō videt̄ transmutatiōe sub lege cō
 trariōtū. **Pr̄** qd fm rem semp est inter p̄trana. **Et** si
 dicat̄ ex ere sic statua. vel ex lapidibz et lignis fit domus.
 tunc in termino a quo qui designat p̄ p̄positiōnem (ex)
 nō videtur importari oppositiō ad aliquem terminū ad
 quē. sed hoc est p̄pter penurā impositiōis verozū nomi
 nū. sicut patet infra **Correlatiū** secūdu. Omis mus
 rano p̄rie dicta est p̄ se inter opposita. **Pr̄** p̄ inductiōis
 nem Aristoteles. qd albefactio est de nigro vel de nō alb
 ho in albū. Sicut sanatio est de egnitudine in sanitatez
 q̄uis aliq̄ p̄pter penurā terminoz non videat̄ opposi
 tiō terminoz. **Pr̄** scdo. aut rō est. qd omne qd fit aut cor
 rumpit. nō est ā rōq̄ fiat. nec est postq̄ corrupit. et ergo in
 vno termino semp includit non esse alterius. **Pr̄** scdo.
 posset probari similit̄. quia prima principia nō sunt ex
 alijs p̄pter carentiā prioris. nec sunt ex alterutris ex e
 dem radice. sed oia sunt ex ipsis. qd verum est distribu
 tiōe coartata. qd omnia p̄posita in rebz naturalibz sunt
 ex principijs phisicis ea p̄struentibz. scilz ex materia. for
 ma. et p̄uatiōe. p̄t amplius videbitur inferius.
Conclusiōe Aristoteles non deducit. sed potest decla
 rari quo ad primaz partem. qd videbantur adeo ignari
 qd nescissent cogitare rōnem hoc probantem. quia non
 b i

Positiones

Parti cui nulla pars generat. sicut pars de hinc cuius aia increpatur et non generatur.

Querit quarto. Utrum solus et analogus ipsa materia. Dico veritate est Aristotelem in 1a. qui dicit materiam esse cognoscibilem per analogiam. et per proportionem. et sic est alius cognoscibilis per quendam proportionem. et sic dicitur notitia ipsius materie et hinc est quod talis analogia a diversis solet diversimode explicari. ut patet in per positionibus. Sed per parte negantia arguitur sic. Si materia cognoscitur per analogiam. vel hoc esset a priori aut a posteriori. Non a priori. quia materia cum sit principium non habet aliquid ad principium. Neque a posteriori. quia forma subiecti non est actus materie. sicut nec res artificialis.

Ad idem. Quod rei naturalis ad artificiale analogia pendit. tunc ad cognitionem materie pervenit. Minor. De subiecta natura acquiritur notitia. et ipsius materie ad formas naturales analogia. Conclusio. Igitur secundum hanc duplicationem commutationem. pervenit dicimus materiam solam et analogiam cognoscibilem.

Ad idem. Quod in re artificiali. scilicet in materia ligni. potest dicitur eadem vel sitis materia sub diversis formis. Etiam illa materia de se est informis respectu illius ordinis. etiam um artificialium. pari modo materia prima ponitur subiectus suscipiunt diversarum formarum. et per consequens distinguuntur a talibus formis. et de se est informis non potest esse in se esse in universitate rerum naturalium. sed per formam coactam sibi esse in rerum natura. Correlariis licet res naturales sunt artificiales. hoc notificat nobis per artificiales. Pars 3a. nobis plus nota sunt posteriora coiter in natura. Minor pars 3a. videmus in transmutatione naturali quod dicitur ferens sibi invicem succedunt. et necesse est manere aliquid desferens. utraque transmutatione et manes sub utroque termino. quod dicitur a formis inter quas est transmutatio. hoc autem dicitur vocamus materiam primam. Et dicitur ista analogia illa de qua dicitur est in prima propositione. quod illa prima transfert se ad formas alterius generis. sed ista remanet intra ambitum rerum naturalium. Conclusio est nota ex multis.

Ad rationem dicendum. Imaginatio si forma aut res artificiales sunt ratione cognoscibilitatis ipsius materie. quod falsum est. sed sunt ea sine qua non sicut in illis dicitur de colore et colore respectu visus.

Querit quinto. Utrum materia simpliciter prima sit eiusdem rationis in omnibus materialibus propositis. Dico pre negantia et per arguitur. ubi dicitur non est eadem potentia. ibi non est eadem materia. sed in omnibus propositis materialibus non est eadem potentia. Igitur maior pars 3a. sicut forma est actus ita materia est potentia. Minor pars 3a. in superioribus solus est potentia ab ubi. sed in inferioribus est potentia ad esse et non esse gratia privationis. Sed per parte falsa arguitur. si in celo esset materia non eiusdem rationis cum elementis. sed quod essent due materie prime. quod est contra Aristotelem. sed per metaphysicam. Preterea secundum philosophum in libro 1o sunt tria principia entis mobilis. quod ens mobile etiam se extendit ad corpora celestia.

Ad idem. Materie prime istorum inferiorum privatio non est accidentalis. sed est sue nature essentialis. Minor. Potentia materie ut nunc existit in rebus.

Primi

bus: reperit eam in elementis et celestibus. Conclusio. Igitur materia prima prima: loquendo simpliciter non est eiusdem rationis in omnibus materialibus compositis.

Ad idem. Quod ex natura istorum inferiorum est quod materia sit in potentia ad aliam formam. in signum cuius omnia ista inferiora sunt ad invicem transmutabilia. Etiam ubique reperit materiam ibi reperit aliquid privationis in materia. et privatio non est a materia separabilis. Minor pars 3a. potentia materie in istis inferioribus est ad formam subiectam. sed in celestibus est solum ad ubi et ad formam accidentalem. quia materia corporum celestium habet formam totam esse appetitum faciendum. Conclusio pars 3a. dicitur in materia pura non habeat intra privationem ubi distinguitur ab alia potentia pura nisi in ordine ad actum ad hunc talis potentia ordinatur assignari nisi per sufficientem distinctionem supra regulam philosophi potentie ubi ubi dicitur per actum. sed est hinc inde aliter actum. et est alia potentia. Etiam ut patet in materia inferiorum est in materia privationis inseparabiliter. et ista inseparabiliter est repugnans materie corporum celestium. et hinc nulla potest assignari ea naturalis nisi de veritate materie. et sic est recurrere ad eam supernaturalem. quod illa est extra formam privationis non est inveniendus ens diversorum specie materie primas esse diversas. Ad secundam dicitur dicitur Aristotelem intelligendum est secundum materiam subiectam. sed in libro physicorum loquitur de principis rerum generabilium et corruptibilium. quod in eodem libro non probatur esse quod est essentialia.

Querit sexto. Utrum per se simpliciter sit necesse ponere formas inchoationem. Arguitur primo pro parte affirmativa quod sit. quod agens naturale non potest producere aliquid simpliciter de nihilo. et non potest producere formam nisi ipsa habeat aliquid esse in materia. Secundo sic naturalia habent in se principia sui motus et non artificialia. ut de plus secundo physicorum. sed hoc non potest intelligi de principio passivum. quod illud etiam habet artificialia. sed de intellectu de principio activo. quod erit forma formabilis coactus ad generationem propositi.

Pro parte negantia arguitur multiplex. Primo quod si in materia est tale esse formale siue completum siue incompletum. sequitur quod in ipsa esse infinita actu ipsas informantia. Secunda pars 3a. quod infinite sunt forme producibiles in materia. Secundo sic quod si sic sequitur quod forma subiecti suscipiet magis et minus et esset diversibilis. et est fieri non esset generari sed intendi. sed omnia ista coiter negant de formis perfectis. et illa inchoatio est simpliciter neganda. Secunda pars 3a. quod illa forma ante sui generationem haberet esse incompletum. et post haberet esse completum. Tertio sic. talis forma secundum esse incompletum. quod ipsi vocatur forma le formabile. vel est producta aut non producta. Si non ergo erit icreata. quod est falsum. Si est producta. hoc vel erit ex aliquid sui. vel ex nihilo. Non primo. quod tunc esset perfectus in infinitum. nec secundum. quod tunc esset creata. quod tunc negatur.

Ad idem. Istorum inferiorum materia prima prima et seipsa ad formam que caret in potentia. Minor. Si materie superveniat negatio: tunc privationis ratione. Conclusio. Igitur pro parte materie privationem: non oportet ipsam ponere formas inchoationes. Ad idem. Quod ex dictis. quod natura materie istorum inferiorum est alteri rationis quam materia superiorum. nam materia istorum inferiorum.

Libri

philicorum

rius et se habet ordinem ad formas. quod non completum appetitum materie sic remanet quod vacuum desiderat aliam formam. Pars secunda. quod materia habet immediatam habitudinem ad qualiter formam subiectam. accipiendo formam subiectam secundum totam esse eandem. et ideo non requirit aliquid preter eam agentem ut talis unio completa. Minor pars 3a. licet verum sit quod negatio indifferenter applicata uniusque non privatur privationem. quod non fit. et tunc est privatio nec quodlibet et quodlibet. tunc negatio supponens tali materie. cuius non tota capacitas repletur per formam quam habet privationem. tunc enim ibi est negatio forme in subiecto habente aptitudinem ad talem formam. Conclusio pars 3a. dicitur ex dictis. Correlariis habitum profusum in materie. et dicitur est inveniendum multiplicare. Pars prima. quod tunc generatio non differret ab alteratione. quod tunc i generatio et sicut in alterate duceret formam de esse incompleto ad completum. Pars secunda. quod si poneret. tunc generatio esset solus inter terminos essendi. quod est contra esse diffinitioem. Pars tertio. quod licet materia de se habeat se indifferenter ad omnem formam ex ea educibilem ad eius determinationem sufficit determinatio agentis. putat de octavo metaphysicam. Sicut et esse lignis unum artifex facit formam istam et alius formas lectuli. Ad rationes. Ad primam dicitur dicitur quod illud quod creatur de nihilo sui per modum generis vel terminum. sed in generatione forme presupponit materia. et dispositiones in materia. et ipsa non creatur. Ad secundam dicitur dicitur quod artificialia habent intra se principium passivum susceptivum. sed naturalia habent intra se principium passivum inclinatum. et per hoc dicitur ab artificialibus.

Quatem singulariter sic soluitur.

Querit primo. Utrum inter privationem et materiam differentie sint sufficienter assignate. Dico pre affirmativa est plus in se. quod ponit sex rationes. Prima. quod licet materia et privatio sint ide numero et subiecto. tamen ipsorum est diversa potentia et ratio. Secunda. quod materia per actum est non ens. sed privatio est per se non ens. Tercia. quod materia est per se substantiam. privatio vero nequaquam. Quarta. quod materia est causa eorum que sunt in materia. materia est inchoatio ad eorum maleficiam. Quinta. quod materia appetit formam. sed privatio forma non appetit. quod est contra naturam. Sexta. quod materia est incorruptibilis. sed privatio corruptibilis. Pro parte negantia arguitur. quod materia ponit in diffinitioem privationis. et tunc eadem cum ipsa. Tenet prima. quod quibus pars bone diffinitioem est eadem cum diffinitio.

Ad idem. Hodie dignitatis est materie: minus tamen reperit in privatione. Minor. Quamvis materia et privatio habeant aliquam convenientiam: tamen etiam habent multiplicem distantiam. Conclusio. Igitur sequitur memorate dicitur sunt ubi et sufficere assignate.

Ad idem. Quod materia est ens in pura potentia de se. non tamen sicut antichristus. quod ipsa est in actu per formam. sed privatio non est aliquid entitas positum in rerum natura. loquendo de ipsa ex parte illius quod principaliter imponit. sed ex parte negationis forme. et sic est vilioris rationis. Minor pars 3a. quod ad esse prima parte. quod materia et privatio conveniunt numero. putat superius sepe est repetitum. Sed secunda pars 3a. ex dictis. quod materia que caret appetit formam. sed privatio eiusdem forme materialis. Prima pars 3a. dicitur. quod forma est perfectio materie. sed uniusque perfectibile appetit suam perfectionem. Secunda pars 3a. dicitur. quod privatio opponit forme quam appetit materia. et ideo talis privatio laborat in eius maleficiam. et per

opponis repugnantiam. Correlariis primis. Et si materia non appetat formam appetitu aiali: tamen ea appetit appetitum naturali. Primum pars 3a. quod materia non cognoscit formam sed appetit aialis non est sine cognitione. Secundo pars 3a. quod appetitus naturalis nichil aliud est quam ordinatio alicuius secundum privationem naturam in suum finem. sed forma est finis materie ergo materia secundum quod est in potentia ordinat in formam. et sic eam appetit. Et quod est ordinatio ad formam quam habet. dicitur eam appetere appetitu placencie. sed si sit ordinatio ad formam habendam. dicitur appetere formas appetitu desiderii. Correlariis secundis. Ex eo quod materia dicitur formam appetere. non oportet formam in materia phabere aliquid esse. Pars 3a. appetitus materie non est ex ordinatio propria. sed ex motione alicuius extrinsece moventis. Sicut in similitudine sagitta dicitur ordinari in finem a sagittate. Et ergo dicentes omnem appetitum ex aliqua forma intrinseca preedere non loquuntur de rerum appetitu satis large. quod ipsa materia ex hoc quod est in potentia habet ordinem ad formam sicut ad finem. et hoc est suum appetere. Conclusio pars 3a. dicitur inductive. Et primo probatur prima differentia. quod quodlibet est diversa ratio est diversa virtus et potentia. sed sic est de materia et privatione. ut patet ex propriis terminis. igitur. Secunda pars 3a. sicut partes dicitur alio per accidens. ita materia dicitur non ens per accidens ratione negationis sibi adiacentis. sed privatio est per se non ens. quod importat carentiam seu negationem forme in subiecto apto nato. Sicut patet tertia. quod materia est pars integralis substantie proposita. et sic est per substantiam. Quarta pars 3a. dicitur. quod non est quod materia sit causa rei naturalis. sed privatio opponit forme non habere ergo machinam in eius maleficiam et respectu forme habere est occasio quod materia appetit aliam formam. et per consequens quod forma habita expellatur. Quinta est nota ex his que dicta sunt. Sed sexta patet ex dicendis circa diffinitioem materie. Quod autem privatio corrumpatur pars 3a. si aqua fiat aer. tunc plus erat privatio forme aeris quam corrupta est aere generato. Ad rationem dicitur dicitur quod diffinitio privationis in qua ponitur materia dicitur per additamentum et ergo non oportet quod aliter particulam diffinitioem idem careat cum diffinitio. quod hinc diffinitioes dantur per ea que sunt alterius generis.

Querit secundo. Utrum additiones que ab Aristotele forme ascribuntur: eadem convenienter attribuuntur pro parte affirmativa est autoritas philosophi. Sed per parte negantia arguitur quod compositum est melius partibus componendis. sed forma est per se posita. et male dicitur forma esse quid optimum. Preterea materia est incorruptibilis. sed forma est corruptibilis. et esse quid optimum magis convenit materie quam forme.

Ad idem. Formas esse quid divinum: elegantiter est a philosophis sententiatum. Minor. Et convenienter attribuitur ipsi forme: esse quid optimum et appetibile. Conclusio. Quamvis igitur ipsius forme sint alie proprietates: tres tamen a philosopho assignate sunt magis familiares.

Ad idem. Quia deus gloriosus est actus purus. et omnis alius actus est per participationem ab illo. sed forma est quidam actus. ergo ratione huius assimilationis convenit forme esse quid divinum. Et ergo quod aliquid est formale us tanto est divinius. quod quanto formalius de tanto magis habet de actualitate. Minor. pars 3a. quod de ratione forme b iij

esse acti. sed actualitas pertinet ad pfectione rei et per se sequens ad bonitatem. Et ergo pari passu incedit esse formam et esse acti et esse boni. Et illo consequenter sequitur q forme ppetit esse quid appetibile. q vniuersus qntu habet de bonitate tantu habet de appetibilitate. Conclutio pbat qz pdictae tres pdiciones sunt magis ad dignitatem pertinentes. et pro tanto sunt huic pposito magis familiares. Correlariu. Quauis forme ex materia aliquid boni acquirat. tamen aliunde sibi derogat. Ptmu pars qz forma se equi vel asim no possit esse in reru natura sine materia. Etia forma per se no facit aliquod ppletum in specie nisi cooperante materia. Secundu pbat qz potentialitas materie obfuscat puritate actus. Sicut corpus politu et fulgidu et tractu alicuius imu de prabit maculam seu late. Ad rones Ad pmam dicendu q forma est quid optimu non simpliciter. sed in genere pncipioz. Ad secuda dicit q licet forma sit corruptibilis hoc tamen sibi no puenit fm se. sed rone ptractu existens in materia.

Querit tercio. Utru diffinitio materiae prime quae hic ponit Aristotelem puenienter assignetur per eius pteritates. Pro parte affirmatiua est sententia Aristotelis posita in littera. Sed p parte negatiua arguit primo sic qz multa sunt que no sunt composita ergo male dicit q sit subiectu vniuersu pncipi. Secudo sic p uariatio est illud ex quo fit aliquid ergo no pr vere attribui materie. Tercio sic fm pmentatoe materia pma est que in rei veritate general ergo etia corrupitur et psequens male dicit q ipsa maneat alijs corruptis.

Dato. Pura potentia materiae impedit nos in ipsius cognitione. **Dino.** Sicut materia ex analogia intelligitur: ita fm ordinem ad formam diffinitur. **Conclusio.** Igitur diffinitio materiae prime est bene data: fm modo dicam expositionem moderata.

Dato: p qz vniuersus cognoscit fm q est in actu sed materia prima ex hoc q est ens in pura potetia excludit omnem actu ergo in pncipi hmoi no est intelligibilis. Sed mior: pater ex dictis et est causa sistrudinis. qz diffinitio datur causa not. scadi et cognoscendi diffinitum. Et ergo phus hic diffinit materia p forma salte implis tate. qz dat intelligere formam p hoc qd dicit (vniuersus).

Conclusio pbat qz cum dicit in diffinitoe (vniuersus) q no est intelligendu fm distributione simpliciter dicit q multa sunt imaterialia. sed capis potius idiff. mite vel fm distributionem accomodaram. vt sit sensus. vniuersus forme habenti subiectu ipsa materia est illi pncipi subiectum. qz aut illa diffinitio phi sit bona pars. quia puenit cum materia et ipsaz sufficienter manifestat. Unde p mo loco ponitur subiectu et quo fit aliqd. vt designetur genus cause. deinde ponitur (vniuersus) et exponitur vt prius. Et addit (pncipi) ad designadu principalitates qz principalis subijctur formis materialibz qz alijs formis. Vel ponit (pncipi) ad significandu pncipi. tate que sibi puenit in subijctendo. quia prima ppositio est ex materia et forma substantiali. Deinde additur (cu in sit) ad differentia p uariationis que corrupitur a noua forma. Dicitur aut (p se et no fm actus) ad differentia illius p uariationis que semp mizeret materie. quia p uariatio alijs

quo modo est vni pncipioz. pstituentiu generabilia et corruptibilia. licet per accidens et non per se. Sed vniuersa particula ponitur ad significandu q materia prima est ingenerabilis et incorruptibilis. quia sensus est. et si qd corrupitur in hoc abibit vltimu ad est ipsa manet alius corruptis. Correlariu primum. Licet materie prime nouu esse adueniat p forma. no tm ppe de habere generationem et corruptionem. Pater. qz generatio est pgressio de no esse ad esse. aut no puenit materie sed ipsa mizat de vno esse in aliud. Etiam omne quod generatur ex subiecto generatur. et omne quod corrupitur in subiectum corrupitur. sed per materiam intell. gamus pncipi subiectum. ergo ipsa est ingenerabilis et incorruptibilis. Et additur ibi (pncipi) quia materia est subiectum p uariationis et eadem numero cum p uariatione ergo corrupta p uariatione vel generata dicitur ipsa corrupi vel generari. sed hoc est per accidens. Correlariu secundu. Pncipia perpetuo gmanere. est veru de omnibz licz diuersimode. Pater quia forma et p uariatio semp manent sub pncipi ratione. sed materia manet eadem numero.

Ad rones. Ad pmam dicendu qz haec diffinitio est intelligenda in genere phisico. quia materia est subiectu vniuersu forme generabili et corruptibili. quod sufficienter intelligitur cum additur (ex quo fit aliquid). Ad secunda dicitur q licet ex p uariatione aliquando aliqd dicitur fieri. tamen excluditur per illam particulam cuius insit a diffinitione. Ad tercia dicitur. qz pmentatoe pncipio setagesimo huius libri intelligat materia in veritate generari. id est fore subiectu generationis. vel etia intellegit eam subiectiue generari. eo q ipsa defert successionem diuersarum formarum. Et sic pater responsio huius ius questi. et per sequens pater superficialis explanatio dubiorum circa pncipi librum phisicoru incidentium prout forum huius inquisitionis dicitur permitte da.

Finitur primus

Inchoatur secundus

Orum que sunt alia quidem Circa initium se

endi libri phisicor. Queritur primo. Utru differentia per se motu inter naturalia et artificialia: sufficienter assignetur in littera. Pro parte affirmatiua est Aristoteles in principio huius secudi. Sed pro parte negatiua arguitur primo sic naturalia mouent a gener. ante per se et a remouente phisens per accidens. sed illa sunt extrinsec. ca ergo mouentur a pncipio extrinsec. Secudo sic. artificialia etia mouentur a pncipio intrinsec. vt pars de lectulo cadente deorsum

Dato: Vniuersus rerum naturalium: copetit habere in se sui motus principium. **Dino:** Rebus artificialibus: fm q huiusmodi reputat intra se habere principium sui motus.

Conclusio. Igitur vera est dictio: quam assignat phis inter naturalia et artificialia.

Dato: probatur in textu phi inductiue. Est tamen veru q naturalia non habet illud principiu vniformiter. qz elementa et sui natura habet sui motus pncipi. videlicet motus localis et alteratōis. Sicut videntia hnt in se principiu sui motus. videlicet augmēti et decremēti altes rōis et motus localis. Sed coipa celestia hnt in se pncipiū motus localis fm qz propō est vera. **Dino:** p batur sicut lectulus et indumentu et sicut artificialia no habet intra se pncipiū motus inquantu hmoi. Et si ha beat in se pncipiū motus hoc puenit eis fm q habet in se aliquid naturale. Sicut lectulus mouet deorsum inquantu lignu sed lignu est aliqd naturale. Sicut etiam in horologio si no esset grauitas trahens deorsum no fieret motus. Et sicut si sit defectus nature nullus pot fm arte tripudare vel moueri. sicut pncipi in paralitico. **Conclutio** pncipi pncipiū motus pcedendū. qz artificialia inquantu talia non habet in se pncipiū sui motus. s; naturalia habent. **Correlariu primum.** Rei naturalis forma: est a forma artificiali realiter distincta. pncipi qz res naturalis coponitur ex materia et forma q est ps essentialis composita. sed forma artificialis est actus. **Correlariu secundu.** Igitur errant qz propter figuras artificiales: creditur quibusdam rebus melle virtutes speciales. Pars vtrbi gra. qz qdam magi seu diuinitates sub certa celi pstellatōe im pncipiū qbusdam nūmis quosda caracteres et pncipiū ter tenet q hmoi nūmū contrahant quosda virtutes ppter tales caracteres. Quoz erronea fantasia nediuz sacra theologia pdenat. amio phorum pncipiū vera sententia fulminat. qz forme artificiales non sunt pncipiū aliquoz motuū vel operationū. S; si circa tales caracteres pncipiū aliq effectus speales iusto dei iudicio permutente sūt no per ymagines. sed p spūs malignos.

Ad rones. ad pmam dicit q naturalia effectiue pncipaliter mouent a pncipio extrinsec. sed tm subeffectiue et habitualiter mouent a pncipio intrinsec. **Ad secunda** dicit q ille motus conuenit illis. no inquantu artificialia. s; in quantum naturalia. s; inquantu materia iporum est naturaliter producta.

Queritur secundo

Utru diffinitio Aristotele data de natura: sit bñ assignata. Pro parte affirmatiua et ha est est Aristotele in littera. Sed p parte altera sic arguitur primo. nulla entitas absoluta puenienter diffinit per entitatem respectiuā. s; natura est entitas absoluta. pncipiū vero entitas respectiua. Secdo sic in pcedita diffinitōe est negatio. qz pncipiū et causa idem sunt. Sicut pncipiū in cludit p se. cu omne pncipiū sit per se et no contra. sicut pncipiū p pncipiū. Etia p se include no fm actus. qz.

Dato: Eleganter assignatur diffinitio nature: per membra sue prime clausule. **Dino:** Aristoteles egregie assignat nature diffinitōem: p aliaru triū particularum appōnem. **Conclutio.** Igitur totalis diffinitio Aristotele.

de natura: est sufficienter et coposite assignata

Dato: pbatur et exemplariter in corpibus grauibz et leuibz. in illis en natura est principium motus vt supponitur. est etiam pncipiū quietis no solum equaliter. s; magis. qz motus talium ordinatur ad qtem in proprio loco. sed propter qd vniuersus tale et illud magis. Et additur in diffinitione eius in quo est ppter causas mouentes extrinsecas. **Dico:** aut principiu et causa ad de notandu q in diuersis natura diuersimode concurrunt ad motu. qz p principiu intelligitur principium actiui. et per causam principium passiui. **Correlariu.** Quatu ad pncipia motuum. no est eadem lex rez naturaliu. pncipi qz in rebz naturalibz eodem modo est principiu motus q eis copetit motus. sed aliquibz copetit motus tamz causis mouentibus. sicut ignis mouet aqua eam calefaciendo et in talibus est pncipiū actiui motus. In alijs vero sic repitur motus q habet aptitudinē ad motum dūtaxat. si cut celū habet se in pncipiū passiui solū vt moueat ab intelligētia. Et pro tato motus celi dicit esse conueniens nature celi. **Dino:** probatur inductiue. nā ibi ponit pncipiū vt denotetur q in eo qd mouetur non est aliquid principium prius p quod mobile sit aptū moueri. Ponitur aut per se et referri debz ad eam. et per hoc excluditur omne quod se habet vt actus ad pncipiū pncipiū motus. Sicut dicitur animal accidere q mouetur deorsum inquantu nature aialis adiungitur natura elementis q est principium motus deorsum. **Ponit** aut et non fm accides referendo ad illa clausulam eius in quo est. ad excludendum principium mouendi. sicut medicus per artem medicine sanat seipm. **Conclusio** pater ex dictis. qz naturalia differunt ab artificialibz. eo q naturalia hnt in se pncipiū sui motus et status. no aut artificialia. pbat autem q naturalia differunt a non naturalibz. ex eo q habent naturam. et p consequens natura est tale principium mouendi et quietendi vt h; diffinitio. ergo relinquatur bona.

Correlariu primum. in alijs rebus naturalibz motus quodammodo est naturalior q in alijs. pars quia q ne habet in se principium passiuum et etia pncipiū formale qd est grauitas sui motus. sed celum habet solum in se principiu passiuum sui motus. **Correlariu secundu.** Re diculum est temptare: demonstrare natura esse. pncipiū quia ad sensum constat plura esse que habet in se pncipiū mouendi et qescendi. Sicut exempli gra. grane semp mouetur deorsum et leue sursum. et in suis locis qescunt. et qz talia statim innotescunt ex sensitiua cognitiōe. hinc est qz talia consueuerunt dici nota per sensum. sicut dicimus. v; deo talem viuere dormire vel vigilare. **Ad rationes** ad pmam dicitur q natura capitur dupliciter. vno modo fundamentalit. et sic non est nisi materia et forma. et ex pncipiū p uariatio. Alio modo capitur formaliter. et sic est respectus pncipiū superadditus materie et forme a quo dicuntur principium motus. Si igitur natura capitur secundo modo. tunc illa diffinitio no est formalis. s; solum materialis. **Ad secundam** quid sit dicendum pater ex declaratione maioris.

Querit tercio. Utrum philosophus sufficienter licet analogice diuidat naturam. Pro parte affirmatiua et vera est Aristoteles in littera. Sed pro parte altera scilicet falsa sic arguitur. quia p uariatio etiam est natura. ergo natura insufficienter diuiditur

solum p materia & forma. An pars et declaratio phi...

Maioz. Bimembriis diuisio de natura: est p...

Maioz. pbatur. quia natura est principium intrinsecu...

Quoniam autem determinatum est quot.

Querit primo. Utrum ipsius mathe/...

Maioz. Abstractio vltis a singularibus: re...

Maioz. patet. qz scia est solum vniuersalium. vt d: p...

quia scientie distinguuntur fm diuersas rones formales...

Queritur secundo. Utrum scientie...

Maioz. Perspectiua musica & astrologia di...

Pro declaratione maioris nota qz fm pfm qto me...

Maioz. probatur. quia. put appropriatur his sciens...

Ad rationes. ad primam quid sit dicendum patet...

Analiter resoluntur. s3 a principijs in que proprie resol...

Querit quarto. Utrum semper sit...

Prima propo pars p considerat om phi in tra. nam sic...

Correlariu. Rationabile est artes in nobis adquisitas...

Determinatis aut his considerandum est.

Querit primo. Utrum quatuor & no...

Secundo arguitur. materia est no ens. quia nec...

Maioz. Duplex e causa per se intrinseca: s3...

Maioz. pars. qz res naturalis pponit ex materia tan...

Maioz. pars. qz domesticato: est ca extrinseca ipsius do...

conferuare Et finis fm q est causa non est fm esse reale. sed intentionale.

Queritur secundo. Utrum p dicitur in causari p dicitur rationes: sit ad eas vere et p se comitantes. Pro pre sa et affirmatiua est pbs in textu. S; p pre negatiua ar/guit primo q; ca et effectus opponitur correlatiue. s; mul tiplicato vno relatiuo multiplicat et reliqui. Secun do. idē nō pōt esse pbs et posterius. Et idē nō pōt esse cā et effectus. Tercio. idē inq̄sum idē est apm̄ natū facere idē scō de generatōe. Et idē nō est causa p rariō.

Maioz. Constat duas p p rariates primas: esse ipsarū causaz sequelas. Vnoz. Scōz quendam sensum p̄sentia et absentia: versant causaliter circa opposita. Conclusio. Igitur p̄dictis causis correlarie annexa: sunt ad eas vere et p se concomitantia. Probat maioz. q; ex hoc q; aliqd est compositum ex materia et forma oportet q; habeat plures causas per se. S; p rariates causam efficientē et finalem oportet q; mutuo sub iuuat sicut cause. vt p; de sanitate et ambulatiōe. Correlariū. rōnabile est idem multipliciter diffiniri: posse et demonstrari. p rariates diffinitio et demonstratio dā tur p causas. et ideo fm legem causaz oportet diffinitio nes et demonstratiōes regulari. Vnoz. probatur ex planitate. q; naua p̄sentiam saluat nauē vt de se est ma nifestū. et q; tenetur esse p̄s nauis in tpe oportuno si tunc (intendit saluē illuc) sit absens cōis fama euz accusat tanq̄ causam naufragij nauis. Correlarium. nō quic qd sit ab alio absente: debet ab eo dici. p uenire. p rariates die tum est in p p̄e secunda fm quendam sensum. q; nisi ab sentia sit certis circūstantijs modificata nō accusat abs sentem tanq̄ cām facti vt notū est. Et conclusio est satis nota p ea q; declarata sunt. Ad rōes ad p rariates q; causa et effectus capiunt hic materialiter et absolu te. Ad scōam dicendū q; idem fm diuersos modos p rariates p rariates. Ad tertiā q; pbs in scō de generatōe loquitur de causa naturali. s; hic fit sermo de causa libera et p uantia q; potest esse eadem oppositum. Vñ illud q; agere p uantū quod natū est facere vnum p rariates et nō facit p rariates defectū sequit aliud con trarium. sicut naua absens est causa submersiōis nauis p p rariates actionis ad salutē nauis. non tamen p rariates dicitur causa efficiens.

Querit tertio. Utrum contingat in q; libet genere cause: q; dam diuisiones s; assignare. Pro pre affirmatiua est pbs in littera q; assignat quatuor diuisiones q; p rariates ad aptare aut libet generi causarū. Sed p pre negatiua ar/guitur. q; ille s; diuisiones entū vt colligi p rariates ex diuersis passibus philosophic. ergo videtur q; non possint eē di/ uisiones causarū et causarotum.

Maioz. Prime due illarū diuisionū: inueni unt in q; libet genere causaz. Vnoz. Tercia diuissio et quarta: circūeunt omniū causarū ge nera. Conclusio. Eō ringit igit in q; libet cā nū et cātoz gñe: quatuor diuissioes s; assignare.

Prima p rariates maioz p rariates q; p rariates p rariates de caus/ vbi

et p rariates declarat q; causarū qdam est vbi et p rariates alia ē se/ cūdaria et p rariates. P rariates etiā inductiuo. nā in gñe cause efficiens (q; est alius notus) ad generatōem hois con currit hō et sol. hō sicut cā p rariates et posterioz. s; sol sic cā vbi et p rariates. q; sol ad plures generatōes p rariates hō minū. S; in gñe cause formal' vbi p rariates hō vbi et p rariates et cōis q; intelligere. Et in genere cāe final' sanitas est causa prior et vniuersaliōz q; portio amara. et fe licitas q; sanitas. Pan modo in genere cause materialis q; ntras est subiectū quōdam accitūm. s; eozides ipa materia p rariates est subiectū prius et vbi nā sub iugitur for me substāntiali cū qua facit p rariates p rariates. sed q; ntras nō sub iugitur alicui forme substāntiali. S; p rariates p rariates scōa p rariates. nā domificator est p se causa domus. s; si sit medic/ tūc medicus est p accitū cā domus. Et ipsa materia p rariates ma est p se p rariates transmutatiōis cui accidit puano q; est p rariates per accitū. Et p rariates potest declarari in alijs causis. Vnoz. p rariates q; domificatiōis noiat cām efficiētē in actu. s; aliqd d; domificator q; est potēs ad domificandū. licet actu nō domificet. S; aliqd denos/ minal sciens fm cām formalem. q; actu fm sciam cons/ siderat. s; de sciens in potētia qdam modo q; habet sciam et actu nō p rariates. S; lapides et ligna dicūt actu ma teria domus qñ sunt in domo facta. Et aut quarta diuissio inueniunt in q; libet genere p rariates q; dicimus q; domificator est causa domus. et q; polidētus domificator est cā dom/ Et s; p rariates possumus loq; p rariates et in cōplex circa alia gene ra causaz. Conclusio relinquit nota. q; in q; libet gene re inueniunt aliqua causa vbi. et aliq; p rariates. s; in q; libet genere inueniunt causa p se et causa p accitū. Et in quo libet genere inueniunt causa in actu et cā in potētia. Et in q; libet genere inueniunt cā p rariates noiat. et cā incom/ p rariates noiat. Et addit Arestoteles q; similibus diuissio cur rit in causatis. vt p rariates facit p rariates. Correlarium p rariates. supra dicti modi causarū: reduci possunt ad nōz/ rum duodenarium. P rariates verbi gratia. causa vbi. cā par ticularis. causa p se. causa p accitū. causa complexa cā incompleta faciunt senarium. et quilibet diuissio p rariates et potētia. vnde duplicatur numerus. et fit duodenari/ igitur rē. Correlarium secundum. Et hoc modum causarum distinctione: conueniens est alia tria cor/ relaria elicere. P rariates quia primum est q; cause in actu ope/ rariates sunt simul. et non sunt simul cum suis causatis in actu. sicut hic medicus ē s; cū hōie q; sanat. vel nō ē s; cū hōie q; sanat. Scōm est q; in naturalibus q; sp supmā causam vniuersaliūz requirere. et p rariates in artificialibus p rariates. Tercia est q; causis debet p rariates corrē spondere effectus. et est magistralis regula. q; effectus p rariates nularis corrēdet cause p rariates. et vbi effectus corrēdet cāe vbi. S; effectus in actu corrēdet cāe in actu rēz.

Dicitur autem et fortuna et casus causarum.

Querit primo. Utrum de casus libus et fortuna: sit scientia physicalis. Pro parte affirmatiua est philoso phus in littera. quia casus et fortuna sunt in genere cau sarum. sed philosophus natural' habet p rariates de cau sis. Sed pro parte negatiua arguitur. quia de ente q; accidens non est scientia. sed casus et fortuna sunt ens/ tia p accitū. Vnoz. est p rariates sexto metaphisice. S; maioz p rariates diffinitōe v rariates q; s; cāe p rariates. et entia

per accidens. Secūdo sic Arestoteles recōmendat an tiquos dicentes casum et fortunā esse causas humano intellectui immanifestas. ergo de casu et fortuna nō est sciē tia. Tenez p rariates q; illud de quo est sciētia debet eē manifestū intellectui nostro.

Maioz. Que sunt incerta fm esse in re ad extra: s; sunt certa cōiter ab intellectu cōsiderata.

Vnoz. Cōsiderando in cōi casualia et for tuita: sic de ipsis p rariates fore scientia. Conclusio. Pertinet igit ad naturalem p rariates: p rariates casum et fortunam.

Maioz. p rariates q; nullus effectus casualis est nobis cer/ tus fm q; sibi cōpēt esse a sua causa in re ad extra. et in passionibus et p rariates fortune et casus que eis attribui tur in cōi sunt de eis et certitudinaliter scite. Rō mino/ ris est q; casualia et fortuna fm q; hōi d; habet suas pas/ siones. s; q; raro et in paucioribus eueniūt. q; nō habent causas determinatas neq; possunt cognosci. et sic de alijs. Sed q; solū de eis in vbi sic scia p rariates. q; effectus casualis fm q; in re natura p rariates: sic neq; semp neq; frequē ter eueniūt: sed p accidēs de talibus aut nō p rariates scia v rariates p rariates posterioz. et sexto metaphisice. Et p rariates solū p rariates argumentū. Conclusio p rariates q; casus et fortuna sunt cause p rariates motui et materie sensibili. sed quecūq; sunt talia veniūt ad for p rariates p rariates nā/ turales. Correlariū primū. Antiq; obuiant signanter duo incōuenientia: q; nō determinauerūt de casu et for/ tuna. Patet nā primū incōueniens est. q; ipsi p rariates cōem hominū famā loquūt. q; cōiter q; iam fieri dicitur a ca su et fortuna. licet effectus fortune cause ignozent. Si er/ go hō sit verū. tūc male sub silētio trāsierūt. Si aut nō sit verū: tūc antiqui p rariates debuerūt hoc rep rariates. Tum se/ cūdo. q; antiqui vbi fuerūt casu et fortuna. Sicut Em/ pedocles dixit q; aer non semp est in loco que nūc obr/ nec terra deo: sum. sed qñ las segregat oia: tūc casua lict vni rariates ad vni locū et reliqui ad alterū. Cor relariū secūdū. Quidā moti duplici p rariates: negabūt casum et fortunā esse. Patet in copularis circa declaratio nem p rariates opiniois. Correlariū tertiū. Quidā alioz/ rariates nūmū p rariates excessum: p rariates deo fortunā esse et cas sum. P rariates verbi gratia. q; qdam dixerūt oia celestia esse subdita casu et fortuna. nō aut ista inferiora. nam homo generat et hōie et oliua et oliua. et hoc est signū q; deter minati effectus requirūt determinatas causas in istis in ferioribus. Contra illos dupliciter instat Arestoteles. Primo q; incōueniens est diuissio: p rariates casus et for tune: et vltioza reducere ad determinatas et p se causas. Secūdo q; in istis inferioribus multo nens inueniunt q; dam euenire inordinate et p rariates intentionem causaz. sic aut nō inuenit in superioribus. Correlariū quartū. Op rariates mo tertia dicitur q; fortuna sit qdā causa occulta: proce dit ex radice vera: et tamē eius positio est simpliciter falsa. Patet q; ponēda est aliqua cā: s; deus gloriozus: cuius p rariates oia sunt subiecta. Sed est incōueniens talem causaz vocare fortunā. q; p rariates rōnem effectus fortune ē q; sit p rariates. Ad rōnes ad primā quid sit dicendū q; p rariates declaratione minoris. Ad secūda dicendū q; p rariates non loquitur eodem modo de fortuna sicut antiq;. Est tamē verū q; fortuna fm p rariates est quodāmodo im/ manifesta rōni: maxime qñ capitur p rariates fortune.

quia ratio est eozū que semp sunt et frequēter. sed fortus na sit p rariates. Etia cause fortune sunt infinite. idēz fortuna est infinita. et per p rariates rōni immanifesta sal tem in particulari.

Querit secundo. Utrum diffinitio Arestotelis de for/ tuna: sit p rariates assignata. Pro veritate et p rariates affir/ matiua est sentētia Arestotelis in littera. q; p rariates inue/ stigar diffinitōem fortune p quatuor diuisiones: et quib/ bus colligit diffinitionem fortune tanq; bonaz. Sed pro parte negatiua arguitur primo. q; fortuna fm Ares/ totelem est ignota hominibus. ergo nō est diffinibilis. Et si dicatur q; Arestoteles tūc capiat fortunāz pro effectū fortune. sed quādo ipsam diffinit accipit pro causa. et re ducitur ad genus cause efficiētis. Contra. fm p rariates in textu: casus est natura. sed natura dicit de materia et for/ ma. ergo casus debet reduci ad causam materiale et for/ male. et similiter fortuna.

Maioz. Due prime clause posite in diffini tione: conuenienter attribuitur ipsi fortune.

Vnoz. Duplex clausula residua: bene enū ciatur de fortuna. Conclusio. Igit diffini tio fortune ex quatuor diuissioibus venata: est cōuenienter assignata.

Maioz. p rariates. nam p rariates fortuna est causa p rariates accidēs ex parte effectus inq̄rum effectus fortunatus p rariates p rariates intentōem agentis effectū ab agente p rariates. S; cur inuentio thesauri p rariates in agro. vel sanis/ tas p rariates pulmento facto a coco. quam tamē cocus non p rariates. Similiter est causa agens fm propo situm scilz agentis fm volūtatem et intellectū. nā in hoc fortuna differt a casu. vt patebit inferius. Vnde esse for tunatum p rariates solum hominibus attribuitur. Vnoz. p rariates. quia fortuna est in his que sunt extra semp et fre quenter. non eñ est in his que sunt semp et frequēter: vt supponitur. nec in his que sunt ad v rariates p rariates respectū ad causam. q; nulla causa que indifferenter se habet ad v rariates ext in actu: nisi p rariates aliquid determinetur ad v rariates. quia id qd est ad v rariates ext sit in potētia. sed potētia nō est p rariates agendi sed actus. Relinquitur ergo q; sit in his que sunt raro et in paucioribus ex sufficien ti diuissioe. Similiter fortuna est in his que sunt p rariates hoc quārum ad effectus p rariates. licet sit causa p rariates accidens quārum ad effectus cōiectos p rariates intentio nes. Sicut casus in puteum p rariates intentionē p rariates ambulationi alicuius de nocte. Enam fortuna est in his que sunt p rariates hoc. id est: est causa effectū qui habēt nos tabilem bonitatem vel maliciam p rariates quā agens libez. si sciuisset egisset vel non egisset. Sicut mercator arripit ens iter incidit in latrones: quod si p rariates ipse iter nō arripisset. et hūc sensum innuit Arestoteles. Conclu sio relinquitur nota. quia colligēdo dicras particulas s; mul: tūc sit diffinitio omnino p rariates cū diffinito ha bens omnes particulas ad bonā diffinitōem requisitas ergo est bona. Ad rōnes ad primā dicit vt prius. q; p rariates hoc dicit quo ad effectus fortune. quia ignozitū est qui et quot sint effectus eius. eo q; tales in infinitū variari possunt. Ad secūda dicit. q; casus et fortuna sunt cause formales vel materiales nō effectū casualiū vel fortunozū sub illa ratione. sed aliozū.

Querit tertio. Utrum sicut proprietates...

Daio. Tres prime proprietates fortune...

Daio. Tres prime proprietates fortune...

Querit quarto. Utrum inter casus...

Daio. Fortuna reperitur proprie respectu...

Daio. pbaf. qz fortuna solū reperit ubi...

seruare praxice felicitati. que negotia circa...

Que autē quatuor sunt cause et quot sunt.

Querit primo. Utrum physica cōsi...

Daio. Subiectū naturalis phie: dependet...

Daio. pbatur qz subiectum phie naturalis...

reddere ppter quid circa effectus naturales...

Querit secūdo. Utrum cōueniat natura...

Daio. Actio nature ordinata: fit a deter...

Daio. p3 ex rōnibz phie. quia nō statim a...

Querit tertio. Utrum natura prein...

Daio. Natura particularis materialiter...

huiusmodi nō intēdūt absolute ab aliq natura...

Daio. Contingit natura: peccare: ex pte...

Daio. p3 qz pines est matre in q materia...

Querit quarto. Utrum in rebo...

Daio. Juxta exigentiā materie fit varia...

Maioz pars p. Aristotele in textu. Secdo pars quia...
Secus est pcellus nature et artis. q: si natura faceret domū...
Et cā vniuersus est q: prius actus vult fieri in pna potētia seu materia...

Uoniā aut natura est principiu mo-
Irra initiu terciu

libri phisicos. Querit primo. vtrum ens...
ignozare naturam. Pro parte affirmatiua est pbus in li-...
tera. Sed p parte negatiua arguitur dupliciter. Prū...
mo natura non dependet a motu in essendo...

relatiua fundatur in qritate. et qdam in actioe et passioe...
Sed p parte negatiua arguitur primo. q: ens in potētia nō...
est ens. q: ens d: ab existētia. q: male ponit pma diuisio...
Secdo sic pbus qnto metaphisice plus dūdit ens in...
dece pdicamenta. et postea vniuersus in ens in potētia et...

quānt ratōe: sunt tñ eiusdē generis et essētie.
Maioz pbatu inductiue. q: motus calefactiois est...
eiusdem nature eiusdē generis et eiusdē spū cū calore ad...
quē terminat. Et sicut generatio est eiusdē matērie eius...
forma ad quā terminat. Cuius rō est. q: pfectū et imp/...

actu es. qz tunc semp in ueret qd est es. qd est falsum... Etia pbat p vna regula. qz ois actus est eius ac...

Quod autem et mouens omne

Querit primo. Utrum secunda diffinitio motus sit materialis respectu pme in qua dicit qz motus est actus...

Maioz. Prima diffinitio motus data per primas differentias entis: meretur titulum formalis diffinitionis...

materia ergo ppter transumptioem hmoi sicut dicitur... Et qz illa secunda diffinitio motus sit bona sufficienter...

Querit secundo. Utrum actio et passio sint idem actus et realiter motus vnus. Pro parte affirmatiua est...

Maioz. Actio et passio vt loquitur phisice sunt huiusmodi actus. Conclusio. Igitur actio et passio loquendo phisice sunt realiter idem...

Maioz. pbat qz idem est qd mouens in agendo causat. et qd motu patiendo recipit. put satis patz qz ignis calefacit aquam...

sed ratio motus non completur nisi per hoc qz fit ppara... no actus imperfecti ad prius et ad posterius. et illam co...

Quoniam autem de natura scientia est

Querit primo. Utrum ad naturalem philosophum pertinet considerare infinitum. Pro parte affirmatiua est...

Maioz. Considerare negatiue infinitum: pertinet ad primu philosophu. Maioz. In finitum sumptum priuatiue: pinctur infra metas ipsius phisice.

Maioz. probatur qz infinitum negatiue est extra motum et materiam sensibilem et separati a materia fm re...

in tertu. Sicut illi qui naturaliter locuti sunt ponentes infinitu esse accidens diuersificati sunt. nam qdam posue...

Querit secundo. Utrum vere sint proprietates infiniti: qz et attribuebant antiqui. Pro pre affirmatiua est...

Maioz. Infinito sumpto negatiue: uenit predictas proprietates ascribere. Maioz. Si priuatiue sumatur infinitum: sic et no conueniunt proprietates antiquozu.

Maioz. pbat qz deus gloriosus dicitur prietates habet excellentissime. vt patz enumerando singulas. qz...

Positiones

pus sit finitū tūc terminat p alterū. et de illo ulterius q̄ri-
tur. et sic tandem oportet dare aliq̄ corpus interminatū
tūc aut in plurib; corpib; p̄cessum infinitū. Et illam
rōnem dicit p̄mentator esse famosam sed falsam. Tūc
q̄nto q̄ intellectus ita dicit sicut se habent res ad extra.
sed intellectus p̄t intelligere magnitudinē infinitā t̄ etiā
spaciū infinitū. in quo spacio si posset esse corpus defacto
est corpus. eo q̄ in p̄petuis nō differūt esse t̄ p̄tingere ad
esse posse. Sequitur cōrrelatō t̄ t̄ t̄ q̄ absq̄ inconvēnien-
ti licet quodāmodo p̄cedere. q̄ in p̄petuis idē sunt esse
et p̄tingere. Pars q̄ in ordine ad causas naturales p̄-
nes quas naturales p̄b̄ sumunt sua iudicia si in illis est
potentia ad semp̄ existendum quicquid in talib; possit esse
tam actu est. Addit t̄ h̄c signat̄ (quodāmodo) quia
respectu p̄ime cause multa possunt fieri p̄petue duratis
om̄s. que nec sunt nec semp̄ erūt. Et t̄a tam intellectū hu-
manū q̄ angelicū t̄ etiā volūtas. licet sint p̄petue per
manētē. nō t̄ semp̄ sunt sub eadē dispositione. Ad
rōnem d̄m q̄ ip̄a militat. p̄ cōclusionē. q̄ antiqui false
attribuebant illas p̄petuitates infinito materiali. sed s̄m
veritatē debet attribui infinito formali.

Querit̄ tertia. Utrū infinitū significa-
tio: sit de multiplicium
numero. Pro veritate t̄ p̄te affirmatiua est Aristoteles
in littera qui ponit p̄mo tres acceptiōes infiniti. et pos-
tea ponit vna d̄uisionē tr̄m̄b̄rem. Et etiā infinitū capit
quāq̄ cathegorematicē. et quādoq̄ synecathegorematicē.
et utroq̄ modo dicit dupliciter. sc̄ s̄m magnitudines et
s̄m multitudines. vt patet infra

Maio: Acceptiōes assignate a pho: rōna-
biliter p̄ueniūt infinito. **Minor:** Acceptiō
neq̄ quas alij posuerūt. et d̄uisionē phi quo-
dāmodo p̄cesserūt **Conclusio.** Igit̄ infini-
tū est de numero multipliciū

Maio: p̄ q̄ infinitū capitur p̄mo mō q̄ nō finitū
et sic p̄terius dicit infinitus tanq̄ non existens de genere
transibilibus. Secūdo dicit infinitum q̄ q̄ntum est de se
transiri potest. sed t̄ eius transitus nō potest bene a nos-
tris p̄fici. Sicut dicitur via infinita vsq̄ ad fundum ma-
ris. aut q̄ cū difficultate vel via potest p̄fici. sicut via ad
indiam dicitur infinita. Tercio dicit infinitū q̄ est natū
transiri tanq̄ de genere transibilibus existens t̄ t̄ non ha-
bet transitū ad finē. sicut linea sine termino dicitur infini-
ta. Deinde ponit vna d̄uisionē etiā tr̄m̄b̄rem. nā ali-
q̄ dicit infinitū s̄m d̄uisionē. sicut in cōtinuis. aliq̄ s̄m
oppositiōem. sicut in numeris. aliq̄ dicit vtroq̄ mō. sicut
infinitū in motu et temp̄e. Et q̄ p̄bus illas acceptiōes
inductiue declarat. ideo relinq̄tur q̄ sint rōnabiliter assign-
ate **Minor:** pars q̄ sequaces Aristo dicit infinitus
quādoq̄ accipi cathegorematicē et quādoq̄ synecathes-
gorematicē et vtrūq̄ d̄uīdit̄ in infinitū s̄m magnitudi-
nem et s̄m multitudinē. Unde infinitū cathegorematicē
s̄m magnitudinem dicitur magnitudo sine termino. seu
magnitudo cuius non est dare vltimā partem. Sed in-
finitum cathegorematicē s̄m multitudinem dicitur multi-
tudo innumerabilis. vel cuius p̄sequenter numerando
non est inuenire vltimam vnitatem. Et ille acceptiōes
pullulant ex tertia acceptiōe d̄uisionis philosophi.
in qua dicitur q̄ infinitum est de genere q̄ntitatis. et tamē
non est p̄uenire ad eius vltimū terminum. hoc autē

Tercij

vn̄uersaliter dicit̄ potest subdividi in quāritatem cont̄i-
nuam et discretam. Infinitum synecathegorematicē s̄m
magnitudinem dupliciter potest exponi. vno modo infi-
nitum ad est aliquārum et non tantum quin maius. vt d̄u-
do id est aliquārum et non tantum quin maius. vt d̄u-
plum triplum quadruplū et sic sine statu. Et illa accep-
tio similiter d̄uatur a tertia acceptiōe philosophi. quia
infinitum in quāritate p̄mia caret termino. et ex hoc se-
quitur q̄ in eo est dare aliquārum et quāritatē mai-
or. et non tantum quin maius. Sed infinitum synecathes-
gorematicē s̄m multitudines potest dupliciter exponi. p̄-
mo infinitum id est aliquor. et quodlibet plura. Secūdo
modo id est aliq̄ et non tot quin plura. vt plura q̄ vni
duo tria t̄ c̄ et sic sine statu. Et de illis potest declarari si-
cut de p̄cedētib; . Et d̄uicuntur huiusmodi acceptiōes
synecathegorematicē. q̄ includūt signū vn̄uersale. quod
est synecathegorematicē. Et omnib; istis relinq̄tur cōs-
clusio vera. Sequitur correlatiō q̄ p̄positiones de infi-
nito formare. plenas sunt distinguende. Patet q̄ quā-
doq̄ in vno sensu sunt vere et in alio false. Sicut patet
de illis p̄positionib; . Infinita est linea. infinitus est motus
infinitē partes sunt in continuo. infiniti fuerunt homines
infinitum pondus sortes potest portare. infinita sunt si-
nita. Et q̄ expositio illarum p̄positionum p̄ermit logi-
cam. ideo eas referat tractatū de exponib; .

Querit̄ quarta. Utrum infinitus
sit in natura: sicut
per se existens substantia. Pro parte negatiua est phis-
osophus qui in hoc reprobat antiquos philosophos q̄
posuerunt infinitum esse substantiam reū et per se sub-
sistens. Et ponit Aristoteles p̄ra antiquos aliquas ra-
tiones. de quib; satis clare patet in expositione littere

Maio: Infinitum ex parte forme: est sub-
stantia existens potissime. **Minor:** Infini-
tū ex parte materie: non potest essentialiter esse
natura substantie. **Conclusio.** Non potest
igit̄ esse substantia per se existens ipsum infini-
tum: s̄m intentionem antiquorū phorū

Propositiō maio: patet. q̄ hoc modo infinitus noi at
actum purū nō limitatū per aliq̄ recipiens. **Minor:**
probat̄. quia substantia de se non est extensue diuisibi-
lis. sed infinitū s̄m q̄ h̄mōi est diuisibile. Etiam infinitus
est passio magnitudinis motus t̄ temp̄is que nō pos-
sunt separari nec per se existere. et sic per p̄sequēs nec in-
finitum. Tenet p̄sequētia. q̄ passio minus potest per se
existere q̄ eius subiectū. et has rōnes etiam tangit p̄bus
in littera **Conclusio** patet. quia antiqui phi loquuntur
de infinito quod sequitur numerum de genere quāritatis
tale aut nō potest esse suba. igit̄.

Querit̄ quinto. Utrum in natura
possit ee: aliq̄d
actu infinitū corpus sensibile. Pro parte negatiua est
p̄bus in littera qui hoc ostendit logice t̄ phisice. logice id
est per rationes famosas et p̄b̄biles. sed phisice. id est p̄
rōnes naturales. de quib; omnib; diligenter vidētur
copulata. q̄ frustra esset idē bis ponere. Sed pro
parte affirmatiua et falsa arguit dupliciter. p̄mo mō-
tus celi est infinitus. ergo celum erit infinitū. Tenet con-
sequētia. q̄ motus infinitus p̄supponit mobile infini-

Libri

phiscorum

tum **Secūdo:** in celo reperitur infinitum s̄m d̄uisionē
in potentia. ergo etiam actu. Tenet p̄sequētia. quia in
perpetuis non differūt esse et posse

Maio: Potest cōcludi ratiōabiliter. id est
logice: q̄ repugnat actu infinitū in natura esse
Minor: Concludi potest p̄ processum phi-
sicum: non posse esse corpus sensibile infinitū
Conclusio. Igit̄ esse actu corpus infini-
tum sensibile: simpliciter repugnat nature nūc
institute

Maio: patet. quia p̄bus probat logice duob; rōnib;
q̄ nullum corpus sit actu infinitum. quia de rōne corpo-
ris est esse terminatū superficie. sicut linea terminat punc-
to. Similiter non est infinitū q̄ sit numerus aut multi-
tudo. q̄ de rōne multitudinis est q̄ sit numerabilis. Et
vocantur iste rōnes logice. id est. p̄b̄biles. q̄ si quis op-
positum teneret facilius euadere. diceret nō admitten-
do dictas d̄uisionēs. sic aut nō posset euadere rōnes
phisicas. Et ergo p̄bus probat per rōnes phisicas. rāz
p̄supponēdo aliq̄d q̄ non p̄supponēdo. vt ad lon-
gum deducit in textu. Et sic relinq̄tur minor nota.

Conclusio similiter est nota. et declaratiōe philosophi
Sequitur correlatiō q̄ positio anaxagore est irratio-
nabilis. de mansione infiniti corporis. Pars q̄ p̄bus re-
probat illam opinionem duob; rōnib; . Ad rōnes
Ad p̄mam dicit. q̄ motus celi non est infinitus p̄ extens-
ionem mobilis t̄ spacij in quo est. sed solum per reiterati-
onem caus. den mobilis finitū per idē spacium. Ad se-
cūdam dicit. q̄ celum est diuisibile in ratione quāritatis
mathematicē aut sup̄naturaliter. sed non per actionē
nature. et sic negatur p̄sequētia

Quidē igitur actu nō sit corpus infinitū

Querit̄ primo. Utrum infinitum in
potentia: sit in rez-
natura. Pro parte affirmatiua est p̄bus qui hoc mul-
tipliciter probat in diuersis. q̄ reperitur in numeris in
magnitudinib; in tempore et in generatione hominū.

Sed pro parte negatiua arguit. quia omnis potentia
reducibilis est ad actum. al̄s esset frustra. si ergo infinitū
reperitur in potentia in reb; naturalib; quandoq̄ pote-
rit reduci ad actū. q̄ in p̄cedētī q̄ntione reprobatū est.

Maio: Volenti de infinito determinare:
expedit quedam documenta p̄libare **Mi-
nor:** Actū esse: aut nullo modo p̄cedere infini-
tum: est de numero impossibilium. **Conclu-
sio.** Igitur in quibusdā infinitum potest habere
relocum: sic t̄ vt suū esse in actu semper mane-
at cū potentia permixtum.

Maio: p̄ h̄c q̄ p̄mo ōz scire q̄ aliq̄d dicit esse
s̄m potentia iuxta vna d̄uisionē entis q̄ est s̄m actus t̄
potentia. Secūdo op̄z scire q̄ infinitū sumptū p̄uatiue
pur p̄tinet ad q̄ntitatē dicit aut s̄m ablationē. d̄uisionē
aut s̄m oppositiōem. Et loquitur h̄c p̄bus de infinito sum-
pro cathegorematicē. Tercio oportet p̄siderare q̄ q̄dā
dicitur s̄m potentia p̄mā. sicut antichristus. q̄dā s̄m ac-
tum p̄pletū. sicut res p̄manentes q̄ p̄pletum habent esse
vtrūq̄ vel domus. quedā vero habent esse p̄mixtū ex ac-

tu t̄ potentia simul. Et hoc differenter q̄ q̄dā hoc habent
in p̄manētia. sicut p̄tes rei p̄manētis h̄nt esse in suo rō-
to. tales em̄ nō dicitur in potentia. sicut antichristus. nec
dicitur esse in actu p̄p̄o. sicut ipsum totum. sed sunt sub
actu totū. t̄ p̄ d̄uisionē fuit sub actu p̄p̄o. Alio mō con-
tingit actū et potentia p̄mixeri p̄ successiōem. sicut in mo-
tu t̄ rpe. **Maio:** aut h̄c documenta p̄ferat ad determinati-
onē de infinito pars q̄ ostendūt in quib; est infinitum et
quō est in illis. **Minor:** h̄s duo p̄plexa p̄m̄z dicit q̄
sit impossibile esse actu infinitum. et pars q̄ supra dicto.
Sed secūdu dicit q̄ nullo mō esse infinitū sit de numero
impossibilium. Pars q̄ hoc esset negare q̄ p̄mixtū est de
uisibile in infinitū et q̄ numerus posset augeri in infinitū
et s̄m illos qui ponūt eternitatē mūdi esset dare p̄ncipiū
et finem in motu t̄ rpe. Et h̄ modū est eligendū t̄ dicit
dū q̄ infinitū sit in potentia **Conclusio** pars q̄ p̄cessu
Aristo. q̄ magnitudo diuisibilis est in infinitū p̄ ablati-
onem. et numerus habet infinitatē p̄ additionē. Et sicut
posita eternitate mūdi pateret de generatiōe hominū de
duratiōe motus et r̄p̄s. in oib; em̄ istis est q̄dam infini-
tas. sed ibi actus t̄ potentia sunt p̄mixti. q̄ non p̄t res
duci ad actū cōpletū. sed solū ad actū incōpletū t̄ successū
uū. q̄ eo mō quo aliq̄d est in potentia reducitur ad actū
Et p̄ hoc soluit rō in oppositiōe facta.

Querit̄ secūdo. Utrum d̄uisionē phi-
losophi cōtra anti-
quos data: sit de infinito h̄i assignata. Pro veritate t̄
p̄te affirmatiua est p̄cessus phi qui reprobat d̄uisionēs
antiquor. t̄ p̄bat suā p̄p̄ā d̄uisionē: nē a signo cōiter lo-
querūt. Sed p̄ p̄te negatiua arguit sic. q̄ d̄uisionē d̄e
q̄ valde finitio. sed infinitū finitū non p̄t. h̄ nō p̄ d̄uisionē.
Secūdo sic. q̄ illa d̄uisionē p̄uenit finitū. ergo nō valet.
Ant̄ p̄bat. q̄ extra finitū semp̄ est aliq̄d accipere

Maio: Solū quodam p̄supposito: bo-
na est d̄uisionē antiquorū quā dant de infini-
to **Minor:** Contrario modo d̄uisionē
est infinitū: q̄ antiqui d̄uisionē ipsū. **Cō-
clusio.** Igit̄ d̄uisionē infini ab Aristotele tra-
dita: est simpliciter recipienda

Propositiō maio: sic patet. quia data antiquorū imagi-
natione q̄ sit aliqua substantia dimensionata infinita
s̄m omnem dimensionem t̄ omnē positionis differentia
p̄stat q̄ extra eam nihil est accipere. eo q̄ occupat omnes
locum imaginariū **Minor:** probatur. quia antiqui d̄i-
serūt q̄ infinitum est cuius nihil est extra accipere. Sed
p̄bus oppositō mō d̄uisionē dicit. cuius semp̄ est aliq̄d
extra accipere. Et hoc p̄bus ostendit in circulis qui dicitur
tur esse sine termino. inf̄m̄ in eis semp̄ est aliq̄d con-
sequenter accipere. q̄m̄ eadē pars sepius accipitur.
et ideo si sit p̄p̄te infinitū semp̄ ē p̄sequēter aliud t̄ aliud
accipere nō redeūdo plures ad eandē partē **Cōclu-
sio** probatur exemplariter. quia infinitas reperitur in cō-
tinuis. sc̄ s̄m q̄ continui potest diuidi in semper diui-
sibilia. cōstat aut q̄ hoc mō procedit d̄uisionē Aristote-
lis nō aut antiquorū. igit̄ cōclusio vera **Correlatiū p̄-
m̄.** Iustus est infinito attribueret. rationem ignoti t̄
partis et materie. Patet. quia infinitum est in p̄mixto si-
cut potentia et sicut contentum. Verbi gratia dato ali-
q̄ p̄mixto si fiat d̄uisionē in eius partes semper tales sunt
fuit que actu sunt diuisē. sed in quantum continuum

aut eius partes actu diuise pnter in se pres in quas pte diuisio sine statu peccere fm hoc inuenit ubi infinitu con stat aut q infinitu h3 rōnem pnter et entis in potentia. et p psequens rōnem partis cuius est pnter. sicut h3/ ter rōnem matene cuius enā est pnter. et rōnem igno/ ti. qz ens in potētia seu materia nō cognoscit nisi p actū. Correlariū secundū. Reliqz asseriones sunt vere: que de infinito dicitur famosē. Pars uerbi grana. qz prima est q infinitu reperitur in diuersis nō uniuoce sicut vna natura sed qdam analogia. Pars qz infinitu inuenit in magnitudine et motu et tpe. que nō sunt eiusde generis. sed magnitudo fm se est diuisibilis et motus ppter magnitudinē. et tempus ppter motū. Alia est assertio qz pside/ ratio mathematicoz nō remouet. licet nō ponat actu in/ finiti. Cuius cā est qz inter magnitudines finitas potest saluari sufficienter tota pside ratio mathematicoz. Vlti ma est qz cū sint quatuor cause infinitu reducitur ad genus cause materialis. et pars et diens. Correlariū tertium Soluere rōnes quorūdā superius tractas nō est difficile quibz nitebant actu esse infinitu pcludere. Pars qz qdaz earū sunt oino defectuose. et qdam earum aliqua uenta rem pnter. sed insufficientes sunt ad pcludendū. pposi/ tum. ut latius patet in fine tereij libri physicoz ubi phi/ losophus p ordine soluit qnqz rōnes antiquoz. Ad rōnes ad pma dicit qz licet infinitu in actu nō possit fini ri neqz a nobis pprehendi. nō tēte infinitu a potentia. qd hie diffinit. Ad secūda dicit qz extra finiti est semp ali/ quid accipere qd sit extra naturā finiti. sed extra infinitu est semp aliquid accipere qd nō est de natura infiniti. et sic debet intelligi diffinitio. Et sic p3 responsio huius quesit et p psequens oronū qstroz huius tereij

Imiliter aut necesse ē physicū.

Querit primo.

Utrū pside ratio locum: pertinet ad physicū. Pro gre vera et affirmatiua est pbs in principio huius quart. in quo hoc multipliciter et efficaciter ostē dit Sed pro parte negatiua arguit. locus est mathe/ mance pside ratio. ergo nō physice. Secūdo sic ois pas sio est in suo subiecto sed locus nō est in ente mobili. q nō est passio et? Dicit pbat qz cōtra ens mobile est i loco Dicit. Consideratiōem a naturali scia nō auferit tria monua sciētie p traria. Dicit. Dicitur antiquozū sophisticā ratio: qz ad phi sicū pnter loci pside ratio Conclusio. Igit de loco tanqz de passioe rei physice: spectat natura lem pside ratio Dicit p3 ex tribz rōnibz qz ex littera elicitur ptra u/ la tria monua. Prima rō. qz ea q sunt cōia oibz naturali bus maxime pnter ad pside ratioem naturalis phice. sed loc? est cōis oibz rebz naturalibz. qz Dicit pbat. qz ta/ lia sunt pte. et p pns pnter. ad eādē sciam q est de rebz na turalibz. Dicit pbat. qz ois res naturales sunt locabi/ les. Secūda rō. qz scia naturalis pside ratio de motu. sed pma et cōissima spēs mor? est mor? localis. q psumit locū. Tercia rō. qz plurima difficultas est circa certā no titiā de loco. nō em antiqz defecerūt aut ptemiserūt pfi

deratiōem loci ppter facilitatē notitiē de loco. sed qz non potuerūt attingere. Dicit p3 ubi g3a antiq sic argu eb ar. qd nō est nullū est. qd qd est alicubi est. In illo ar gumēto sunt duo pside ratio. Prima pnter ad formam qz arguit a destructioe anis ad destructioem pntis. et sic pnter fallacia pntis. Secūda pnter ad materā. qz antiquē estimabāt hāc passiōem esse in loco. esse pnter blem cū ente. Sed hec sophisticā rō subleuit pnter p3 posito. qz pmi philosophates nō posuerūt aliqz entia nisi corpa sensibilia sensu tact? quo dato oē ens est ens nat urale pnter loquēdo. Pars qz loc? h3 pnter ad omne ens naturale. Vbi si positiō antiquoz esset vera. tūc phi sica esset pma pba. eo qz entia naturalia cōnt pma entia. Et qm hoc sit falsum. nō p ipm pbat aliqz mō ppositi. Et hie p3 pclusio. scz qz loc? est adeqta passio rei nat uralis. loquor aut de re naturali pnter in pntis ē mobilis et qscibilis fm q natura striete diffinita est i secūdo hui? Correlariū. Consideratiō de loco h3 difficultates: p/ pter varias pnterates loco mentales. Patet p Aresto. in tereij. qz quidā posuerūt locū ēē materā. qdā formā. qdā dimensionem separatiā. imitētes tū pnteratiōem loci. Enā priores antiqz nihil cerni tractauerūt de loco. et hoc est huius qz pside ratio de loco h3 difficultatē. Ad rō nes. Ad pma dicit qz diuersē scie pnter idē pside ratio diuersis mode et equo. et sic est in pposito. Ad secūda dicit qz lo cus est passio extrinseca entis mobilis. q nō oportz q sit in corpore locato subiectue. sed est subiectue in corpore locante et pnter locatum

Queritur secūdo.

Utrū potiores rōnes et experie tie: cōuincant locū aliquid esse. Pro gre affirmatiua est pbs in littera. qui pbat locus esse tribz rōnibz. Sed p gre negatiua possit argui sex rōnibz pbi quibz pbat locus nō esse. videant in textu. Dicit. Rationes vere et experientia cō/ sonc: pbat locū aliquid esse. Dicit. Om/ nes rōnes sunt sophisticæ: que nō inueniunt simpli citer pcludere locū in rebz nō esse Conclusio facile est igitur ex diuersis apparētis eli/ cere: in rerū natura locū existere Dicit pbat. qz videmus sibi inuicē corpora succes dere in eodem vbi. ita qz vbi prius fuit aqua postmodū erit aer. pnter constat per experientiam. Et ergo potest elici talis ratio. sicut transmutatio fm formā arguit ma teriam. ita transmutatio fm locum arguit locum. sed ex prima transmutatiōe pclusum est esse materiaz. ergo vis goze transmutatiōis secūde debet pcedi locū esse. Se cūda ratio. quia ex motu corporum simpliciu pcludi pos test esse quādam virtutē seu potētiā localem. et per con sequē possimus pcludere locum in rerū natura existē re. Tercia ratio. quia antiqui posuerunt esse locū. nam qui vacuū posuerūt necessario pcesserūt esse locū. ut pas tet ex diffinitione vacui. Similiter hēliodius et aliqz theo logantes poete principus et pnter omniū posuerūt esse locum. et ita dederūt loco quādam mirabilem pteroga tiuam. scz qz esset principium pseruatiū aliozum a quo alia dependebant. et nō e contra. Dicit pbat. qz locū esse est simpliciter veri et per psequens rōnes peccāt que simplr ad oppositum laborant. Et ergo rōes Ares totelis que vident pcedere locū nō esse sunt sophisticæ

et solunt ab ipso post diffinitioem d atam de loco. Et qz oportet responsalem esse oculatū. qz declaratiōes h3 possi te nō sunt sufficientes sine illis que habentur in copulaz

Et hie oibus reliquis conclusio nota Correlari um. potētia quā ostendit motus corpus simplicis: est de genere cause finalis. Probaz qz vniquodqz appetit suis ipsius pseruatiōem et pmanentiā. et qz naturalis locus ē pseruatiuus locati. hinc est qz pnter finē sue cōseruatiōis et pmanētie desiderant eē in loco proprio et naturali. et hie est potētia seu virtus quā ostēdit motus corpoz simpli cum Rationes contra conclusionem militantes solz uuntur ab Arestotele.

Querit tertio.

Utrū concedendū sit de loco qz sit dimensio separata: aut materia vel forma locato intrinseca. Pro gre affirmatiua arguit ratiōem antiquoz. Etiam loc? est accidens. ergo erit forma. Sed p gre negatiua et ves ra est sentētia Arestotelis ptra Platōnē et alios antiqz phos. ut p3 ad longū in tereij phi. Dicit. Antiquozū rationes multiplr pec cant: quibus locum esse formā aut materiam sententiānt. Dicit. Notitia antiquozū sunt valde puerilia: quibus crediderunt qz lo/ cus esset dimensio separata Conclusio. Est igitur locus in rerū natura: non tū dimensio sepa ta. nec materia vel forma. Dicit pbat. quia ab eis sumitur tale argumentū forma est terminus pnter. et locus est terminus conti nens. qz locus est forma. Sicut ex gre matere sic arguit. materia est receptiua successiue diuersozū. et locus succes siue recipit diuersa. igitur locus est materia. sed huius ar gumenta manifeste delirant. pmo qd em qz arguitur ex pura affirmatiua in scōa figura scōo est ubi fallacia pnt is. tereio. qz equo cōuenit loco et matere hoc quod dicitur recipere. et ita sicut pte dicit de argumēto respectu forme. Dicit p3 qz antiqui mouebant ad sic dōm. eo qz in vase inter eius latera videtur esse talis sepa ta dimensio et ad hoc pferit qz aer est insensibilis q nō videt ingredi vel egredi. ppter corpa sibi inuicem succedentia in vase. et sic tale spaciū vocabant locum. et ergo dicebant locū esse quādam dimensionem separatiā penetratē et recipientē omniā. qz tamē h3 latitudinem longitudinē et profunditaz rem. Et dicebāt eā separatiā. eo qz nō est qualificata aliqz bus dispōibz qualificatiuis pntis aut secūdis. h3 illa mo tua nō sunt idonea nec fidedigna ut eis adhibeāt fides ad aliqzā conclusioē. Et illis inferit conclusio qz h3/ ter quatuor pres. pma p3 ex diens supius. Secūda para p3. quia si ponēda esset talis dimensio. tūc esset possibi/ lis corpoz penetratiō. cuius oppositum pars rerū ex/ perientia. Enā talis dimensio vel esset substantia vel acci/ dens. nō aut substantia. qz suba de se nō habet dimensioes nec accūs. qz accūs p se existere naturaliter nō pōt. Et/ am tereio. qz si aliqzōd ens moueāt de loco ad locū. tūc enā moueāt cum eo qd quid est inter eius latera. et ita loc? habebit locum. cū quelibet dimensio sit locus ut dicitur Arestotele. Sed tereia et qtra partes parēt et declaraz tōe maioris. Ad rōes ad primam dicit qz omnia motiua antiquoz deficiunt et in aliquo peccant. Ad secūda dicit qz locus est forma accidentalis. sed antiqui volebant qz eēt forma substantialis

Querit quarto.

Utrū sufficienter sub numero octo nario: cōprehēdant mōi cēndi in alio Pro gre p3a et affir matiua qstū est pbs in textu. Sicut sunt pauciores pbat. qz locus est in aliqz sicut forma qz aliqd est in loco quinto mō. Et qz sint plures probatur. quia aliquid est in alio sicut in tpe. et enā sicut in signo. igitur.

Dicit. Ad determinandū modos cēndi in alio: se cōtēdit diuersoz artificū cōsideratiō.

Dicit. Septē modi cēndi in alio: qdā at tributione diuuantur ab uno primo Con/ clusio. Igitur omnes modi in alio cēndi: ad octonariū possunt reduci.

Propositiō maior: pars breuissime sic. qz aliqui illozū modoz sunt reales. alij sunt rōis. et sic habet attributiō nem ad diuersos artifices. Dicit pbat. qz pntissi mus modus cēndi in alio est sicut locati est in loco. et p attributiōem ad illū pueniunt alij modi. et quanto alij sunt illi pntiores de tanto sūt uerius p illā regulā cō munem. qd qd est alicui primo pntior est in oibus et similis. Et ergo ista diuisio octo modoz cēndi in alio est analogi in sua analogata. ut pars sufficienter in copu latis Conclusio relinquit nota et cōi doctorū sufficien tia Ad rōes ad primam dicit qz locus nō est in aliquo sicut in loco. sed sicut in subiecto in quā h3 rōem accidē tis. Ad secūda dicit qz modus qz aliqd est in tpe reducitur ad octonariū modū ppter similitudinem hinc inde reptam cū utrūqz sit mensura extrinseca. Sed modus quo aliqz quid est in alio sicut in signo est multum analogicus. et sic potest reduci ad quintum.

Querit quinto.

Utrū totū possit a pte denotari: et rōe pris in sciplo dici. Pro gre affirmatiua scōe pris est pbs in trā. Sed p3 pma p3 ex pnter. qz h3 dicitur sciens a scia q est in aia. et totū corpus dicitur ab albedine qz in sup/ ficie. Sicut tot? h3 dicitur cec? vel vidēs fm oculū. Sicut p negatiua sicut argumēta i copulaz. itroducta et ibide soluta

Dicit. Et si ps nō p dicitur de suo toto p el sentia: dicit tū de ipso p p dicitatiōem denotatiua

Dicit. Secūdo pte pte aliqd dicit eē in sciplo: h3 nō p se neqz pmo Conclusio. Pōt igitur totū a pte denotari et rōe pris in sciplo dici

Dicit p3 h3 duas pres. pma sic declarat. qz p dicitatiō dicit p cēntā qn denotat qz eadē sit cēntā p dicitatiō et sub iecti. ut dicitur albedo ē color. h3 illo mō nō sūt idē ps et rō rū. igitur. Sicut scōa ps p3. qz denotatiō attribuit alicui sub iectio aliqz grā alic? extrinseca. sic ignis dicitur calefaciēs pte calozē in aq. et sic a fortiori pte denotatiō fieri a pte. et sic dicitur cam? hoiem eē bipedē vel capuciatū. Dicit p3 h3 sicut duo pplexa. pma pbat. qz totū pte denotari a pte. ut p3 ex declaratōe maioris. et sic aphora vini pte dicit pntis et cō tēra et eē in sciplo si accipiat sicut amphora et vinū tāqz qd/ dā totū. Sed scōm p3. qz si idē eēt in sciplo fm se et pmo scōm qz in illa locutiōe aphora vini est in amphora vini. amphora eēt in aphora fm se et vinū in vino. Sicut h3 ē ma nifeste in cōueniēs ut manifeste declarat pbs inductiōe et rōne Conclusio pars ex diens et ex littera Arestote lis Correlariū. ea que in phisicis Arestotelis sunt

determinata. dissolunt qdam antiquoꝝ motiua. Pars q: qñ arguit si locus est tñc est in aliq. & sic loci erit locus sed hoc nõ cogit. q: nõ omnis modus essendi in est sicut aliquid est in loco. q: locus est superficies corporis locantis et est in ipso sicut forma in materia. Tres arguit antiqui q: forma est locus & materia. q: forma recipit & materia. sed hoc nõ valet. quia modus recipiendi est hincinde et hinc inde. vt patet ex dictis

Querit sexto *Utr* vera sint qtuor pñcipia: que ad cognoscendũ quid dicitur loci pñcipiunt necẽria. Pro pte affirmatiua est pñs qui attribuit loco quatuor pñcipiatas. tãq: qtuor supposẽs sũm cõem famam omnũ concessas. pma est q: locus pñnet id cuius est locus. ita tñ q: locatus nõ est aliquid loci. Secũda est q: locus proprius est equalis loco. Tercia q: locus nõ deficit locato. ita q: oĩne locatum habet locum. q: si recedat ab vno loco intrat aliũ locum. Quarta q: in oĩni loco quasi dñia loci inueniuntur sũm & deorsũm. & ppter hoc res quãdo est extra locũ suũ. tñc naturaliter mouet ad ipũ & quiescit in ipso. Sed p parte negatiua & pñcipue ptra locũm supposẽm arguit. q: locus est superficies. & locatum est corpus. sed superficies non adæquatur corpori. igit. Minor probat. q: superficies habet tñ duas dimensiones. sed locus hz tres. Secũdo sic omne pñmens debet esse maius contento. sed locus est contentus locatum. ergo nõ est equalis locato.

Maioꝝ Sibi vendicat duas pmas: loci pñcipias condiciones prememoratas. **Minor.** Loquendo de loco pñcipue & cũ modera: tõe. sic de ipso venficantur due conditões potestime **Conclusio.** Sũt igit quatuor supposẽnes & pñcipia p se nota: ad cognoscendum qd dicitur loci necessaria.

Propositiõ maior pñs inductiue. nã pma conditio eẽtõis oĩni loco. Sed q: secũda pñno cõueniat oĩni loco pñcipio pñs ex tõe loci proprii. q: superficies que dicitur locus pñcipius corporis pñnet continet ipũ & nihil aliud. & sic est equalitas superficialis & eadẽ diametret est in mensura superficiali. Deane ipsius loci & pñcipue ipsius locati. vt satis notum est. **Minor** pars sũt. quia vera est tertia pñno dicens. q: locus nõ deficit locato. quia sp locatum in aliq loco recipitur. ita q: si creat ab vno loco recipitur in alio. Sũt vera est quarta pñno loquẽdo de loco corpõꝝ generabilium & corruptibilium. sũc de his que mouentur motu recto. sic em sũsum & deorsũm sunt dñtie talium locorum

Conclusio ex dictis relinqritur nota. **Ad rões.** ad pñmam dicit q: locus est equalis locato qñtum ad dimensiones quas hz sũm cõtinentiam licet nõ qñtum ad dimensiones qas habet essentialiter. **Ad secũdam** dicit q: licet corpus continens sit maius. nõ tamen superficies corporis continens q in proposito dicitur locus.

Querit septimo *Utr* cupiẽti bonã diffinitõem de loco assignare. pueniat suã intentõem ad quẽdam qñretãriũ dirigere. Pro pte affirmatiua est **Aristo.** q: ponit q: tñ pñcipios circa quas dicitur versari intentõem volentis bene pñcipue diffinitõem loci. pñcipia est vt ostendat quid sit locus. Secũda vt saluent oĩnes instantie que sunt circa locũ **Tercia** q: ex diffinitõẽ data manifestentur proprietates

que insunt loco. **Quarta** q: ex diffinitõẽ loci manifestet rões quare aliqui dixerunt daverit circa locum. Et q: sic cõditiones possunt applicari ad quãlibet diffinitõem. ideo est facile cõtra eas argumẽta excogitare. & sic obiectões in presentiarum relinquo.

Maioꝝ. Suam intentõem oĩnes boni diffinitores: dirigunt circa pñcipias duas cõditiones. **Minor.** Intentõẽ cuiuslibet diffinitoris boni: vult duas postremas cõditiones obseruari. **Conclusio.** Cupiẽs igitur bonã diffinitõem de loco assignare: debet intentõem suã ad hec quatuor dirigere.

Maioꝝ propositiõ pñs sic. nam diffinitio est oĩõ indicia quid est esse rei. & hoc vult pma cõditio. Sũt pñcipios veritatis est solutio dubitatorũ. q: p eam statim habet enõdario difficultatũ q: faciebant dubitare. Sicut ex pñcipia diffinitõẽ totũm facile est reddere solutiõem plurimũ ac cõditõem circa totũm apparetur. **Minor** pñcipios probatur. q: diffinitio cõpleta est mediũ in demonstratiõẽ q: demonstratiõẽ pñcipie passionẽ de subiectis. Sũt diffinitio cõpleta loci manifestat ea que insunt loco. & dat verũ intellectũ eorum. Et ideo facilius pñcipiendi quare aliq: errauerunt circa cognitiõem alicuius diffinitio. **Conclusio** pñs inductiue de singulis. vt inductiue probatum est. **Correlariũ** bene dicit ab **Aristo.** q: vnuquodq: diffinitur pulcherrime: si pñcipie cõditões fuerint obseruare pñcipios: tunc diffinitio redditur integra & cõpleta. Et per hũc vult q: diffinitio loci eẽtõẽ pñcipia q: pñcipias pñcipios obseruat

Querit octauo *Utr* diffinitio loci fiat extra: p quos **Aristoteles** pambularia documẽta. Pro veritate & pte affirmatiua est pñs q: in littera enumerat quos pambularia ad certifiãtõem diffinitõis loci nõ obstante q: bis q: tñ pñcipiatas supius enumerare etiã conferat suo mĩq: ad manifestatõem diffinitõis. Pñcipia pambularia est q: nõ fuisse questio de loco si nõ fuisse pceptus motus sũm loco cum. Secũda q: diuersimode aliq: dicit moueri. vno modo p se sicut corpus etũs in actu p se mouet nõ ad motum alterius. Secũdo mō p actũ. & hoc dupl'r. vno mō mouetur ad motũ alterũ. ita tñ q: nã eẽtõẽ p se moueri sicut patia etũs in toto pñcipi diuidi a toto. & elauis a nauĩ pñcipi extra hũc & moueri p se. Alio mō aliq: mouet p actũ q: nã eẽtõẽ hũc pñcipi moueri p se sicut accẽtia alicuius subiecti mouetur ad motũ subiecti. Tercia est de distinctõẽ loci cõmuniũ & pñcipi. **Quartũ** est q: locatũ respectu sui cõtũntentis est ab eo actu diuisum.

Maioꝝ Duo pñcipia documẽta sunt vera: & ad cognitionem loci conuenientia. **Minor.** **Utrũq:** reliquorũ documẽtorum est verum: et ad perfectam loci cognitionem necessarium. **Conclusio.** Quatenus igitur diffinitio loci fiat certa: hec quatuor documẽta pñcipia bula sunt necessaria.

Propositiõ loco maioris posita loquitur de duobus pñcipiis documẽtis. quorũ pñcipium pars a sũt. q: sicut transmutatio sũm formam se hũc ad materiam. ita transmutatio localis se habet ad locum. sed materia non fuisse cognita: si non fuisse pcepta transmutatio sũm formam.

igitur si nõ fuisse pceptus motus localis nõ fuisse pceptus locus. in signũ cuius dicit **Aristo.** q: celo maxime at tribuitur locus. eo q: sp mouet. Sũt pñcipios documẽtiũ. q: cognitiõ loci orta est ex cognitione motus localis. hinc est q: **Aristoteles** distinguit diuersos modos sũm quos contingit aliq: esse in loco de quibus inferius dicit. **Utrũq:** aut q: hec scire multũ confert ad pñcipia loci cognitiõem. **Minor** pñcipios sũt complexũ duo vltima documẽta. pñcipium pñcipios distinctio loci in cõm & pñcipium eẽtõẽ ra & necẽria ad plenã intelligẽtiã diffinitõis loci. **Secũda** cõditio pñcipios: locatũ est in loco sicut pñcipios diuisum a cõtinente. & hoc qdam nõ attendẽtes posuerunt locum materiam & formã. Et his omnib; relinquitur conclusio nota. **Correlariũ** pñcipios nõ esse in toto sicut in loco: bene ostendit **Aristo.** dupl'ci signo. pñcipios mō essendi in. & ex modo motus quorũ vtrũq: habet affinitates ad locum. vt patet in littera **Aristotelis**

Querit nono *Utrũq:* hũc oĩõ bene diffinitur locũ: videlicet terminus corporis pñcipios immobilis pñcipios. Pro pte veritatis & affirmatiua est pñs qui ponit illã diffinitõem. & casũ declarat q: tñ q: cõiter dicunt de loco. pñcipios est q: locus est continens immobile. Secũda est q: locus est terminus certũ q: locus est simul cum locato. & ex illis trib; cõditõẽ dat diffinitio ergo est bona. Sed pte negatiua & cõtra diffinitõem arguit pñcipios sic. terminus corporis pñcipios est superficies eius. sed locus nõ est superficies. & non est terminus. **Minor** probatur. quia locus pñcipios locatũ nõ sũm superficie sũm sed sũm totã quantitatem eius. Secũdo sic pñcipios loci & locatũ eadẽdem terminum copulans. hũc scire nõ pñcipios de superficie corporis pñcipios

Maioꝝ Diuisio quadrimẽbris ad venadũ genus loci sufficit: quorum tñ **Aristoteles** rationabiliter interimat. **Minor.** Bene ponitur ad sensum **Aristotelis**: pro dñtia completa q: locus est immobilis. **Conclusio** Bonã est igitur loci diffinitio: que omnibus conuenit que dicuntur de loco

Propositiõ vice maioris posita pars verbi grã. quia oĩnes tractatões de loco dixerunt alterum quatuor eẽtõẽ locũ scz vel dimensionem scz aram vel materiã aut formã aut superficiẽ corporis pñcipios sed pñcipia tñ sunt superius inũtẽmpta. q: re relinqritur qñtum. q: locus est superficies corporis pñcipios immediata locato. & hoc totũ tenet locũ genẽrens in diffinitõẽ. **Minor** pñcipios q: de rões loci eẽtõẽ sit terminus corporis pñcipios immobilis pñcipios licet em ipã superficiẽ locũ possit transmutari. tñ situs & ordo respectu pñcipios locũ nõ variatur sũm spẽm & rões em. Et hoc pñcipios tendit **Aristoteles** loquẽdo de immobilitate loci. **Utrũq:** alij dicunt locus nõ variatur qñtum ad illam pñcipios pñcipios pñcipios locatũ q: est infusa a pñcipios locante. **Conclusio** relinqritur nota ex declaratiõẽ pñcipios. Et est sensus diffinitõis q: locus pñcipios est terminus. i. superficies pñcipios pñcipios pñcipios. immediata locato & diuisa ab eo. immobilis formaliter. **Correlariũ** **Aristoteles** in pñcipios locũ sũm antiquoꝝ opinione: dicens locũ habere tñas dimensiones. pñcipios talis est **Aristoteles** constructuõẽ pñcipios in logicis ponere exempla antiquoꝝ. licet oppositum determinet in locis pñcipios ad venitatem inũtẽstigandã. Et quia qdam antiquoꝝ dixerunt locũ

esse dimensionem penetrantẽ corpus locatũ. ideo ponit ex amplũ sũm illam opinionem. nam in idẽ redit quo ad sũm propositiõẽ q: vult q: locus est spẽs quantitatis continue.

Ad rões. ad pñcipiam dicit q: corpus pñcipios est totũ in loco. sed corpus pñcipios solum tãq: ipũ sũm superficie eius. & hoc ipũ pñcipios sũm omnem dimensionẽ. **Ad secũdam** dicit vt pñcipios in correlariõ. q: **Aristo** in pñcipios locũ sũm opinionem antiquoꝝ

Cui quidem igitur corpori inest aliquid.

Circa hanc litteram occurrit duo dubia. Pñcipia vtrũ dicit debeat de vltima spera: q: sit in loco aut localiter mota. Circa istud dubiũ est specialis difficultas ppter cõtrarias apparetas. nã vltima spera mouetur sũm motũ localem vt habetur octauo huius. sed motus sũm locũ pñcipios sũm mobile habere locum. **Contra** videt ex eo q: vltima spera nõ hz aliq: corpus extra pñcipios eã quod requirit ad hoc q: aliquid sit in loco. vt pñcipios ex supradictis. hinc est q: pñcipios in pñcipios famoꝝ diuersẽ fuerunt sententiã de loco vltime sperẽ. Et q: sũm **Theomũth** & doctoris sancti est pñcipios. ideo sũm illã sequẽtes ponuntur pñcipios

Maioꝝ. Omne corpus inclusum in alio separato continente: est in loco prope et per se.

Minor. Vltima spera est in loco p se et pñcipios vltima spera carens tali extrinseco ambiente.

Conclusio. Potest igitur suarũ partiũ gratia: in loco dici vltima spera.

Propositiõ maior pñcipios ex pñcipios pñcipios diffinitõis loci. Sed minor pñcipios q: vltima spera non habet aliud corpus extra continens. q: nõ est p se & proprie in loco. vt pñcipios ex eadẽ particula diffinitõis. **Conclusio** probat. q: q: motu locali pceptus est locus. & ideo alicui eo mō atq: tribuitur locus. sicut ei attribuitur motus localis. sed vltima spera non mutat locum sũm se totam. sũm sũm suas partes. quia realiter sũm diuersa loca pñcipios sũm sũm succedunt. & ita toti sperẽ attribuitur locus ex relatõẽ ad suas partes. **Correlariũ** de loco & motu vltime sperẽ: q: rãdam positões nõ sunt admittẽde. Pñcipios q: **Alexander** dixit q: vltima spera nullo modo est in loco neq: mouetur sũm locum. s. neq: sũm se totam neq: sũm eius partes. Sũt **Auicenna** partim sequens **Alexandrum** dixit vltimam speram nõ esse in loco. neq: eius motũ esse sũm locum. sed dixit illum motum esse in situ in quãtum partes variant sũm sũm respectu alioꝝ corpũ quã vltima spera mouet. Alij vero sicut **Auicenna** & **Auerrois** dixerunt q: vltima spera mouet localiter. sed nõ oportet q: habeat corpus extra pñcipios. sed sufficit q: habeat corpus circa quod mouetur localiter. Et **Auerrois** admittit q: vltima spera habet fixionẽ in suo motu ppter immobilitatẽ centri. q: etiam videtur esse in loco rãtõẽ centri. vt vult **Albertus**. Sed omnes iste opinionẽs reprobandur in copulatis. ideo standum est cum conclusione. **Ad rões** quid sit dõm sufficenter pars ex dictis. Sũt rões probatões locũ non esse solunt in littera.

Querit secũdo *Utrũq:* loci naturalis ad sũm locatũ pñcipios: sint vere & sibi naturalit pñcipios. Pro pte affirmatiua questio: mine more est pñcipios in littera

quod ponit duas proprietates et eas probat. ut patet infra. Prima est uniuersum corpus naturale naturaliter ferri ad suum locum. Secunda uniuersum corpus naturaliter descendit in suo loco. Sed propter negatiua arguitur dupliciter. Primo per primam proprietatem. quia terra est corpus naturale et tamen non mouetur naturaliter ad suum locum. Primum quod quod nihil mouetur quod est in loco proprio. sed terra est in loco proprio. Secundo arguitur. celum est in proprio loco. et non descendit in illo. et secunda proprietates non erit ultra uera.

Quod dicitur. Prima supradictarum proprietatum rationabiliter sibi uendicant locum naturaliter et eius locatum. Minor. Secunda proprietates merito attribui debet loco et eius locato. Conclusio. Rationabile est igitur uniuersum corpus naturaliter ad suum locum tendere: et existens in eo naturaliter ibi quiescere.

Quod dicitur. Secundo seu primam proprietatem philosophus sic probat. quia uniuersum corpus naturaliter mouetur ad illud in quo conseruatur et perficitur. sed locatum preseruat et perficit in suo loco. et naturaliter fertur ad suum locum. Quod dicitur. Pars ex ratione operis penitus naturalis. quod in qualitate re appetitus naturalis inclinatur in sua perfectionem et diriguntur in suum finem. Quod dicitur. Minor istius rationis probat. quod corpora naturalia per hoc preseruantur et tanguntur a primis corporibus locantibus. quod sic instruit de uniuersum ut superiora preseruent inferiora primis. et cetera. Et hoc declarat naturaliter situm corporum in uniuersum. quod naturaliter corpora sic locantur et uniuersum naturaliter situat sub alio. Minor. propter principalis situm corporum in uniuersum. materia naturaliter descendit sub sua forma. sed locatum habet se ad locum sicut pars ad totum. et sicut materia ad formam. et locatum naturaliter quiescit in suo loco. Minor. pars. quod naturalis situs primum uniuersum attestatur gradum et ordinem nature. et sic corpus superius est formalis. et per primum se habet ut totum. quod partes comparantur ad totum. sicut materia ad formam. ut de tercio et secundo huius. Conclusio. Pars ex supradictis. quod pars naturaliter est in suo toto et materia cum sua forma. et tamen corpus naturale locatum naturaliter est in suo loco. et naturaliter mouetur ad illud. Correlatum. concluditur ex diuersa rerum locatione. uniuersum corpus ens naturaliter appetere esse et permanere. Pars. quod entia querunt diuersitatem locorum. et non alia de causa nisi ad preseruationem sui esse. per ostenditur tercio de solarum. Et hoc pars in certis ambibus quod sunt anni mutant sua loca. Sicut oleum et ea que sunt sui generis locari uolunt inter aquam et aerem. Etiam plante primum uolunt esse in terra et primum in aere. Ad rationes ad primam dicitur. quod prima proprietates loquitur de corpore naturali secundum aptitudinem quod est extra locum suum et non est impeditum. Ad secundam dicitur. quod Aristoteles loquitur de illis quod mouentur secundum se totum et motu recto. sed celum mouetur circulariter. et habet illud motum ex beneficio creatoris.

Eodem autem modo accipiendum est philosophi.

Queritur primo. Utrum rationes antiquorum vel esse ponentium. sint efficaces ad persuadendum et sufficiunt ad soluendum. Pro illius questionis partibus tres affirmatiua et negatiua uidentur esse philosophus in libro primo ponit opinionem Anaxagore qui dicit uacuum non esse sal

ratione motus. aer aliquid est. et uacuum non est. Anaxagoras probat duobus signis. primum quod vitres repleri aere possunt ferre aliquod pondus. et est signum quod aer intrat et repletur. secundum signum est de clepsedra. si enim clepsedra repleatur aqua et foramen superius claudatur aqua non poterit exire. et eo quod aer non potest intrare clepsedra. ergo est signum quod aer sit aliquid. Secundo philosophus ponit opiniones dicentium uacuum esse licet diuersimode. quod alii dixerunt uacuum esse separatum a corporibus propter motum localem. quod vel mobile recipitur in uacuo. et sic uacuum est vel recipitur in pleno. et sic multa corpora essent in eodem loco. quod est impossibile. Alii uero dixerunt uacuum esse imbitum corporibus propter densitatem. augmentatorem. et propter experimentum. et quibus possunt formari tres rationes probantes uacuum esse difficile ad soluendum.

Quod dicitur. Antiqui probantes uacuum non esse. insufficienter processerunt in ipsius destructione. Minor. Rationes antiquorum sustinent di uacuum. non meruerunt apud peritos assensum. Conclusio. Uacuum igitur non fore aut esse in rebus naturalibus. est indignum credi ex aduersis rationibus.

Quod dicitur. Pars. quod Anaxagoras et alii negantes uacuum solui adducebant rationes ad ostendendum quod repleri aere non est uacuum probantes quod aer aliquid est. Sed hoc non sufficit pro reprobande uacuum. quod ponentes uacuum non dicunt quod locus repleretur aere sit uacuum. sed locus in quo nullum est sensibile corpus. quod opinantur omne corpus esse sensibile. et hoc ad probandum quod uacuum non est oportet ostendere quod non est aliquid spacium sine corpore sensibili siue separatum extra corpora siue imbitum corporibus. Minor. pars. quod iudicium periti in philosophia aliquid sufficit propter defectum huiusmodi rationum. Verbi gratia conceditur aliquid moueri localiter motu recto. et quod recipitur in plenum cedens. et illud cedens in aliud cedens. sed non oportet abire in infinitum. quod conditio interuenit. et sic primus medius cedens facit minorem tumultuorem. sicut pars in circularibus aque si lapis precipit in aqua. Et hoc solutio inuenit ab Aristotele in libro primo et idem pars responsio ad alias rationes. Sed ad experimentum dicitur. supposito quod uas plenum cineribus recipiat tantum de aqua quantum uacuum. hoc non contingit propter uacuum inclusum. sed quod aqua commixta cineribus densatur et tamen cineres. Tamen ex virtuali calore cinerum multa aqua sublimiter exhalat. et sic absque uacuitate facilliter totum saluat. Conclusio. Innotescit ex dictis. quod omnes iste rationes patiuntur defectum. Correlatum. primum. deceter intellectus antiquorum. comparatur ad debilem uisum. pars. quod sicut uisus infirmus non percipit facilliter sensibilia. ita isti antiqui defectus facilliter perceptibiles nescierunt percipere. Correlatum secundum ad naturale philosophum. primum. considerate uacuum. Pars. primum. quod uacuum ponitur locus non repletus corpore. et ideo ratio oportet ad physicum considerate uacuum sicut locum. Pars. tercio. quod uacuum apud antiquos ponitur cetero passio rerum naturalium et necario requiritur ad localem motum.

Queritur secundo. Utrum diffinitio uacui ab antiquis et Aristotele tradite. sint eque conuenienter posite. Pro parte affirmatiua uidentur sufficere autoritates antiquorum et Aristotelis. Etiam diffinitio antiquorum sunt orationes conuenienter experimentum quid per non

men uacui significetur. ergo uidetur quod sufficit pro diffinitionibus quid nominis. Sed propter negatiua est philosophus qui reprobat tres diffinitiones antiquorum tanquam insufficientes. et ponit quartam bonam et plenam.

Quod dicitur. Nulla diffinitio uacui debet proprie quidditatiua dici. Minor. Antiquorum diffinitiones sunt falsae et insufficientes. Conclusio. Cum igitur uacuum dicatur priuatiue. ueniens diffinitio per aptitudinem ab Aristotele.

Huius diffinitio debet dici quidditatiua oportet quod sibi correspondeat aliqua natura a parte rei. sic autem non est de uacuo. ut patet inferius. Minor. pars. quia antiqui posuerunt tres diffinitiones. Prima est. uacuum est in quo nihil est. Secunda. uacuum est in quo non est corpus. Tercia est. uacuum est in quo non est corpus sensibile sensu tactus. ad est graue uel leue. Sed prima diffinitio est inueniens sicut et secunda. quod secundum eas punctum esset uacuum sicut et aia. quod in illis non est corpus. Et quod tertia sit inueniens patet. quod secundum eam uas plenum aere esset uacuum. quod aer proprie non ponitur corpus graue uel leue. quod non est naturaliter sensibile. Conclusio. Illata et primis pars. quod uacuum est de numero priuatiuum. et ergo de diffinitione more priuatiuum. quare de diffinitione uacui est locus non repletus corpore in quo non aptum naturam esse corpus. Relinquitur autem hic impugnatione platonis dicentis materiam quod est locus cum et quod uacuum. quod per hoc satis actum est superius in tractatu de loco. et ergo de illo hic iam suspeditur.

Ad rationes quod sit dicendum per declaratiue minoris. nec sufficit autoritas antiquorum. quod iudicium circa naturam uacui fuit debile.

Queritur tercio. Utrum sit uerum. uacuum posse existere in natura rerum. Pro parte affirmatiua sunt rationes antiquorum de quibus superius fecimus mentionem. quarum una est locus est causa motus naturalis. et non est causa motus est plenus. quod corpus existens in loco non dat sibi rationem cauere motus. ergo motus est uacuum. Sed pro parte negatiua est philosophus in littera. qui multipliciter probat uacuum non esse separatum a rebus. nec esse imbitum corporibus. ergo uacuum simpliciter non est nec potest esse naturaliter.

Quod dicitur. Plures rationes ex motu prebent certum testimonium. quod non sit ponendum uacuum separatum. Minor. propter rationem et desum et eorum motum. non est procedendum uacuum rebus immixtum. Conclusio. Concluditur igitur rationibus et testimonio experimentorum. naturam abhorre re uacuum.

Quod dicitur. primum. probat Aristoteles in littera diffinitio deducit. quod primum probat sex rationibus ex parte motus absolute sumptis. quod uacuum non sit ponendum. Secundo. probat ex parte uelocitatis et tarditatis motuum duabus rationibus. Tercio. probat id ipsum absque consideratione motus tribus rationibus. que omnes satis clare patent in littera et in copulatis retri exponentia. Minor. probat ex consideratione syllabae positione prima. nam uacuum immixtum non potest esse causa motus corporum. Tum primo. quod non posset saluari motus grauium deorsum. Tum secundo. quia tunc leuia non mouerentur nisi sicut recte. et non mouerentur ex natura propria. sed il

la sunt absurda in rerum natura. Et philosophus probando illam minorem primo ponit motum illorum qui ponunt uacuum corporibus imbitum. et reprobat illa quatuor rationibus. Deinde ponit quatuor suppositiones. ex quibus probat quod non oportet uacuum esse ad saluandum rarefactionem et densationem corporum. Conclusio. Pars. quod uacuum corpus grauium ascendere sursum extra proprium locum ad eundem uacuum. et tamen rarefieri ultra naturalem statum ne fiat uacuum. que uicis non fierent nisi natura uacui abhorreteret. Et hoc conclusio demonstrat uacuum secundum omnes uacui acceptiones. de quibus superius est facta mentio. Ad rationes antiquorum dicendum sicut diffuse habetur in copulatis. quod oportet diligenter prouidere. quia positiones ille sine copulatis sunt opus imperfectum et semiplenum.

Queritur quarto. Utrum graue simpliciter positum in uacuo moueatur successiue aut subito. Quod moueatur successiue pars autoritate doctoris sancti et Auicene. qui hoc probat ex impossibilitate terminorum. a quo et ad quem termini situaliter distinguuntur. Sed quod moueatur subito probatur autoritate commentatoris et Alberti. etiam probatur rationibus. quod nisi sic philosophus argueret a dicto secundum quid ad dictum simpliciter.

Quod dicitur. Non semper prouenit ex resistetia. quod mutatio sit successiua. Minor. Existit ne gans semper fieri successione. dissentit ueritas circa loci mutationem. Conclusio. Si igitur graue simplex in uacuo ponatur. non subito sed successiue mouetur.

Pro declaratiue maioris nota. quod mutatio sit successiua tripliciter. Uno modo ex parte medij. quod medij resistit sue diuisioni. et ideo quanto medij est densius tanto magis resistit. et quanto mobile est obtrusius tanto penus ducit medij. et per consequens magis retardat motus. ut dicit Aristoteles. Secundo modo ex parte contrarie dispositio in mobili sit successiua. eo quod mobile habet in se aliquod incensum in oppositum. sicut in motu grauis sursum grauitas inclinatur deorsum. Tercio ex parte situs. nam mobile existens in uno situ habet repugnantiam quadam ad oppositum situm. Et commentator circa hoc tercio medium ponit quadam diuisionem. Nam aliqui subtrahunt eo quod mobile habet ex parte mouentis. ad mobile remanet aliquid actu. sicut patet in corporibus celestibus. nam corpus celeste ab intelligentia habet motum. sed non habet ab eo materiam. vel formam substantialem. Aliqui autem si subtrahant a mobili quod habet a mouente non manet aliquid actu existens. sicut in graui bus et leuib. quia ut dicit octauo huius grauium et leuia mouentia generantur a qua habent suam formam substantialem. Et dicit per consequens quod in primis remanet successio sed non in secundis. quod in secundis subtrahitur forma substantialem. non relinquitur nisi materia. que non est ex se actu subsistens neque mobilis. propter quod dicit grauium et leuia subito moueri per uacuum. Sed hoc secundum est inconuenienter dictum. Pars. quia in grauium et leuib. remota forma quod datur generans remanet per intellectum corpus quantum quod ex eo ipso quod quantum est in uno situ existens habet resistitiam seu repugnantiam ad oppositum situm. Et per se relinquitur maior uera. Minor. patet. quia includit repugnantiam aliquid situaliter occupate diuersa loca. quod euidenter repugnat rationi indiuisibili. eo quod indiuisibile est aliq

quod indivisum in se et divisum a quolibet alio. sed que...

Correlariu. Et si Aristotelis ratio non arguat simpli...

Consequens autem dicitur est aggredi de tpe.

Circa tractatum de tpe

Quertur primo. utrum tempus existens in re...

Quertur Ratioes negantes tempus fore...

Quertur Positio istorum est stulta: que di...

Conclusio. Concedendum igitur est tempus...

Quertur patet sic arguendo si partes totius sunt totu...

sequenter q ista opinio que ponit tempus esse vltimaz...

Querit secundo. Utrum tempus sit motus: vel saltem...

Quertur Tempus non est motus. Quertur. Quid tempus sit...

Quertur huius discursus patet ex rationibus in littera...

Quertur Ratioes negantes tempus fore: videntur penes fallaciam...

Querit tertio. Utrum diffinitio tpe sit numerus motus...

prius et posterius. Pro parte affirmatiua est pbs in...

Quertur Tempus est numerus numeratus non autem quo...

Quertur patet q si tempus esset numerus absolute accep...

Correlariu pmi. Rerum q descendunt esse: p mensurari...

Correlariu secudu plus et posterius diffinitio tpe et co...

Querit quarto. Utrum sit idem nunc in toto tpe: vel al...

relinquitur. quia possunt copiose colligi ex textu...

Propositio maior sic declarat q sicut se habet mobile...

Pro quo nota q ipsius nunc aliqui assignantur tres aliqui...

Querit quinto. Utrum proprietates tpe de tempore: sint...

multū vel paucū et longū vel breue sed non veloci aut tardū. Tercia q̄ tempus est vnū et idem simul omnīus sed successiue est diuersus raterabile n̄ fm sp̄m. Quar- ta q̄ motus mensurat tpe et cōuerso. Sed p̄ pte ne- gatiua possent ad duci aliq̄ argumenta in copulatis pos- ta de quibz n̄c suspēdeo ne videat hystōriā texere.

Maioz: Tempori p̄ueniēter attribuuntur due proprietates que primo p̄numerantur.

Vinoz: Duas vīmas p̄prietates tpi: cō- ueniens est attribui. **Conclusio.** Igit̄ q̄tuoz p̄prietates de tpe sunt p̄ueniēter assignate

Proposio loco maioris posita sic declaratur. q̄ in t̄p̄m tempus includit rōnem numeri sic daf̄ in comi- sūm. vt vnus dies vna hora vnus mēsis. Sed mēstrus habet p̄ueniēter sic dūndū in infinitū. Sicut declaratur secūda p̄prietate q̄ tempus rōne numeri dicit multum vel paucū et rōne illius q̄ est p̄mū dicit longū vel bre- ue. Non aū potest dici veloci vel tardū q̄ tempus h̄z rā- tionē mensurē veloci aut tardū habet rōnem mensurā- ti. Et si tempus aliq̄ veloci vel tardū dicit hoc est me- taphorice q̄ hoies existentes in delicijs dicit q̄ tempus velocius transit et existentes in tristitjs dicit q̄ tarde pagitur eo q̄ delectatio videt veloci et tristitia tarda et nō cito transitoria. **Vinoz** fit nota ex p̄prietate tpi ad motū q̄ tempus sequit̄ motū p̄mū mobilis q̄ simul est vnus et successiue est diuersus rediens idēz specie. sicut ergo erit de tpe. Rursus p̄z de alia p̄o: p̄prietate q̄ sicut motū dicimus magnū vel parū p̄pter motū. sic etiaz dicim⁹ tempus longū vel breue p̄pter motū. Et hoc est rōnabile p̄pter p̄prietatē tpi ad motū. et motus ad spa- cium in quo fit motus. Constat aū q̄ ex spacio p̄transi- to cognoscit̄ q̄ritatē motus et cōtra et sicut erit de tē- pore q̄ rē. **Conclusio** erit ex dictis manifesta. Sed ar- gumenta que possent in p̄tariū argui querant hinc inde in copulatis

Querit sexto Vtrū facta tripertita diuisione circa esse: quod libet mēbrum sit p̄ tempus mēsurabile. Pro parte ne- gatiua est p̄his in littera qui dicit q̄ illa que semp sunt nō mensurant tempore. Et hoc p̄bat duobz cō- ditionibz que p̄ueniūt illis q̄ sunt in tempore. vt p̄z circa litteram Sed p̄ pte affirmatiua arguit̄ q̄ celi semp est et ta- men mensurat tempore

Maioz: Non sunt temporalia neqz mensu- rantur tēpore que semp habent aut semper ca- rent esse. **Vinoz:** Qd̄ quādoqz habet et q̄n- qz p̄uatur esse est temporale seu per tempus mensurabile. **Conclusio.** Data igit̄ triperti- ta diuisione circa esse: vnū mēbrū tantū est per tempus mensurabile

Prima pars maioris p̄z p̄ duas p̄ditiones eoz que sūt in tpe. Prima est q̄ excedit̄ a tpe sicut omni eo qd̄ est in numero est dare numerū maiorē. Secūda q̄ p̄ntur a tpe passione corruptiua sicut hoies dicunt̄ motū et se- nectute licet improprie sed neutri istoz p̄priet̄ ei qd̄ sem- per est inq̄rum h̄mōi. Secūda p̄ maioris p̄z sūt quia quēcūqz mēsurant tpe sunt mobilia. eo q̄ temp⁹ est men- sura motus sed ea que sunt p̄hibita ab esse nō sunt mo- bilia vt latius p̄z inferius in textu. **Vinoz** p̄z q̄ tali

p̄ueniūt p̄ditiones p̄memorate. **Conclusio** pars qua- tripliciter aliq̄ p̄parant ad esse quedā em̄ habet esse semp p̄ternū nūq̄ deficiens. Quedā vero cōtra sunt p̄hibi- ta ab esse sicut chimerā esse vel d̄pamēz q̄drati p̄mēura n̄ coste. Alia sunt que q̄nqz habet esse et q̄nqz p̄uant p̄lo esse sicut generabilia et corruptibilia et illis vīmas solū p̄uent tempē mensurari. Et p̄ tanto verificat̄ illud me- triste. Omnia tēpus habet sed nō h̄ent oia tempus q̄ multa sunt que sup̄greditur mensurā tpi. **Correla- tiū p̄mū.** Substāte separate nō sunt mensurabiles tpe. **Pars q̄ tēpus est numerus motus p̄ se et p̄mo.** et p̄ p̄lo- quens alioz inq̄rum sunt mobilia sed in substācia se- paratis est negatiue motus sine aptitudine ad illum

Correlatiū secūdū fm se et p̄prie tempus nō est cā ge- neratiōis nec corruptiōis. Pars q̄ generatio et esse ma- gis attribuit̄ generanti et agenti sed corruptio magis p̄ p̄rie attribuit̄ motū. Et n̄ tempus nō est nisi numerus motus. et sic ex parte ipsius nec est generatio nec corrup- tio sed t̄n p̄pter p̄uentionē quā habet tempus cum motū dicit esse cā corruptiōis sicut motus qui ē: et subiectum distare seu descendere a dispōne in qua p̄us erat. **Core- latiū terciū.** Tēpori licet raro attribuit̄ aliq̄ p̄fectio. Pa- ter sibi ḡa q̄ d̄: p̄mo **Ethicoz** q̄ iuuenes sunt inutiles auditores morales p̄pter inesperienza et econtra se- nes sunt idonei auditores. Et sexto **Ethicoz** d̄: q̄ dicit̄ ne senū est allentendū tanq̄ p̄ncipiū p̄pter experientia. Et iterū p̄mo **Ethicoz** d̄: q̄ tēpus est bonus coopera- tor ad augmentū cognitiōis nam sc̄rie suscipit̄ aug- mentū successiue in tpe. Et sic aliquid p̄fectiōis p̄t attri- bui tpi sed hoc est raro et magis improprie q̄ si corrup- tio attribuit̄ tpi. Ad rōem dicendū q̄ corpora celestia q̄tūm ad esse subale transcēdūt tempus sed q̄tūm ad esse in determinato vbi sic tpe mensurat̄.

Querit septimo Vtrū omniū di- uersoz motū sit tēpus numero vnū. Pro parte affirmatiua est p̄his in littera qui dicit q̄ tēpus simpliciter est vnū et fm qd̄ va- riat̄ fm partes tpi. Et n̄ accēs habet numerus a suo subiecto a quo indiuidual sed subiectū tpi est vnūm nu- mero. sc̄z motus p̄mū mobilis q̄ tēpus. Sed p̄ parte negatiua arguit̄ p̄mo sic q̄ tēpus est mēsurā om- niū motū q̄ multiplicat̄ ad multiplicatiōem illoz. Et si dicat q̄ nō est p̄ma mēsurā omniū motū sed solū p̄- mi motus in quo etiā est subiectiue. Contra hoc arguit̄ q̄ si sic sequeretur q̄ nihil p̄cipiens de motu celi nichil p̄ci- peret de tēpore qd̄ est manifeste falsum

Maioz: Et si dissimiliter tamen mot⁹ om- nis est tempore mensurabilis. **Vinoz:** Tē- pus nullius alterius est passio q̄ primi mot⁹.

Conclusio. Ex predictis igitur est perspicu- um omniū diuersoz motū: non plura esse tē- pora sed vnū solum

Maioz p̄z p̄ **Aresto** in littera nam motus p̄mi mo- bilis mensurabilis est tempore fm eius p̄prie licet nō p̄- eius totalitatē si ponat̄ q̄ sit p̄prie. Sicut in oī mo- tu est dare velocitatē p̄us et posterius q̄ p̄tinent ad tem- pus igit̄ rē. Sed q̄ dissimiliter p̄z q̄ tempus est p̄us mē- sura motus p̄mi et p̄sequenter alioz. **Vinoz** p̄bat̄ q̄ tempus sortit̄ suas p̄ditiones ex motu p̄mi mobilis sicut passio sortit̄ suas p̄ditiones ex subiecto ex cuius p̄n-

tijs occit̄. Pars q̄ de rōne tpi est esse mensurā mo- tuū et hoc potissime p̄prie p̄mo motū eo q̄ p̄mū in nos quoz genere est mensura alioz h̄nc est q̄ illius motus p̄prie passio est tempus. Et hoc est sententia **Arestorelis** hic et decimo metaphisice. **Conclusio** pars q̄ passio multiplicat̄ ad multiplicatiōem sui subiecti sed mensurā nō multiplicat̄ ad multiplicatiōem mensuratiōis ergo nō obstante q̄ tēpus sit mensura omniū et diuersoz mo- tuū nihilominus q̄ est subiectiue solū in motu p̄mi mo- bilis sic dicit̄ vnū tempus omnīū. **Correlatiū.** Nō so- lum tempus est mensura motū sed etiā motus est tem- poris mētrū. Pars p̄ma pars correlarij et diffinitiōe rē- potis in qua d̄: q̄ tempus est numerus motus. Sed se- cūda pars exemplanter q̄ dicit̄ vel annū d̄: esse p̄prie attendendo ad motū celi. Et licet ibi sit circulariō t̄n est alterius generis et ergo nō est p̄hibita. Unde p̄ motus cognoscimus de tpe q̄ sit eius q̄ritas sc̄z an dies vel an- nus sed per tempus cognoscimus de motu cuius q̄rita- tis sit sc̄z an vnus diei vel vnus anni. Ad rationes p̄ma soluta est. Sed ad secūda d̄m q̄ motus celi dupli- citer p̄cipitur vno mō in quo vnus in suo effectu. et p̄ci- pitur in moribz istoz inferior quoz est causa. Et illa secū- da p̄ceptio sufficit ad p̄ceptionē temporis

Querit octauo. Vtrū cōueniēter tempoz existē- tia dicit̄ dependere ab aia. Huius quēstionis difficul- tas p̄plexa est apud multos q̄ tempus d̄ esse numerus motus nihil aū potest numerare nisi aia intellectiua q̄ numeratio sit p̄ collationē numeratoz ad vnā p̄nam mēsuram. Fert̄ aū est opus rōnis videt̄ igit̄ q̄ si nō sit aia q̄ nō erit tempus neqz numerus sed hoc est incōue- niens q̄ sic tempus nō esset res nature sed ens rōnis. **Maioz:** Si nō est de facto intellectus hu- manus ad huc numerus esset et tēpus. **Vinoz:** Tempus non habet totalitatem sc̄z cō- pletum nisi per respectum ad numerantē intel- lectū. **Conclusio** Igitur tempus fm quod- dam eius esse: p̄cedit p̄t ab aia dependere

Probat̄ maior: q̄ res numeratis existētibz necesse est ponere q̄ numerus sit q̄ numerus dicit̄ pluralitates aliquoz que apta nata sunt numerari. Constat autē q̄ nō existente aia rōnali alijs rebz p̄manentibz remanet re- rum pluralitas cū tali aptitudine. Et d̄: norant̄ intellec- tus humanus q̄ secus est de intellectu diuino eo q̄ ille est causa rerū. Et n̄ d̄: hic de facto q̄ si nō esset intellec- tus humanus possibilis etiā nō esset aliqd̄ numerabile. Sicut si nō cēt sensus adhuc esset sensibile sed si sensus non posset esse nullum esset sensibile. Pro declaratiōe minoris noto q̄ tempus et motus nō dicit̄ aliqd̄ fixum et p̄manens in natura sicut homo vel alius de quibz dicit̄ potest q̄ h̄nt suam totalitatē et p̄prietatē a p̄te rei. Contra vero motus et tempus q̄tūm ad id qd̄ actu est de ipsis a parte rei nō est nisi qd̄ d̄az indiuisibile sicut nūc in tēpore et indiuisio in motu nam vna p̄ nō manet cum altera sed totalitas sui esse accipit̄ per ordinatiōez aie numerantis p̄us et posterius in motu. Et ideo sig- nanter dicit̄ p̄us q̄ aia non existente tempus est vtrūqz q̄ ens ad est in p̄fecte. **Conclusio** p̄z ex dictis. Etiam p̄t sic probari q̄ temp⁹ in rebz nūqz sortit̄ sibi p̄us et pos- terius que t̄n p̄tinent ad rōnem et ad aliqd̄ esse tēporis

sed illa in apprehensione aie sit existit̄ et p̄ tanto dicit̄ tē- pus ab aia dependere. Et per hoc p̄z quid sit dicendum ad argumēta p̄ et p̄tra facta.

Querit nono Vtrū modus mensurandi tpi sit tali eter- nitate et cūternitate eiusdem gradus et ordinis. Pro parte negatiua est cōis sententia omniū theologoz et p̄hoz qui multiplices differētiās assignāt inter has tres mensuras de quibz in sequētibz videbit̄. Sed p̄ parte affirmatiua arguit̄ impossibile est plures mensuras du- ratiōis esse simul sed tempus eternitas et cūternitas sūt simul ergo nō sunt mensurē diuersoz ordinū sed eius- dem ordinis.

Maioz: Esse plus q̄ instans durable: ali- ter et aliter mensuratur tempore suo et eterni- tate. **Vinoz:** In predictis tamen mensuris: obseruatur q̄dam regula p̄munis. **Conclu- sio.** Ponēda est igit̄ supra tempus duplex mē- sura alioz gradus

Maioz p̄z q̄ in aliquibz reperitur esse in q̄dam succes- sione ita q̄ incipit et finit̄ in tēpore et talis mensura dicit̄ tempus q̄ tempus est mensura rerū trāsmutabiliū in esse et operari. In alijs vero inuenitur esse rerū intrāsmu- tabile qd̄ n̄ p̄t admittere trāsmutatiōem in aliquibz ac- cidentibz sicut pars in corporibz celestibz et in intelligentijs. Nam corpora celestia fm suū esse substantiale sunt p̄prie- tua sed trāsmutant̄ fm locū. Et intelligentie h̄nt esse substantiale sempiternae a parte post sed vicissim habent successiōem in actibz intelligendi et volendi et horū esse mensuratur suo qd̄ est alioz ordinis q̄ tēpus. In deo aū inuenit̄ esse p̄ternus elongatū ab omni mutatione et ideo mensurat̄ eternitate. Et dicit̄ notanter in maiore eē plus q̄ instans immobile q̄ illa que soluz per instans du- rant fm diuersa instātia habet alias et diuersas mēsuras q̄ illud qd̄ durat p̄tēse per instans tpi h̄z p̄ mēsurā in- stans tpi sed illa que sunt simul natura h̄nt pro mensu- ra instans nature. Et ita sūt d̄m est de instātibz natura- lis intelligentie et organijs. **Vinoz** p̄z q̄ regula cōis est q̄ sup̄emū inferioris et infimū superioris ordinis habet multā similitudine sed hoc regula p̄siderari p̄t in p̄dictis mensuris q̄ motus p̄mi mobilis est regularis simplicis simus et paucioris diuersitatis ideo appropinquat infimū que suo mensurantur. Similiter sup̄ema intelligen- tia appropinquat cum his in quibz inuenit̄ eternitas per participationem. **Conclusio** sic ostenditur q̄ mensurā ra et mensuratiū debent esse homogenea loquēdo de mē- sura p̄prie respectu sui mensurati et ideo oportet differen- tiam mensuratiū inuestigare iuxta p̄ditionem mensurato- rum sed quia res p̄prie mensurantur fm durationez sui esse ideo fm q̄ esse diuersimode in diuersis inuenit̄ fm h̄ diuersimode assignantur mensurē durationū. Et etiam fm gradum et ordinem ipsius esse sumitur gradus et or- do mensuratiū sed esse rerum temporalū est infimū ergo tempus quod est mensura illarum rerum tenet infimū locum. Ad rōnem dicendū q̄ plures mensurē dura- tionum vnus generis non possunt esse simul h̄z iste mē- sure de quibz dicit̄ est sunt diuersoz generū. Etiaz ille mensurē sunt sibi inuicem subordinatē ergo se simul p̄p̄tatur quia tempus subordinatur suo et cui eterni- tati. Et sic p̄z responsio hui⁹ q̄siti. Et tantū de quarto

Transmutatur autē infinitas

Circa materi

am quinti libri physicorum Querit primo. vtrum in singulis quinq; ad motum pcurrentibus inueniri possit trimebris diuisio motus Pro

Declaratione huius questi noto primo q; Aristoteles in omni motu ponit quinq; concurrere. scz mouens. mobilē. duos terminos. et tempus mensurans motum. Nos to secūdo q; motus tripliciter potest alicui attribui. vno modo per accidens. sicut forte ambulante si sit musicus dicimus musicus ambulare. quia tam ambulatio q; musica accidunt fori. Alio modo alicui attribuitur motus propter partem. Sicut si totat alicuius sanetur. dicim; hoīem sanari. Tercio attribuit alicui mot; pmo et fm se quia fm se totum et non propter alterum. Sicut totus homo dicitur moueri localiter per se primo quando toti homini conuenit talis motus. Et ista diuisio trimebris potest applicari singulis ad motum requisitis. quare patet questum pro parte affirmatiua. Sed pro parte negatiua arguitur primo. quia philosoph; octauo phisicorum diuidens motum ex parte eorum que mouētur ponit solum duo membra. ergo illa diuisio hic erit superflua. Secūdo sic. omnis motus accidit mobili et est extra substantiam eius. ergo nullus motus conuenit mobili fm se

Maior. Motus tripliciter attribuitur mobili: et totiens mouenti. Minor. Ceteris tribus ad motum concurrentibus: competit tripertita diuisio motus. Conclusio. Eū igitur quinq; sint in motu necessaria: singulis ipsorum puenit diuisio motus tripertita.

Prima pars maioris patet inductiue per secundum notabile premissum. vbi exemplificatum fuit de mobili. Secūda pars patet. quia dicimus albus edificare si do; mificator albus edificet. Similiter dicimus q; homo percutit quia manus eius percutit. Et dicimus medicum sanare. quod sibi conuenit per se et primo. Minor patet primo de termino ad quem. quia illud quod dealbatur dicimus q; mutatur in id quod intelligitur. eo q; albedo intelligitur. Secūdo dicitur aliquid mutari in colorem. quia mutatur in albedines que est pars coloris subiectiua. vel de illo qui vadit arthenas dicim; q; vadit europam cuius arthenis est pars. sed illud quod dealbatur primo et per se mouetur ad albedinem. Et pari modo declarari potest de termino a quo. Similiter ex parte repositis potest dici. quia dicimus q; aliquis vadit per calorem. eo q; tempus est calidus. Et dicimus q; aliquis currit in die. quia i aliqua parte diei. Si vero ei; cursus durer per totum diem. tunc dicitur currere per totum diem.

Conclusio quo ad primā particulam patet. q; oportet in omni motu esse mouens mobile et tempus et diuisos terminos. scz a quo et ad quem. Sed secūda pars patet ex dictis. Correlarium primum. In motus attributione: reperiuntur quedam analogie. Pars ex dictis. Correlarium secundum. Motus a termino ad quem habet nomen speciem et rationem. Patet quia

hec tria pari passu incedunt. sed motus habet denominacionem a termino ad quem. vt probatur clare in litteris. quia terminus a quo abigitur. sed terminus ad quem acquiritur. ergo etiam habet speciem et rationem ab eodem. Ad rationes ad primam dicitur q; motus dupliciter dicitur per accidens. Vno modo quia conuenit mobili fm partem. vel quia nullam connectionem habet ad ipsum. et sic motus fm partem etiam vocatur per accidens. et sic loquitur de motu per accidens octauo phisicorum. Alio modo dicitur motus per accidens. quia nullam habet connectionem et mobile. Et sic loquitur de motu per accidens philosophus hic in principio quinti.

Ad secūdam dicendum. q; licet omnis motus conueniat mobili naturaliter capto. tamen aliquis motus conuenit per se mobili formaliter accepto. Sicut exempli gratia. calefactio accidit aque. scz p se puenit calefactibili.

Querit secūdo. Vtrum tantū tres sint species mutationis per se. scz generatio corruptio et motus dicitur proprie. Pro declaratione questi notandum. q; Aristoteles dicit notanter duo de mutatione. Primum est. q; est inter duos terminos quorum vnus est posterior et alius prior. Secūdu est q; terminus mutationis possunt imaginari fm quadruplicem combinationem. videlicet. q; aut est de subiecto in subiectum. id est de termino affirmatiue designato ad terminum affirmatiue designatum. vt de albo in nigrum. Aut de nō subiecto in subiectum. id est de termino negato in affirmatum. sicut generatio. Aut de subiecto in nō subiectum. sicut corruptio. Aut de termino negato in terminum negatum. Et iuxta hanc diuisionem inuestigat species ipsius mutationis. etcludit q; solus fm tres primas combinationes sumuntur tres spēs mutationis. Et per hoc relinquuntur questio nota pro parte affirmatiua. Sed pro parte negatiua arguo vnico argumento. quia motus non est distinctus ptra generationem et corruptionem. ergo nō erunt tres species mutationis distincte. Antecedens probatur. quia generatio et corruptio sunt species motus. vt dicitur in postpredicamentis et tercio huius.

Maior. Termini mutationis: combinantur quatuor modis. Minor. Ex ambobus terminis negatiuis: non sumitur aliqua spēs mutationis. Conclusio. Et si quatuor modis combinantur mutationis termini: ptingit tamen solum tres species mutationis ex eis sumi.

Propositio maioris patet ex immediate dictis. Sed minor probatur. q; omnis mutatio est inter opposita. sed due negationes nō opponuntur respectu eiusdē subiecti. ergo nō pstant spēm mutationis. Minor subsumpta probatur exemplariter. q; nō esse hominē et nō esse asinū de eodem dicim; scz de lapide. Et ergo sicut in actu rōnis ex puris negatiuis nō fit bonus syllogism; ita in actu nature ex ambobus terminis negatis nō sumitur aliqua spēs mutationis. Posset etiā minor ostendi p sufficientiā. q; vbi cū est mutatio ibi inuenit prius et posterius. vel ergo illa sunt in mutatione successiue. aut instānee. Si successiue sic est mutatio de subiecto in subiectum. Si instānee hoc est dupliciter. q; vel talis mutatio terminat ad esse et sic est generatio. aut terminat ad nō esse. et sic est corruptio.

Conclusio habet duo ppleta. pmi patet ex maiore et secūdo ex minore. Correlarium fm rem creatio: est verior relatio q; mutatio. patet quia fm rem nō habet aliquid quod prius. sed relinquuntur sola habitudo substantie create ad substantiam create. prout latius puenit tūgi in primo libro. Ad rationem dicendum q; Aristoteles alter et strictius loquitur hic de motu q; in postpredicamentis et in tercio huius. vt etiam tangitur in textu questionis. Et ergo phs hic ex proposito. probat duabus rationibus. q; generatio nō est motus. et etiam probat vnica rōe q; corruptio nō sit motus. per quod inuenit huius spēm mutationis realem distinctionem.

Querit tercio. Vtrum motus proprie sumptus: solum reperitur in predicamentis tribus. Pro veritate et parte affirmatiua est phs ad lō gum in littera. et in fine pcludendo tangit vnā causam vniuersalem que est pterietas. q; cōtrarietas sufficientis ad motum solum est in tribus predicamentis. scz in qualitate quantitate et vbiertio solus ad illa predicamēta reducitur motus. Sed pgre negatiua arguitur primo sic. ad substantiam est p se motus. ergo nō solum ad tria predicamēta. Ans probatur. quia fm commentatozem forme substantiales elementorum sunt insensibiles et remissibiles. ergo etiam sunt successiue acquisibiles. et p cōsequēs sunt p se termini motus. Secūdo sic. ad aliquid est ens reale. ergo est impossibile ipm acqri de nouo in aliquo. nisi p motum realem terminatum ad ipm. Tercio sic. ad quantitates et vbi nō est p se motus. igitur. Ans probatur. q; quantitates nihil est contrarium. sed vbi est contritas respectiua.

Maior. Substantia. ad aliquid. actio. passio et quando deficiunt a requisitis ad motum necessario. Minor. Non est per se loquendo motus: in situ et habitu generibus. Conclusio. Igitur in tribus dūtaxat predicamentis debet per se motus concedi: que sunt quantitas qualitas et vbi.

Propositio maior habet quinq; complexa. pmi dicit q; substantia deficiat a necessario requisitis ad motum. patet q; motus requirit pterietates. sed substantie nihil est contrarium. q; ad substantiam nō est motus. Minor probatur. q; subiecto contrariorū nihil est pterietas. sed substantia est subiectum cōtrariorū. vt patet ex sexta pterietate substantie. Scdm complexū loquitur de ad aliquid et pter. q; ad aliquid aduenit de nouo ex solo respectu. qd procul est a motu proprie dicto. Tercius pplectum est de actione. et quartū de passione que possunt simul probari vni ea ratione tali videlicet ad motū p se nō est motus. ergo ad actionem et passionem nō est motus. Tenet psequētia. q; motus actio et passio sunt idem realiter. q; quicquid fm rem conuenit vni. etiam fm rem conuenit alteri. Sz ans. scz motus p se nō sit ad motum. sicut ad terminum phs diffuse deducit in littera per sex rationes q; videant ibidem dictum est aut notanter p se. q; vna mutatio terminatur interdum ad aliam mutatioē p accēs. sicut aliquid factus sanus currit. Quintū cōplectum est de quādo et pars similiter. quia quando et motus habent idem impedimentum. quando enim significat esse in tempore et causatur a tempore. sed tempus est mensura motus et ad motū nō est motus. ergo nec ad quando. Minor

probat. q; situs imponat ordinem quēdā partium. cōdo vero est relatio quedā. Sicut habere dicitur fm quēdā habitudinē corpis ad id qd ei adiacet. et ita est predicamentū respectiū. Sicut ergo in relatione non est motus. ita nec in isto. Etiam in istis predicamentis nō est cōtrarietas. vt dicit autor sex principiorum. igitur in eis nō est motus. Tenet pta. quia hac de causa in predicamento substantie nō est motus. Conclusio patet. quia ea que requirunt et sufficient ad p se motum inueniunt circa res istorum predicamentorum. et ideo Aristoteles assignat p se motum. Correlarium ex supradictis parat via: ad ptenendum quedā cōmuniā dubia. Pars verbi grā. nā dubitari posset primo quō in substantia nō sit contrarietas. et tamen in principio huius totius libri dicitur est q; cuiuslibet trāsmutatiois principia sūt contraria. Responsio dicendum q; in substantia nō est cōtrarietas proprie dicta sufficientis ad motum. licet sibi possit attribui pterietas fm quandā conuenientiam in aliqua conditione contrarietatis. eo q; pterietas et forma se habent sicut defectus et excellentia. Et sub principio quod est pterietas sp inuenitur subiectū cum aliqua forma. et sic est ibi similitudo pterietatis. eo q; sub vtroq; termino inuenit forma positua. Scdm dubium. vtrum sicut nō habere contrarium sufficit vt non sit motus. ita habere pterietatem sufficit q; in aliquo predicamento sit motus. Solutio sic loquendo de contrarietate proprie dicta. pars q; sicut negatio ē causa negationis. ita affirmatio est causa affirmationis. Tercium dubiū. vtp sicut ad nō esse motū respectu aliquid sufficit q; ipsum possit inesse sine mutatione sui subiecti. ita cōtra ad esse motū sufficit q; nō possit nouiter inesse sine mutatioē sui subiecti. Respondeo q; facilius ē destruere q; cōstruere. et ergo forma substantialis nō potest nouiter inesse suo subiecto sine mutatioē pua sui subiecti. et tamen ipsius non est motus fm se. Similiter est de lumine in dyaphano. et de sciētia in anima. et sic de alijs. Ad rationes ad primam dicendum q; dictū pmentaris est falsum si intelligatur formaliter et entitative. sed si intelligatur causaliter et effectiue. sic est verū sed nō inducit aliquid inueniens. q; forme substantiales elementorum sunt cause efficientes a quibus sue qualitates suscipiunt magis et minus. Ad secundam dicitur q; ad aliquid extrinsece terminat motum. scz nō per se nec intrinsece. Ad tercia dicitur q; licet in quantitate et vbi nō sit pterietas pterietas dicitur est tū ibi pterietas sufficientis ad motum q; nō est in substantia. et q; nō est par ratio.

Post hec autem dicamus quid est simul et.

Querit primo. Vtrum descriptio noue terminorum: assignetur in littera fm conueniēte modum. Pro parte affirmatiua est phs in principio huius secūdi tractatus qui diffinit hos noue terminos. sicut fm locū. separata. tāgere. medū. pūne moueri. pta fm locū. pter habitū. et pūmū. Sz pgre negatiua p argui argumētis in copulatis. posset. Maior. Sex primi termini: sunt in littera bene descripti. Minor. Trium reliquorum terminorum descriptio: in littera assignat conuenienti modo. Conclusio. Igitur nouem termini in littera diffiniuntur conueniēter. q; rum vnus est oportūmus dicēdis psequēter.

Positiones

Propositio maior patet inductiue qd bene dicitur qd simul
fm locum sunt quocumq; sunt in eodem loco pmo. i. pro
prio. hoc em conceditur ab omnibus. Contra separationem
fm locum sunt que no sunt in eodem loco pmo. Simi
liter tangere semet se aliqua dicuntur quoz vltima
funt simul loquendo de tactu proprie dicto. scilicet dis
mensio. pars na due littere dicuntur se tangere quoz
extremities sunt simul tēps. Sed medium est id in qd
primo natum est peruenire id quod continue mutal fm
naturā quā in vltimum terminum motus in quem mu
tatur. Et hoc patet si aliquid mouetur p aliquod spa
cium de a in c. tunc primo peruenitur in b. Et si aliqd au
geat de pedali vsq; ad tripedale primo peruenitur in bi
pedale. Silt si aliquid album vt duo fiat album vt sex
prius peruenitur ad album vt quatuor. Continue mo
ueri est quādo in motu nihil aut paucissimum deficit rei
sed no temporis. Id est no potest ex parte temporis esse
defectus. licet aliqualis defectus potest esse ex parte rei.
per quam fit motus. Sicut aliquis dicit continue ludere in
cithara si continue moueat manum. licet no continue tan
gat cordas. Contraria fm locum sunt que fm rectitudi
nem plurimū distant sicut sursum et deorsum. oriens oc
cidens etc. Est autem contrarietas in locis fm virtutē
eis influxam. vt dicitur in quarto huius. Vno
part; silt. quia ad hoc qd dicatur aliquid consequenter esse
ad alterum duo requiruntur. pmo est qd sit post aliud
quodam ordine. scz vel fm positōez. sicut ea que sunt in
loco vel fm spēm sicut dualitas est post vnitatem vel ali
quo alio modo. scilicet fm dignitatem vel virtutem. Se
cundum est qd inter ea non sit aliquod medium eiusdem
rōis. Sicut domus due dicuntur se habere consequēter
inter quas non est alia domus media. licet possit aliō in
tenere. Sed hic duo tanguntur in diffinitōe qua dicit
tur psequenter autem est quod cum post principium solū
sit aut positione aut specie aut aliquo sic determinatōe
nullum medium est eorum que sunt in eodem genere et
eius est consequenter. Similiter part; de penultimo ter
mino. i. habitum. quia addit supra consequenter cōtra
tum. i. ideo bene dicitur habitum est quod psequenter ē
cum tangit. Patet etiam de vltimo termino qd est conti
num. qui adhuc superaddit qd vltima no sunt solum si
mul. sed faciunt vnu vt dicit diffinitio. ergo est bona. Si
cut exempli gratia medietates linee que copulantur ad
punctum medium dicuntur continue. quia eius partes
copulantur ad vnum terminum pnum. Conclusio
quo ad eius partem primam part; ex supradictis vtiq;
deductis. et si plura sunt necessaria videant in expositione
textus. Sed scda pars patet dupliciter. pmo quia pbs
in principio sexti vritur illis terminis. vbi probat qd con
tinuum no est ex indivisibilibus compositum. quia non
possunt se habere per modum continuatōis neq; per mo
dum contactus. neq; per modum consequenter. Secū
da causa. quia Aristoteles infra probat qd idem est mo
tus esse vnum et continuum. oportet ergo scire quid sit
continuum. et quia consequenter et tangere p'dupponi
tur a continuo. sicut ab inferiori. ideo etiam de istis deter
minat. Et quia in diffinitione consequenter ponitur me
dium. et in diffinitione mediū ponitur continue moue
ri. et etiam medium est inter duo extrema que sunt cons
traria. sed locus non videtur contrarius loco. ideo pbs
diffinit ex consequenti illos tres terminos medium. con
tinue moueri et contraria fm locum. sed descriptōes alio

Quinti

mmi terminorum ponitur principaliter.

Queritur secūdo. Vtrum necessa
na sit conuictum
triplex conditio: ad motum simpliciter vnum et vnum
numero. Pro responsione notandum qd sicut vnum di
citur multipliciter. scz genere specie et numero. sic etiam
motus potest dici vnum tripliciter. i. genere specie et nū
ero. Motus vnius genere dicuntur qui terminantur ad
idem genus p'dicamentale. Et sic omnis alteratio omni
alterationi est eadem genere. et omnis motus localis om
ni motui locali. Motus vero dicuntur vnius specie qd ter
minantur ad unam speciem specialissimam. Sicut deal
batio omni dealbationi est idem motus specie. sed deal
batio et denigratio differunt specie. Sed ad motum qui
est vnius numero requiruntur tres conditiones. pma qd
habeat eandem formam vel dispōem fm speciem. Sec
cunda qd tempus sit idem. ad est non interruptum p que
tem intermedia. Tercia qd subiectum sit idem numero.
Et per hoc patet questio pro parte affirmatiua. Sed
pro parte negatiua arguitur. qd si moueat virga arida p
vna medietate. et viridis pro alia. tūc motus videt vnius
et tamē due medietates differunt specie. Silt si canis ca
dat ab alio et in medio vie moriat tūc subiectū differt spē
pus et posterius. et tūc motus videt continuus.

Maioz. Si motus debeat simpliciter un
dici: necesse est idem p'ratē eius in quo est mo
tus et temporis obseruari. Vnoz. Ad mo
tum numero vnum: idem numero requiratur
subiectum. Conclusio. Ut igitur motus sit
simpliciter vnius et vnius numero: requirit con
iunctum triplex conditio

Propositio loco maioris posita p'z. nam p id in quo ē
motus intelligitur forma vel dispositio fm quam fit mo
tus. sicut fm calorem fit calefactio. et fm quantitātē aug
mentatio. et fm vbi motus localis. sed oportet qd tale sit
vnum fm speciem. Et oportet tempus esse no interrup
tum per quietem. et hoc ostendit Aristoteles. quia mo
tus dicitur vnius in quantum continuus. sed ad cōtinui
tatem motus requiruntur duo p'dicta. Nam albefactio
et nigrefactio no continuantur. vel albefactio et sanā
tio. et si interueniat quies non est motus continuus.

Vnoz. patet. nam si duo homines eodem tempore
sanarentur fm eandem sanationem. scilicet ab obralima.
id est ab infirmitate oculorum. tunc sanatio vnius esset
eadem specie cum sanatione alterius. sed non eadem nū
mero. Conclusio patet ex dictis in notabilis. Corre
larium p'num. motus irregularis: est quodammodo
numen pluralis. part; quia in quantum vna eius ps has
bet velocitatem et alia tarditatem fm hoc habet diuisio
nem. et per consequēs recessum ab vnitatem in pluralitatē

Correlariū secūdo. diffinitas in motibus: facit
quādam pluralitatem in ipsis. patet et eadem radice si
cut de irregularitate. Et dicitur in illis duobus correla
rijs notanter quodammodo et quāda. qz absolute ille
motus est vnius qui est irregularis et diffinitus. vt si las
pis continue descendat deorsum constet qd in motu ei
concurrunt tres conditiones requisitae ad vnitatem nū
meralem motus. et sic simpliciter talis motus est vni
cer sit irregularis. Et nā veloci et tardum no faciūt d'ntis
am essentialē motui. qz vnius et idē motus differt fm tale

Libri

philicorum

differentias Ad rationē dicendū qd isti motus no sunt
simpliciter vnius motus propter defectum vnitatis subiec
ti. sunt tamen tanq; vnius motus. quia subiectum repu
tatur tanq; vnum.

Amplius autem determinandum est.

Circa istam litterā que

ritur primo. Vtrum ad cōtrarietates motuū sufficiat et sit
necesse. eos de p'ratīs in contraria esse. Pro responsio
ne notandum qd Aristoteles profectur duplicē p'ratie
tatem circa motū et mutatioem. Prima sumēdam esse p'ratie
te terminorum inter quos est motus seu mutatio. Sec
cūda sumēdam penes naturale et violentum. Et pbs ratio ē
p'me cōtrarietatis venande assignat hūc combinatōes
fm quarū vnam et plures assent sumēdam esse p'ratie
tatem motuū et mutationū. Prima est penes accessus et
recessum ad eundem terminum. sicut generatio est ad esse
et corruptio est ab esse. Secūda est penes p'ratietatem ter
minorum a quibus. sicut sanatio est ab egritudine et egro
tatio a sanitate. Tercia penes cōtrarietatem terminoz
ad quos. vt sanatio est in sanitatem. et egrotatio in egr
tudinē. Quarta est penes p'ratietatem terminoz a
quo ad terminum ad quē. sicut sanatio est ab egritudine
in sanitate. Quinta est penes p'ratietatem terminoz
tam a quibus qz ad quos. sicut sanatio est ab egritudine
in sanitate. et egrotatio a sanitate in egritudine

Maioz. Nulla primarum quatuor combi
nationum: facit contrarietatem motuum.

Vnoz. Inter illas tamen minus vtilis est
vna: ad contrarietatem motuum qz altera.

Cōclusio. Igitur ex quinta pbinatōe p'rae
morata: est p'ratietas motuū attendēda

Prima p'pōem Arist. ostendit incipiendo a q'ra cō
binatōe. qz idem motus no p'ratias sibi ipsi. sed motus
est vnius et primus. pcedens ab egritudine in sanitate
licet differat rōe fm qd recedit a termino a quo. et tēdit ad
terminum ad quem. Et idem est motus a sursum ad de
orsum et eōtra differēs ratione fm respectum ad termi
nos. Secundo ostendit scdam pbinatōem esse inualem
tū quia p'ratias motū incipit a terminis p'ratīs et termi
nari p eundem terminū. i. p medium sicut a summo cali
do vel a summo frigido pot esse p'ocellus in repidum.
Tum scdo. qz terminus a quo abijcit. terminus sō ad
quem intrēditur a motore. vnde dicitur est superius qd mor
capit spēm a termino ad quem. et p'sequens penes ter
minos a quibus fm qd huiusmodi no est sumēda p'ratie
tas motuū. Sed p'ma et tertia pbinatōes sic improba
tur. qz de rōe motus ē esse inter duos terminos affirma
tios. nulla autē dicitur cōbinatōem tāgit vtrōsq; ter
minos affirmatiue oppositos. Vnoz. part; quia q'ra
cōbinatio est omni inualem. postea inualem est secūda.
deinde p'ma. sed magis p'ratias venandi est tertia. Pro
deklaratōe p'clusionis noto qd p'ratietas est d'nta quedā
vt dicitur decimo metaphisice. sp em cōtraria differunt spē.
hinc est qd p'ratietas aliquoz accipit fm p'ratiam spēm et
rōem ipsōz. Est autē ex dictis qd rō motus est de aff
firmato in affirmatiū. inter duos terminos positivos. p
ut hic in isto quinto agitur de motu. Relinquitur ergo qd

p'ratietas motuū sit attendēda penes vtrōsq; terminos
vt dicit q'ra combinatio. qz p'clusio est vera. Ad hūc tū
pbs p'rationem inductua. nā egrotare et sanari sunt de
p'ratīs terminis ad p'ratios terminos. Silt in motu
locali motus sursum et deorsum qui sunt p'ratīs sunt in
ter terminos p'ratios distātes fm longitudinē aut fm
latitudinē quādo motus est a dextro in sinistru aut eōtra.
Silt motus p'ratīs fm p'funditatem. pcedunt fm
vtrōsq; terminos cōtrarios. Et loquitur Arist. de istis
differentijs. put reperunt in homine. quibus motus fm
sursum et deorsum etiā inueniant in motibus naturalib;
elementoz. Correlarium p'num. p'ratietas q'undā
muranoni. sumitur penes p'ratietatem ad q's termino
rū. Part; qz vbi mutatioes sunt realiter ad terminos aff
firmatiuos p'ratios dignū ē vt penes tales p'ratietas
eoz sumatur. no em oportet attendere ad terminos a quibus
qz no est de rōe mutatiois esse inter duos terminos pos
sitiuos. Correlarium scōmā reb; no habentib; p'ra
rium: sumitur p'ratietas mutationū penes recessum et
accessum ad eundem terminum. Part; grā exempli in sub
stātijs. nā ibi no est cōtrarietas penes terminos affir
matios ad quos. eo qd vna substātia no p'ratias alteri
Sed sumit penes esse et no cōsicut generatio a que oppo
nitur corruptioni aque. corruptio at no dicit nisi recessus
a forma aque. Correlariū tertiū. eadem combinatio
facit p'ratietatē motuū. tam mediōz qz extremoz. Pat
ret qd mediū p'ratias alteri extremoz induit vicē oppo
siti extremi. et p' cōsequēs motus de extremo in extremū
et eōtra est tāq; de extremo in extremū.

Querit secūdo.

Utrum quies dici
debeat p'ratia mos
tū. et quies quieti. Notādum est pro responsioe qd quies
se habet ad motum sicut p'ratias. et due dētes sicut due
p'uanones respectu motus. et ergo p'ratias loquēdo non est
p'ratias inter motum et quietem. qz tū habitus et p'ratias
tio magnā habet p'cederāem cū oppōe p'ratias. nā vni
p'ratiazum temp est sicut in p'fectū. et p'ratias sicut p'ratias
respectu alterius. Etiam contrarietas statim nascit ex
p'ratias largius loquēdo de p'ratietate dicitur quies
et p'ratias motuū. et quietem quieti.

Maioz. Quies in termino a quo: motuū q
recedit ab illo: contrariatur quodammodo

Vnoz. Quies motuum contrariorum:
sunt de numero contrarietatem habentiu

Conclusio. Igitur oppositio motus et qe
tis: similiter quietes in oppositis terminis: re
ducuntur ad legē contrarietatis.

Maioz. propō part; p Aristotelem. nam quies in san
tate contrariatur egrotationi que a sanitate recedit. Et
dicitur notanter quies in termino a quo. nam quies in
termino ad quem non contrariatur motui. sed est perfe
ctio motus. et per motum continue acquiritur. sicut mo
tus albefactionis magis p'ratias venandi est tertia. Pro
deklaratōe p'clusionis noto qd p'ratietas est d'nta quedā
vt dicitur decimo metaphisice. sp em cōtraria differunt spē.
hinc est qd p'ratietas aliquoz accipit fm p'ratiam spēm et
rōem ipsōz. Est autē ex dictis qd rō motus est de aff
firmato in affirmatiū. inter duos terminos positivos. p
ut hic in isto quinto agitur de motu. Relinquitur ergo qd

Positiones

Primo patet quod tam termini a quibus ad quos sunt contrarij in motu. ut habitum est supra. Conclusio patet similiter per Aristotelem in littera et ex his que immediate dicuntur sunt quod conclusio ponit maiorem et minorem. et ideo probatio conclusionis dependet parte ex probatio premissarum.

Correlarij primum motus magis dicitur motus quod quies vel quies quies. Patet quod duo motus oppositi non contrarij sunt se non enim idem calefit et frigidat. sed quies est bene cum motu et tunc cum opposita quies. sicut in tepido est mixtio frigiditatis et caliditatis. **Correlarij** secundum. quedam immutatio: aliter per naturam mutatio: patet quod immutatio proprie onabiliter se habet ad mutationem sicut quies ad motum. **Utrum** generatio et corruptio non sunt motus sed mutationes: ita in alio in terminis eorum non dicitur quies. sed immutatio. Et ergo immutatio in termino a quo contrarij mutationis que recedit a termino a quo. **Correlarij** tertium immutatio a termino a quo: contrarij immutatio in finem non opposito. Patet proportionabiliter sicut dicitur est de contrarietate quies ad quies.

Queritur tertio Utrum contrarietas sumpta penes violentiam et naturalem: inueniatur in omni mutationis specie. Pro responsione noto quod Aristoteles superius determinatio nem fecit de contrarietate motuum et mutationum penes terminos contrarios. hanc autem facit inquisitionem de contrarietate ipsorum quo ad naturale et unnaturalum. Et sic in neutro questionis duo tantum sunt: primum an naturale et unnaturalum sint contraria. Secundum si inueniantur in qualibet mutatione: et illa duo infra determinabuntur affirmatiue. et sic patet pars affirmatiua. Sed per se negatiua videantur argumeta in alijs locis.

Primo. Contra naturale distinguitur violentum: sicut maxime sibi contrarium. **Primo**. In quolibet motu et mutatione: inuenitur contrarietas sumpta penes finem naturam et contra naturam esse. **Conclusio**. Licet igitur in motu locali magis expresse: tamen in quolibet genere mutationis reperiri potest violentum et naturale.

Pro declaratione maioris noto quod naturale dicitur ad propositum quod est a natura seu finem naturam. sicut motus grauis deorsum dicitur naturalis: quod est finem naturam grauis et ferri sursum dicitur naturale igni. Et finem hoc naturale a multis distinguitur finem diuersas proprietates quas habet a natura. unde naturale distinguitur vno modo contra voluntarium: eo quod voluntas libere fertur in vtriusque oppositorum natura autem determinata est ad vnum oppositorum. Alio modo distinguitur contra artificiale in quantum natura est principium intrinsecum motus et quies ut dicitur est in secundo huius. Tertio distinguitur contra per accidens seu acquisitum. eo quod natura est principium per se et essentiale ipsius rei naturalis. et sic dicitur quod ea que sunt a natura semper insunt. nec contingit aliter assuere. Quarto distinguitur contra signaturale vel preter naturam: sicut contingit in effectibus miraculosis. eo quod natura habet virtutem limitatam supra quam inuenit aliorum virtus ad aliorum effectum se extendens. sicut resuscitatio mortui est effectus supernaturalis. Quinto autem motus omnis distinguitur naturale in proposito contra violentum seu unnaturalum. et dicitur violentum quod fit a principio extrinseco non conferente vni passo tertio citico

Sexti

hinc. Istos sic notato probatur maior. quia alia distinguitur contra naturale quasi negatiue: quia non sunt naturae. sed violentum directe et positue importat aliquod inconueniens et contra inclinationem nature. igitur et.

Primo patet per Aristotelem inductiue. quia alij sunt corruptiones naturales. et abe violente. similiter alij que generationes sunt fatate et alique non fatate. Etiam aliqua augmentatio est naturalis et aliqua violenta. alij que etiam alterationes sunt violente. Prima pars conclusionis patet ab omnibus. manifestum est enim quod profectionio lapidis sursum est violenta. Sed secunda pars per determinatio nem expresse Aristotelis. **Correlarij** primum. contrarietate large sumpta: possunt eadem esse plura contraria. Patet exemplariter. quia album contrariatur nigro et coloribus medijs. Etiam corruptio contrariatur generationi et corruptioni. licet diuersimode. quod corruptio contrariatur generationi finem rationem sui generis. quia a toto genere corruptio est abesse. et generatio adesse. sed corruptio contrariatur corruptioni finem rationem speciei in quantum vna corruptio est alicuius rei non bilis quam Aristoteles vocat tristitiam. et alia est rei ignobilis sicut quod non vni transmutatur in vni. quod Aristoteles vocat dulcem. **Correlarij** secundum. omnis quies naturalis que vocatur stare: est causam propriam assignare. hoc correlarij est de mente Aristotelis. et patet. nam gratia exempli quies ipsius grauis deorsum est causa. et habet generationem per se intentam.

Correlarij tertium. quies que est violenta: non est per se sed per accidens causa. patet quod non habet causam per se. quia talis quies que dicitur peruenire ad quiescere semper habet maiorem velocitatem quando est causa per se. et contingit solum quando aliquid fertur in locum proprium. ut dicitur in littera. **Primo** autem habet causam per accidens patet. quia prouenit propter defectum virtutis mouere. sicut in proiectione lapidis sursum quod do deficit virtus impellens sursum. tunc accidit quies. et ideo talis quies est semper retardanda. Et his omnibus patet sententia huius quinti per propositiones per memoratas abbreviata.

Primo autem est continuum et quod circa initium

secundi libri physicorum. in quo agitur de diuisione motus in partes quantitativas. Queritur primum vtrum aliquod de numero continuorum: sit ex diuisibilibus compositum.

Pro responsione notandum quod Aristoteles prolequitur de tribus scilicet de magnitudine. motu et tempore. inquirens qualiter se habeant quantum ad compositionem ex diuisibilibus vel diuisi in diuisibilia. procedit autem modo mathematico. scilicet ex vno eorum deducendo reliquos pro parte negatiua quesiti. sed pro parte affirmatiua arguitur. si continuum non componeretur ex diuisibilibus sequeretur quod in millefima parte milij essent actualiter partes entitatis sicut in toto vniuerso. et sic esset ita magnitudine sicut totum vniuersum. Sequela patet. quia quodlibet illorum est diuisibile in partes in infinitum. et semper diuisibiles.

Libri

Primo Magnitudinis motus et temporis ratio est vna: quo ad componi vel diuisi in diuisibilia. **Primo**. Linea mediat inter quodlibet duo puncta: et tempus inter quodlibet duo instantia. **Conclusio**. Igitur impossibile est aliquod continuum: ex diuisibilibus esse compositum.

Primo propositio sic ostenditur. quod si aliquod corpus pertranseat ab aliquo mobili stat quod pars illius in minori tempore pertranseat quod totum. et per consequens eadem est diuisio magnitudinis motus et temporis. eo quod tanta est pars motus et temporis sicut et magnitudinis. **Primo** probatur per philosophum in littera. per hoc quod linea non potest componi ex punctis. quod duo puncta non possunt vni per primario dem. ut patet ex diffinitione continui. nec per modum practicus nec per modum sequentis. ut per philosophum inductiue probatur. Et sicut dicitur de linea quod semper mediat inter duo puncta ita dicitur est de motu quod semper mediat inter duo momenta. et de tempore quod semper mediat inter duo instantia. propter eandem inductio nem hanc factam.

Conclusio per philosophum in littera deducitur. quod in illa diuisio aliquid ex quibus componitur. si ergo continuum esset compositum ex diuisibilibus sequeretur quod primum possit diuisi vbi ad in diuisibilia. hoc autem est contra diffinitionem primum tertio huius vbi dicitur est quod continuum est diuisibile in semper diuisibilia. Etiam si continuum esset compositum ex diuisibilibus oportet illa diuisibilia esse vni in continuo. sed nullo modo vnioms potest esse vni. ut patet ex dictis. igitur. Et sicut probatur conclusio de magnitudine. ita etiam potest probari de motu et tempore. ut patet per philosophum in textu hoc ostendit nate deducere. **Correlarij** primum. potest ex velocitate et tarditate motus concludi. magnitudinem et tempus nec ex diuisibilibus constitui. nec in ea diuisi. Patet quod philosophus ponit tres diffinitiones velocitatis et quibus ostendit propositum. **Correlarij** secundum. Falsa est de motu et Leucippi positio: dicentium quod et arthomis sit retum naturalium compositum. Patet quod tunc esset diuisio rerum in arthomios. et sic stare diuisio in primo. quod est contra dicta. **Correlarij** tertium. finitur infinitum. sicut se habet respectu trium predictorum. Patet quia si vni esset finitur finem extensionem vel diuisionem etiam relatiuum erit tale. Et ergo si spacium est finitur finem motus et tempus erunt similiter finita. ut diffuse ostendit philosophus. **Correlarij** quartum. Xenonis instantia: re mouetur per predicta. patet nam Xenon volebat quod non posset esse motus super aliquod spacium. eo quod spacium haberet infinitas partes. sed in tempore finito non possunt pertranfiri infinita. Constat autem quod qualis est infinitas in tempore talis est in spacio et contra. quia partes eiusdem quantitatis sunt finite. sed partes eiusdem proportionis sunt hinc inde infinite. Ad rationem dicendum quod non est inconueniens concedere tot partes eiusdem proportionis esse in millefima parte milij sicut in toto vniuerso sed tamen inconueniens esset de parte eiusdem quantitatis.

Queritur secundo Utrum per ideas nunc diuisibiles sunt partes temporis continuare. Pro responsione nota quod titulus huius quesiti tria tangit. primum est quod in omni tempore sit ponendum aliquod nunc continuans preteritum et futurum. Secundum est quod illud nunc est

physicorum

vnum et idem et terminus vltimus amborum. Tertium est quod illud nunc est diuisibile. Gratia cuius est notandum quod aliquid dicitur nunc dupliciter. vno modo finem aliterum et non finem seipsum. sicut dicimus nunc agi quod in toto presenti die agitur et totus dies dicitur presens. non finem seipsum sed finem aliquid sui. Alio modo dicitur aliquid nunc primo et finem seipsum et non ratione alicuius alteri. Et de isto nunc titulus quesiti prendit.

Primo. Hunc dictum proprie reperitur in omni tempore. **Primo**. Illud nunc est diuisibile: quod dicitur nunc finem seipsum et proprie. **Conclusio**. Igitur preteritum et futurum continuari est necesse per aliquod idem quod dicitur nunc finem seipsum et proprie.

Primo patet. quia nunc proprie acceptus dicitur quod continuat totum preteritum cum toto futuro. hoc autem reperitur in omni tempore. **Primo** patet per deductio nem per philosophum in littera per tres rationes. **Conclusio** probatur. quia cum tempus sit continuum ut patet quarto huius oportet ponere aliquod per quod eius partes continuantur. quia hoc est de ratione cuiuslibet continui. ut patet in predicamento quantitate. Sed quod illud sit vnum et idem patet ratione Aristotelis in littera. nam si sit aliud et aliud tunc vel vnum est immediatum alteri. et hoc non potest dici. quia non est dare in continuo plura diuisibilia proxima eo quod continuum non componitur ex diuisibilibus. vel sunt mediata per aliquod intermedium diuisibile. Et iterum dici non potest. quia tale medium esset tempus. et sic inter duas medietates alicuius temporis esset tempus medium. et hoc est ita absurdum sicut concedere duas medietates linee continuari per lineam intermedium.

Et premis propositibus et ipsa conclusione: possunt aliqua elici correlarij. Patet primo. quod aliquid moueri vel quiescere in nunc proprie dicto est impossibile. probatur quia motus et quies sunt de numero continuorum que possunt diuisi. nunc autem proprie dictum est diuisibile. Secundo patet. quia punctus in linea et momentum in motu sunt diuisibilia. probatur sicut dicitur in tempore. Eadem enim est regula diuisionis omnium predicorum. Tertio patet. quia presens dicitur analogice de nunc proprie dicto et de anno vel die. probatur quia primo dicitur et principaliter de nunc proprie dicto. et secundario dicitur de tempore includente tale nunc. Quarto patet quod dicitur Aristoteles. contra dicitur volentes dicentes quod magna pars puncta in continuo esse et nunc in tempore. et non aliter volebant predicta admittere. patet ex dictis. Et sic de multis alijs.

Queritur tertio Utrum motus cuiuslibet mobilis: sit in diuisibiles partes diuisibiles. Pro parte affirmatiua quesiti est philosophus in littera. qui ponit motum esse dupliciter diuisibilem. vno modo finem diuisionem illius quod mouetur. ad est ad diuisionem mobilis. alio modo tempus. ad est ad diuisionem temporis. et vtrunque probatur. ut patebit infra circa propositiones. Sed pro parte negatiua arguitur sic. illa que distat predicamentaliter non possunt habere eandem rationem diuisionis. sed motus mobilis et tempus distant predicamentaliter. et non possunt eodem modo diuisi.

Maior. Motus quo totum mobile mouetur: correspondenter ad partes mobilis diuiditur. Vno: Tam motus quam tempus: consimilis sunt diuisionis. Conclusio Est igitur motus secundum diuersas partes diuisibilis: ad diuisionem mobilis et temporis.

Maiores probat philosophus tribus rationibus. Prima si aliquid totaliter moueatur etiam mouebitur quilibet pars ipsius totus. et motus unius partis non est motus alterius. Agitur motus diuiditur ad diuisionem mobilis. Secunda ratio. omnis forma que non est tota in una parte subiecti est tamen in qualibet forma illa diuiditur ad diuisionem subiecti. mobilis. sed totus motus non est in una parte mobilis. et tamen in qualibet parte mobilis est formaliter motus. Ergo motus diuiditur ad diuisionem mobilis. Minorem probat. quia diuisio mobilis neutra pars mobilis mouetur secundum totum motum. Tercia ratio. omnis forma que sic adequatur suo subiecto que non excedit ipsum nec exceditur ab ipso illa diuiditur ad diuisionem subiecti. sed motus non excedit mobile nec exceditur ab eo. Ergo motus diuiditur ad diuisionem mobilis. Quarta rationem probat. quod si motus excederet a mobili. tunc aliqua pars mobilis esset sine motu. et si motus excederet mobile. tunc esset aliqua pars motus sine subiecto. Vno: probatur sicut in littera. quod in maiori tempore fit minor motus. et in maiori fit maior motus. Ergo necesse est diuidi motum secundum diuisionem temporis. Conclusio illata relinquitur ex dictis nota. Correlatiu primum. in omni motu inueniuntur quinque que diuidunt eadem diuisione. Patet quod Aristoteles assignat quinque currere in quolibet motu. scilicet mobile. motum. tempus. ipsum moueri. et id in quo est motus sicut in genere vel specie. sicut de albario dicitur esse in genere re qualitate. Sed quod sicut diuiduntur. quod motus diuiditur secundum diuisionem temporis. ut si mobile pertransit unam leuam in una hora. tunc in medietate hore pertransit minus quam per totum motum. et iterum in medietate illius medietatis est minor motus et minus pertransit. Et ex eodem patet quod tempus diuiditur sicut motus. quod totum motum correspondet tota hora. et per motus per hore. Sicut etiam de ipso moueri. patet quia cuiusque inest motus illi inest moueri et contra. Etiam si in aliquo toto tempore fiat totus motus. in illo tempore fiet totum moueri. et in medio tempore medium moueri et medius motus. Et dicit philosophus quod motus se habet per modum habitus et moueri per modum receptiois. Etiam sicut est de motu et termino ad que dicitur qualitas. Quantitas et ubi. Patet etiam de spacio ex eadem radice. Ad rationem dicitur quod quous illa quinque sunt diuersorum generum. tamen in eis inuenitur una eorum ratio diuisibilitatis. scilicet continuata. et gratia illius habet similem diuisionem.

Querit quarto. Utrum ante omne moueri tan esse mutatur: et econuerso sit procedendum. Pro parte affirmatiua est autoritas philosophi probans hoc quo ad primum ex parte mobilis ex parte temporis et spacijs. Sed quod ad secundum sicut probat ex parte spacijs et magnitudinis. Sed pro parte negatiua arguitur sic quod est dabile primum mutari et primum mutatum esse. Ergo dicitur probat. quia cuiuslibet finiti est dabile. prima pars et ultima. sed prima pars motus est mutari. et primum terminus motus est mutatum esse. Ergo est dabile primum mutari et mutatum esse. Secundo sic. nihil potest esse mutatum quin prius mutetur. ergo ante omne mutari non est mutatum

esse. Tenet consequentia. quod non terminus finiens aliquem motum precedit illum motum. Et confirmatur. quod si ante omne mutari sit mutatum esse. vel illud mutatum esse sequitur ad mutari. et per primum non precedit omne mutari vel non sequitur aliquid modo mutari. Ergo aliquid mutatum est quod non mutatur.

Maiores. Ante omne mutari: esse mutatum debet dici. Vno: Cuiusque inest esse mutatum: prius ei inesse mutari fuit verum. Conclusio. Igitur ante omne mutari est mutatum esse: et contra omne mutatum esse precedere mutari est necesse.

Maiores patet per Aristoteles in littera tribus rationibus. Et est plura gratia si aliquid moueatur supra aliquam lineam. Patet quod si cum signato mutari est dare aliquem punctum immediate illius mutari. eo quod omne mutari est in tempore. sed talis punctus est terminus cuiusdam mutari esse. Vno: patet quod omne mutari est terminus presupponens mutari loquendo de diuisibili mutatoe que est primum propositi. Veritas relationis patet ex dictis. Correlatiu primum. mutatum esse ante mutari est verum: sicut mutari precedere mutari est procedendum. Patet ex radice infinite diuisibilitatis eorum que ad motum currunt. nam talis circularis procedit secundum diuersa que assignant in quolibet primo. Correlatiu secundum. omne quod primum est in aliquo mutatur: necesse est esse in illo in quod est mutatum. patet quia mutari ab aliquo termino idem est sicut in re quod deficere ab illo termino. Si igitur aliquid mutetur de non esse in eo. cum fuerit mutatum in esse tunc deficit non esse. et per primum verum est dicere quod est. Ita enim inter esse et non esse est medium. quod res probatur quarto metaphisice. Correlatiu tertium. corpus petit in solo athamo: aliquid mutatum esse primo. patet quod si ponatur diuisibile tunc diuidatur secundum a. Si igitur mutatum sit tam in a quam in c tunc non est primo mutatum in toto. haec prius in parte erat verum dicere quod erat mutatum. Si igitur in neutra parte mutatum sit tunc etiam non est mutatum in toto. Si vero in una parte sit mutatum et in alia non tunc etiam non est mutatum primo in toto. Correlatiu quartum. In omni mutatione diuisibili est dare primum partem in incepto. sed non contingit dare primum mutatum esse. hoc correlatiu est de intentione Aristoteles in littera. quod dicitur tunc plura consideratio. primo ex parte temporis. sedo ex parte mobilis. Consideratio in ordine ad aliquem punctum signatum in spacio. Tercio ex parte rei secundum quam est motus. Et omnium rationum virtus laborat ex eadem radice. Verbi gratia quo ad primum partem partem correlatiu. nam huius diei est dare primum horam antequam nulla pars incipit. sicut in linea est dare partes que incipit a puncto eam terminare. constat autem quod nulla pars prius incipit. et sic est de motu. Secunda vero pars patet quod non sit dare primum mutatum esse ex parte inceptiois. nam si cum puncto designato alicuius spacijs contingit signare punctum priore propter infinitam diuisionem primum. et in quolibet puncto est quoddam mutatum esse in quantum uenit ad talem punctum. Et sicut est de motu et tempore. igitur correlatiu verum. Correlatiu quintum. contingit in omni diuisibili mutatoe dare ultimam partem quo ad defectum. non autem quo ad inceptum. Patet prima pars. nam gratia exempli ultima hora huius diei ultimo desinit. quod terminat per terminum finalem diei. Et hoc modo considerando dicit Aristoteles quod est dare primum mutatum esse per quod mutatio est perfecta. completa et finaliter in actu terminata. Et sic sunt

ma albedo est terminus primi mutati esse in actu plerique et perfecti. Sed secunda pars patet gratia exempli quo cuius puncto spacijs signato ante punctum totaliter finalem adhuc contingit signare alium punctum propter motum puncto finali in quo est quedam inceptio motus. Et pari modo est de tempore et de mobili. Ad rationes. Ad prima dicitur negatio antecedens. Et ad probationes dicendum. quod hoc est verum in permanentibus. sed non in successibus. Ad secundam similiter negat consequentia. Et ad probationem dicitur quod non est idem mutatum esse finiens mutari et procedens ipsum mutatum esse. Ad confirmationem patet per idem.

Querit quinto. Utrum spacijs tempus motus et mobile: similiter se habeant ad finitum et infinitum esse. Pro parte affirmatiua est probus in littera ubi (quoniam aut omne quod mouetur) Sed pro parte negatiua arguitur primo sic. quod motus celi est infinitus tempore. et tamen mobile est finitum et tamen spacijs pertransitum. igitur etc. Secundo sic ista quatuor sunt ab invicem separata et distincta. Ergo ad finitatem vel infinitatem unius non sequitur finitas vel infinitas alterius.

Maiores. Tempore existente finito: nequit infinita esse spacijs magnitudo. Vno: Sicut finitum et infinitum se habent circa tempus et spacijs: sic se habent circa mobile et motum.

Conclusio. Igitur proportionabiliter se habent quatuor predicta: quo ad esse finita et infinita.

Maiores probat. quod accepta aliqua parte finita ipsius tempus pertransit aliqua pars magnitudinis. Patet autem quod huiusmodi pars temporis aliquotiens replicata integrat totum tempus finitum. et per consequens magnitudo spacijs que resultat ex partibus magnitudine et multitudine finitis est solum finita. Et e contra data finita magnitudine non contingit tempus infinitum esse. quod accepta aliqua parte magnitudinis patet quod illa in tempore finito pertransit. talis autem aliquotiens replicata constituit totam magnitudinem et per consequens tempus pertransitiois erit finitum. Vno: patet loquendo de mobili et comparationem ad aliquod signum. quod si mobile pertransitum aliquod signum indiget infinitum tempus ipsum non potest esse finitum. et contra si sit in finitum non potest pertransire signum in tempore finito. Et pari modo patet in motu. Conclusio illata sic patet. quod spacijs tempus mobile et motus diuidi possunt in infinitas partes proportionabiles. non autem in infinitas equales non coicantes. Correlatiu. Quocumque de motu sunt sunt peruenit. eadem sunt de stare et quiete sicut accipienda. Patet nam stare secundum Aristoteles idem est quod tendere ad quietem. et per consequens idem est iudicium de motu et stare. quies autem non solum est negatio motus. sed peruenio motus in eo quod nam est moueri. constat ergo quod quies non potest esse in nullo. et diuisio quietis procedit in infinitum.

Ad rationes. Ad prima dicitur Aristoteles in predictis supradictis modo non fiat reiteratio motus super idem spacijs. ad excludendum illam instantiam de motu celi qui fit supra spacijs finitum. et tamen est perpetuus secundum ipsum. Ad secundam dicitur quod licet illa sint realiter distincta. tamen quo ad esse quantum et primum habet ad invicem necessariam habitudinem et proportionem. quod motus suam continuitatem capit a magnitudine et tempore a motu. ideo quo ad esse diuisibile et quo ad esse finitum et infinitum habent inter se ne-

cessariam habitudinem. Zeno autem de rationatur et paralogizat.

Querit primo. Utrum rationes Zenonis sint sophisticae: quibus vult quod nihil moueri sit possibile. Pro responsione noto quod Zeno ut aliqui asserunt fuit eleuati ingenij quod per intentionem voluit motum esse. sed excogitauit quosdam rationes potiores ad exercitium aliorum. ex quibus videtur nihil possibile moueri. Sunt autem rationes sex numero. quarum prima me quatuor nituntur destruere generaliter motum localem quinta nihil destruere motum inter terminos per contradictionis sexta vero machinat per motum localem circularem.

Maiores. Peccant quatuor Zenonis rationes prime: volentes quod nihil moueri localiter sit possibile. Vno: Sicut Zeno non interimit inter per contradictionem mutationem: ita nec motum localem circularem. Conclusio. Sunt igitur argumeta Zenonis sophistica: quous multis in gerat difficultatem ex sua apparentia.

Maiores patet per pcessum Aristoteles in littera. Et hec probatio sufficit pro responsione ad hanc questionem. dicitur nihil chilominus respondens esse prouisus de intellectu illarum rationum et de solutionibus earum. Vno: patet sicut per philosophum in littera. et tamen dicat responsio. Sed si phidias querat ulteriore declaratione recurrat ad copulata et ad textum philosophi qui copiose soluit duas ultimas rationes.

Conclusio sequitur ex premissis.

Querit secundo. Utrum aliquid indiuisibile: possit moueri per se. Pro responsione noto primo. quod dupliciter dicitur aliquid moueri. scilicet per se et per accidens. Noto secundo. quod indiuisibile potest dici multipliciter. Uno modo quod non potest diuidi in ea que sunt secundum spem diuersa. Verbi gratia. nam mixta resoluitur in elementa. sed elementa non resoluitur ulterius in diuersas species. et ideo dicuntur corpora simplicia. Alio modo aliquid dicitur indiuisibile ex suppositione. scilicet si debeat in esse permanere. et sic primo huius dicitur esse quod est dare minimam carnem. Tercio aliquid dicitur indiuisibile. quod nature sue repugnat diuidi. licet habet ar dimensionem. et sic celi dicitur indiuisibile. Quarto et ad oppositum dicitur aliquid indiuisibile quod est imparabile secundum quantitatem. quod scilicet non habet quantitatem extensiuam. et sic punctus et substantie spirituales dicuntur indiuisibilia. Et hoc subdiuidendum solet dici. quod aliquid est indiuisibile habens positionem in primo. sicut punctus. Aliud est indiuisibile non habens positionem in primo. sicut anima vel aliquid huiusmodi. Noto tertio quod hic est perouersia propter diuersa verba Aristoteles. an scilicet indiuisibilitas de qua hic loquitur Aristoteles debeat referri ad mobile vel rem secundum quam est motus. videtur enim quibus dicitur quod debeat referri ad mobile. alijs vero quod debeat referri ad rem predicamentalem. in qua est motus. ut patet infra circa minorem.

Maiores. Aliquod indiuisibile: moueri per accidens est possibile. Vno: Flecto modo circa indiuisibile: potest esse motus phisicus per se.

Conclusio. Igitur ad motum alterius potest moueri indiuisibile: sed ipsum moueri per se est impossibile.

Maiores positiones sic ostendit: quod motus nobis mouentur ea que in nobis sunt. ut de octavo huius. sed in continuo est aliquid indiuisibile. ut dicitur est plus. et per consequens ad motum ipsius primum mouet etiam ipsum indiuisibile. Hi notat per se in littera. dicit autem neutro modo tam propter mobile quam propter rem principalem in qua est motus. quod nullum illorum per se mouet. Pars prima de mobili per tres rationes philosophi. quas oportet mente tenere. Secundo per de re predicamentali. quia dicitur est superius quod res predicamentalis est una de numero eorum que simpliciter diuiduntur. sicut mobile et spatium. Etiam omnis motus requirit oppositos terminos et medium inter eos. put superius satis est visum. Est tamen verum quod philosophus hic principaliter intendit loqui de diuisibilitate mobilis. nam in hoc sermo philosophus loquitur de motu secundum quod habet primum terminum quod dicitur primo propter ipsi mobili. quod dicitur quod ipsius mutantis. id est illius quod mouet necesse est unum primum esse in termino a quo. et alium in termino ad quem

Conclusio per ex dictis superius incidet aliter. sed philosophus eam hic magis exquirere presequitur. ut per in littera. ubi perbat quod mobile est corpus. eo quod perbat quod nullum impartibile est mobile. ad quod sequitur immediate quod omne mobile est partibile. Correlarij et potius sequens. Ratio ipsius. Etiam est falsa. ponentis quod aliqua mutatio sit infinita. Patet ex superius veniens. sed tamen philosophus eam hic ostendit ex parte terminorum inter quos est mutatio. Etiam ostendit hoc idem per hoc quod natura nullum motum incipit que non potest terminare. constat autem quod infinitum non potest per se terminari. ideo frustra inchoaret mutationem infinitam. Et sic apparet mens Aristotelis circa istam difficultatem et per consequens circa potestatem materia huius sermo. de quo sit in secula benedictus qui regnat trinus et vnus Amen

Quoniam autem quod mouet necesse est Circa initium

Septimi libri physicorum. Querit philosophus. Utrum omne quod mouet mouetur ab alio: tamquam a motore distincto. Pro parte affirmatiua est philosophus in littera. Sed per parte negatiua

arguit multipliciter. Primo quod graue existens sursum mouetur a se deorsum. Et aqua calefacta reducit se ad primum terminum frigiditatem. Secundo arguit quod animal mouetur a se. similiter intellectus et voluntas mouet se et substantia spiritalis mouet se.

Maiores. Nihil quod quiescit ad quietem alterius a motu suo: mouet a se et per se primo.

Minor. Omne quod mouetur quiescit ad quietem alterius: scilicet sue partis. Conclusio. Igitur nihil quod mouetur etiam ab intrinseco: mouet a se et per se primo

Maiores patet ex proprijs terminis. quod quod alicui uenit per se non remouet ab eo ad remotionem eius ab alio. Sed minor perbat. quod omne quod mouet est diuisibile. ut perbat in sermo huius. sed parte quiescente totum non mouetur per se primo. Conclusio sequitur formaliter ex proprijs sensibus. Additur tamen notanter etiam (ab intrinseco) quod de illo quod mouetur ab aliquo extrinseco per violentiam. manifestum est quod ab alio mouetur. sicut per de lapide pietro sur

sum. Sed si mobile habeat principium motus in seipso sicut animal est maior difficultas. nihilominus dicendum est quod tale ab alio mouet. licet non sit sensus manifesti. put patet de octavo huius. Correlarij primus. Demonstratio Aristotelis meret. propter quod vocari: peccat enim per eam et a priori. Pars quod aliquid mouere seipsum nihil aliud est quam esse sibi causa motus. quod autem est sibi causa alicuius oportet quod primo ei ueniat. quia quod est primum in quolibet est causa eorum que sunt post. Sed non potest esse primum mobile cuius motus non dependeat ab alio. scilicet a partibus. Nam in sermo ostensum est quod in motu non est unum primum neque ex parte temporis neque ex parte spatij neque ex parte mobilis propter infinitam diuisionem. Et ita ratio Aristotelis ostendit causam propter quam nihil potest moueri per se primo. eo quod omne tale est diuisibile in partes infinitas. que scilicet diuisibilitas est causa huius negatiue. scilicet quod nihil potest moueri per se primo. Correlarij secundum. Demonstratio Aristotelis est tali conditionali sumis. si aliquid est ens diuisibile ipsum non est ens primum. Pars quod cuiuslibet diuisibilis suus esse dependet a partibus. et pari modo motus totus dependet ex motu partium. Et licet philosophus in sua conditionali supponat falsum. scilicet cuiuslibet quod mouetur partem posse quiescere. nihilominus huius conditionalis est vera. scilicet si pars alicuius totius quiesceret totum non mouetur per se primo. Sicut hoc conditionalis est vera. si homo est animal homo est irrationalis. et veritas huius conditionalis sufficit Aristoteli quibus antecedens et consequens essent impossibilia. Ad rationes ad primum dicitur quod graue mouetur deorsum a generali aut remouente. philosophus. ut patet octavo huius. Similiter dicitur de aqua que redit ad primum frigiditatem remoto prohibente. scilicet calefaciente. Ad secundam dicitur quod animal non mouetur per se primo. ut etiam dicit octavo huius. Deinde ad instantias de intellectu et voluntate et substantia spiritali potest dici primo quod in illis non est motus. prout in rebus naturalibus inuenitur. Rursus in discursu intellectus de principijs in conclusiones ex parte mouentis se habet intellectus agens cum principijs cum intellectu possibili secundum quod est in actu principiorum. partitur autem secundum quod habet ordinem inferiorem acquirendo non tantam conclusionem. et sic solet vocari ratio. Et pari modo est in alijs.

Querit secundo. Utrum in motu et mouentibus sit infinitum processus. Pro parte negatiua et vera est philosophus in littera qui premitendo duas suppositiones illam partem efficaciter probat. Sed pro parte affirmatiua arguitur primo sic. omne mouens physicum mouetur. sed omne quod mouetur ab alio mouetur. ut probatum est prius. ergo in mouentibus et motis physicis est processus in infinitum. Secundo sic. generationes et corruptiones sunt infinite. ergo generantia et genita corruptionum et corrupta sunt infinita et per consequens mouentia et mota.

Maiores. Nullus motus potest fieri infinitus: si sibi correspondeat finitum tempus

Minor. Hoc tamen fieret: si nullum primum mouens esset. Conclusio. Igitur in motu per se et mouentibus: non est infinitum processus

Maiores patet. quia tempus et motus debent proportionari in finire et infinito. sicut dicitur est in sermo huius.

Minor patet. quia si esset processus in infinitum in mouentibus et motis tunc essent infinita mobilia et tamen quodlibet illorum mobilium moueretur tempore finito. eo quod motus semper est inter determinatos terminos. ergo motus infinitorum mobilium fieret tempore finito. quia eodem tempore moueretur omnia ista mobilia. ut patet manifeste si omnia mouentia et mota ad inuicem primum mouebantur. et sic erit verum quod motus vnus corporis infiniti fieret tempore finito. quod est impossibile. Conclusio satis patet ex dictis. et dicitur notanter in conclusionibus (per se) quia in mouentibus et motis per accidens subordinatis est processus in infinitum secundum potentiam. licet non secundum actum. Correlarij. Licet enim est supponere primum posse omnia corpora. quibus eis repugnat ex propria et specifica natura. Pro quo noto quod alio modo accipitur contingens et impossibile. cum aliquid demonstratur de genere. et aliter cum aliquid demonstratur de specie. Unde cum aliquid demonstratur de specie oportet accipi ut impossibile omne illud cui repugnat genus vel differentia et quibus constituitur ratio speciei. cum vero aliquid demonstratur de genere accipitur ut contingens omne illud cui non repugnat ratio generis. quibus ei repugnat differentia constituens speciem. Sicut si loqueretur de animalibus possem accipere contingens omne animal esse alatum. sed si descenderem ad considerationem hominis impossibile esset homini esse alatum. quod Aristoteles hic loquitur de mobilibus et mouentibus in comuni non dum applicando ad determinata mobilia ideo accipit ut contingens quod omnia mobilia possunt contrariari. quod tamen est impossibile si mobilia considerentur secundum suas naturas speciales. Ad rationes ad primum dicitur quod datur vnus primum mouens mobile. scilicet celum quod mouetur a se per alterum. sed primum mouens simpliciter non mouetur nec a se nec ab alio. nec per se nec per accidens. et illud est physice considerationis per comparationem ad motum. Ad secundam dicitur quod generationes et corruptiones non sunt infinite nisi per successiones plurius induduorum. ideo in eis est bene infinitas secundum potentiam successiones et non secundum actum.

Primum autem mouens non sicut

Querit primo. Utrum omne mouens et motum: sint simul secundum locum. Pro parte affirmatiua est philosophus in presenti littera. Sed pro parte negatiua arguitur primo de proiectis. quia lapis mouetur diu postea quando recessit a manu proicientis. Secundo. quia magnes attrahit ferrum distans et non videtur aliquid agere in intermedium. Tercio quia spiritus talis piscis spiritus attrahit manus piscatoris. et tamen non videtur aliquid agere intermedium. Et similiter est de basilisco. qui dicitur suo visu interficere homines.

Maiores. Omne mouens actiue localiter et primum motum: sunt semper immediata secundum locum. Minor. Omne alteratum et auctum: est suo primum mouenti immediatum. Conclusio. Igitur omne mouens actiue et primum mo

tum: sunt ita simul secundum locum quod ipsorum non est intermedium

Propositio loco maioris patet per deductionem Aristotelis in littera. quia omne quod mouetur. aut mouetur a seipso. vel ab alio. Si a seipso (sicut animal dicitur moueri a se et graue deorsum) tunc constat quod mouens est primum motu. Si ab alio scilicet a mouente. quod non est primum motu principium intrinsecum. sicut graue mouetur sursum iterum mouens est comitatum motu proximo. et inter motum et suum mouens proximum non est medium. ut philosophus inductiue probat de quatuor. scilicet de pullione tractione vertigine et vectione. Quomodo philosophus ostendit primo de alteratione dupliciter. scilicet inductione et ratione. ut satis clare patet circa expositionem littere. Et similiter posset declarari de mouente ad augmentum quod auctum et auctum proxima sunt simul. Conclusio deducitur ex premissis Correlarij. Motus localis factus a mouente extrinseco. diuiditur sufficienter ad quaternarium. et deinde percludit binario. Patet per Aristotelem qui nominat quatuor motus manifestos qui sunt a mouente extrinseco. Primum est pullio. et est motus quo mouens remouet aliquid a se. Secundus est tractio. et est motus quo mouens versus se mouet alterum motu velociori quam se moueretur. Tercius est veccio. quo aliquid mouetur ad motum alterum. sicut homo in naui vel in equo. Quartus est motus vertiginis quo aliquid mouetur pulsus et tractus. Deinde ponit philosophus quosdam alios modos manifestos. sicut sunt inspiratio et spiritus ratio spiritus percussio. motus retrozioris. et similes. Postea philosophus reducit illos quatuor motus ad pulsum et ad tractum tanquam ad binarium. ut patet in littera clarius quam hic dici posset. Ad rationes simul dicendum est quod mouens primum ad est proximum et motu simul. non autem mouens remotum et motum. de quibus assumunt instantie motu.

Querit secundo. Utrum solum primum mouens moueat in membris motus alterationis: secundum qualitates sensibiles tercie speciei qualitatatis. Pro parte affirmatiua est philosophus in littera cum dicit (quonia autem que alterantur. alterantur omnia a sensibilibus) Sed pro parte negatiua sic arguo. quia habitus et dispositiones similiter forme et figure acquiruntur de nouo in aliquo subiecto et etiam remouentur. sed hoc non fit nisi per mutationem. et omnis mutatio ad qualitatem dicitur alteratio. quod. Preterea durum et molle sunt de se eunda specie qualitatatis. sed aliqd mutatur secundum illa de vno in alterum. ergo secundum naturales potentias est per se alteratio

Maiores. Penes quantitatem que est forma vel figura: non fit alteratio proprie dicta. Minor. Ad habitus corporales vel ad virtutes anime prime specie qualitatatis: non est proprie motus alterationis. Conclusio. Solum igitur secundum qualitates tercie speciei quas Aristoteles vocat passiones: sunt proprie corporum alterationes.

Propositio maior patet per deductionem philosophi duabus rationibus. Prima. quia ille qualitates que per alterationem in subiecto acquiruntur in recto de subiecto per

dicantur et e converso. sicut dicimus q homo est albus. et albus est homo. sed forme et figure in principali et reo non predicatur de subiecto. igitur. Vno: probatur. quia no dicitur es est figura vel econtra. sed denotatur dicitur es est figuratum. es est lignum. et per hoc denotatur q materia prius transmutatur ad formam substantialem q ad ipsas qualitates. Secunda ratio. ridiculi est dicere aliquid alterari quando perficitur et acquirit perfectiones sed cum aliquid acquirit formam vel figuram perficitur. ergo fm formam vel figuram non fit alteratio. Vno: p3 exemplariter a simili. quia non dicimus domus alterari quando apponitur rectum. quia alteratio fm se remanet a substantia rei. Vno: pars. quia per figuram aliquid accipit complementum sue speciei. Vno: principalem probat philosophus. primo de habitibus corporalibus. quia ratio huiusmodi qualitatibus et aliqua relatione dependet et hoc est signum q ad eas non est per se motus. sed consequitur aliquem motum. sicut relationes sunt quedam fequele motui. Secundo probat quo ad habitus partis appetitive. quales sunt virtutes et malicie. tali ratione accidit perfectionis rei vel rei corruptio non est alteratio. sicut virtus est perfectio rei. et viciu corrumpit ipsam. igitur. Vno: probatur. quia appetitus nihil est nisi inclinatio ad bonum. sed virtus moralis perficit illam inclinationes et viciu eam corrumpit. Tertio probat minores quo ad habitus partis intellective. tam in generali q in speciali. ut satis pulcre deducit textus quem velim mente reuolui ob quedam notabilia pueria eidem inserta. Conclusio probatur breuiter sic. quia qualitates sensibiles huiusmodi speciei possunt plus et minus participari a subiecto et continentur sub genere sub quo est proprie dicta et transeunt per sequens natura eam requirit successiuam transmutationem subiecti. igitur. Et per hoc etiam patet ratio quare ad qualitates secunde speciei non est per se alteratio. Correlarium. Et predictis non est difficile. quibusdam petitionibus satisfacere. Patet verbi gratia. nam prima est vtrum habitus prime speciei qualitates scilicet virtutes et malicie sint vere in ad aliquid. Solutio proprie loquendo sunt de genere qualitates. q illud cui nomen imponitur est qualitas. sed tamen co significant quada relationem ex parte eius a quo nomen imponitur. Secunda petitio qualiter habitus de quibus in littera fit mentio sunt virtutes et malicie. Solutio illi habitus vendicant sibi communem rationem virtutis. nam virtus est que habentem perficit et opus eius bonum reddit. ut patet secundo Ethicorum. sed hoc pertinet sanitati. Etiam virtus est dispositio perfecti ad optimum. quia per virtutem aliquid perficitur ut sit in aptitudine ad operationem que est vltima perfectio rei. sic etiam faciunt sanitas et malicie et similes habitus. quorum habitus oppositi sunt malicie. Tercia petitio. vtrum de ratione habitus sit esse acquisitum post naturam. Solutio non. quia sanitas et malicie et huiusmodi insunt aliquibus ex naturali et radicali completionem. Ad rationes. Ad primam dicitur. q illa alteratio que est in acquisitione formarum et figurarum et habituum non terminatur per se primo ad illa. sed ad quaedam qualitates ad quas per se est alteratio. Ad secundam dicit. q durum et molle capiuntur dupliciter. Vno modo ut causantur a siccitate et humiditate intrinseca. et sic sunt de secunda specie. et ad eas non est alteratio. Alio modo capiuntur ut causantur a siccitate et humiditate extrinseca. et sic non sunt naturales potencie et ad eas est alteratio

Dubitabit autem vtriusque aliquis

Queris primo. Vtrum triplex co dicitur tacta in littera sit obseruanda in pparatione proprie dicta. Pro parte affirmatiua est philosophus in littera. qui assignat tres conditiones ad pparationem requisitas. Prima est q id in quo fit pparatio dicitur vniuocet de his que fm illud comparantur. Secunda est q illud sit in eodem susceptiuo pparatio. Tercia q dicat naturam que est species specialis. Et ista habet se tali ordine. q tertia petitio includit secundam et primam et non e converso. Sed pro parte negatiua arguitur. quia dicimus q deus est melior diabolus. comparatur etiam equus et camis in albedine. dicit etiam geometer q linea recta est omnium breuissima comparans lineas rectas ad alias lineas. et tunc manifestus est q in illis non obseruatur tres conditiones predicte.

Vno: Comparatione largo modo sumpta: omnia entia vniuersi sunt comparabilia.

Vno: Faciendo proprie dicta comparationes: requiruntur tres dicte conditiones. Conclusio. Igitur ad proprie dicta pparationes: oportet obseruare triplicem conditionem

Propositio maior sic patet. quia omnia possunt comparari in magis et minus. perfectu respectu primi. Et hoc modo solet dici q in omni genere primum est mensura aliorum. Et quinto ethicorum dicitur q omnia venalia comparantur ad indigentiam humanam. Vno: patet quia si aliqua debent comparari in aliquo tertio tunc oportet illud vniuocet venire cum ambobus. et oportet q sit aliquid indiuisibile in species inferiores. nam album non dicitur magis coloratum q nigrum. eo q color est genus. et ex hoc sequitur q etiam secunda petitio requiritur.

Conclusio patet ex dictis et ex processu philosophi q has conditiones per ordinem probat. Correlarium. Breviter quod non est aliquid vniuocet in rebus: semper subest la tentibus equiuocationibus. Pars dupliciter. primo quia genus non dicit aliquid completu sicut species que constituitur per vltimam differentiam essentialem. Pars secundo. quia genus diuiditur in diuersas species per diuersas differentias essentielles coplentes quidditatem speciei constitute. sed species diuiditur per solam diuisionem materie extense per quantitatem. Et loquitur correlarius de equiuocatione physica et non logica. q tam genus q species vniuocantur logice eodem modo. Ad rationes dicendum. q in illis solū est pparatio largo modo comparationis ad quam non requiruntur aliquae predicte conditiones

Queris secundo. Vtrum omnis motus omni motui pot sit pparari. Pro parte negatiua est phisus in littera. Sed pro parte affirmatiua arguitur. quia fm commenta totum omnia duo que non comunicant in eadem materia non habent comparationem ad inuicem. ergo per oppositum que comunicant in materia ad inuicem pparant. sed omnes motus coicant in materia. igitur. Secundo sic. quocumq mensurantur eades mensura sunt ad inuicem comparabilia. sed omnes motus sunt huiusmodi. igitur. Vno: probatur. q talia sunt equa vel iniqua. Sicut minor probat. q oes motus mensurantur tempore

Vno: Motus localis cum alteratione non pparatur proprie in velocitate. Vno: Motus localis rectus non pparatur circulari: sed alteri recto fm spem indifferenti. Conclusio. Non igit motus ois est cuiuslibet pparabilis

Patet propositio maior. q dato aliquo motu locali talis sit sup aliq spaciu in aliquo tpe. et alius motus eque velox loquendo proprie fieret supra simile spaciu et in eodem tpe. sed pparat hoc alterationi non posse ppetere. Similiter p3 propositio ex tribus conditionibus ad motu requisitis. Vno: quo ad primam partem pars q motus rectus et circularis differunt specie. et sic non pparatur pparatio proprie dicta. sicut nec linea recta pparatur circulari. Etiam pars quo ad secundam partem. q conditiones pparationis proprie dicte ibi inueniuntur. Conclusio pars ex dictis hinc et in principalibus copulatis. Correlarium primum. Motus qui sunt per diuersa instrumenta: non differunt specifica differentia. Patet q ambulatio fit p pedes et volatio fit p alas. et natatio fit p pennulas. et tunc possunt proprie pparari in velocitate. qd non esset si differrent specificet. Correlarium secundum. Alteratio pparat ad alterationem: attendendo vniuocet qualitatis et eius a subiecto participatiōem. Correlarium tertium. Generatio pparat generationem: si generati sit eisdem spem. Correlarium quartum. Dicitur de motui pparatio: ostendit Aristoteles p qualidam regulas ppendiose. Et quia ista vltima correlaria diffuse tanguntur in textu. ideo cor deducunt (breuiter et studens) omitto. Ad rationes. Ad primam dicit. q licet omnia motus sit alteri pparabilis in velocitate et tarditate pparatioe abusiuua vel comuniter dicta. non tamen comparatioe vera et dicte proprie. Ad secundam dicit similiter. Et sic pars responsio huius qm et p consequens color materia huius septimum.

Finis Septimus

Sequitur octauus

Tru aut fact? sit aliquando

Circa initium

octauo libri philosophorum in quo phisus ostendit qualis sit primus motor et primus motus. Queris primo vtrum motus sit eternus: et perpetuus.

Pro parte affirmatiua est phisus in principio huius octauo. vbi duplici medio inuitit ad ostendendum sempiternitatem motus. primum sumitur ex parte motus. et secundum ex parte tps. ut satis p3 in primatiōe littere. Sed pro parte negatiua est auctoritas sacre scripture. Preterea nisi sic phis in isto octauo. pcederet ex falsis. q ex ppetuitate motus pbat ppetuitatem primum motoris.

Vno: Ratio Aristotelis que ex parte motus pcedit antiquorum positionem sufficenter destruit. Vno: Consideratio sumpta ex parte temporis: nequit simpliciter concludere eternitatem motus. Conclusio. Supponendo igitur antiquorum errorem: phisus sufficenter ostendit motus perpetuitatem

Propositio maior sic declarat. q phis ante Aristotelem ponentes motu incepisse posuerunt inceptionem motus p hoc q generabant de nouo mobilia. sive p hoc q p motum incepere esse. sed hoc pcludit repugnantiam. quia si mobile debeat generari. tunc necessario ante motu illi? mobilis pcedit alius motus sine mutatio. et sic ante primum motu esset alius motus. Et pari modo de desinēte motus dicendum est. Vno: pars examinatio rationem phis. Unde pcessio q motus non possit esse nisi tempus sit. nec tempus nisi nunc sit. negatur pnter q nunc est medium duorum temporum. Sicut enim pnter pnter esse pncipiū linee ita et nunc tps. Deinde cum instatur. q si nunc sit principiu tunc ante ipsum nihil est. sed ante imporat tempus. Huius instantie ponitur duplex solutio. prima est. quia hec propositio est negatiua quando dicitur ante ipsum nunc nihil est. et sic non potest inferri q sit aliquid tempus pcedens primum nunc. Sicut dicendo q nihil est extra celum. per hoc non volumus q sit aliquid extra celum. Aliter potest dici q affirmando ante et post tunc imporat tempus imaginarium. non autē tempus realiter existens.

Conclusio patet ex dictis. quia motus non potest p veram mutationem incipere. nec potest per veram mutationem desinere. sicut tamen volebant antiqui ponentes inceptionem mundi. Correlarium primum. Potest ab agente intellectualis nature procedere nouus effectus sine preuia mutatione. Patet quia est dabile agens intellectualis nature quod est causa temporis. nec eius actio subiacet tempore. sicut est deus gloriosus. et ergo potest sine eius mutatione qualicūq ab eterna et volutate no ua actio voluntatis procedere. Correlarium secundum. De mundo et motu positio Aristotelis: non est contra illud quod fides tradit in suis articulis. Patet primo. quia non loquitur eodem modo de inceptione mundi. Patet secundo. quia Aristoteles suam positionem non demonstrat in signis cuius vbiq loquitur de hac materia inducit testimonia antiquorum. quod non est demonstratois sed probabiliter persuadentis. Pars tertio q expresse dicitur primo topicorum q quedam sunt pbletaria dialectica de quibus rationem non habemus. ut vtrum mundus sit eternus vel non. Ad rationes. Ad primam dicitur q veritas fidei ponit inceptionem motus. non qdem per mutationem mobilis. quia motus et mutatio designant aliquid subiectum existens prius et posterius. sed per emanationem a primo regum omnium principio. que emanatio dicitur productio totius esse a prima causa essendi. sed talis emanatio non est mutatio fm re. sed solum fm nostrum modum concipiendi. et ideo non oportet presupponere aliquid subiectum ante talem productionem. Et illum modum productionis Aristoteles hic non impugnat. sed solum nititur probare motus non incepisse per mutationem et factionem naturalem. et hoc est verum. Ad secundam dicitur q nihil prohibet ex falsis verum pcludere. ut p3 secundo priorum

Queris secundo Tertium stando in luminibus naturalis philosophie...

Maiores. Et repugnantia circumstantie repugnat mundum aut alium effectum...

Maiores. Propositio sic declarat qz res ita se habet qz mundus ex tempore incepit...

Principium aut considerationis est qz qdam ad inquirendum in isto tractatu secundo...

Maiores. Entia diuidi fm duo prima membra...

Maiores. In his que quiescunt et moventur quedam trimembria diuisio inuenitur...

Propositio maior sic aperit qz prima membra est qz oia semp quiescunt...

Ad secunda dicitur qz pma quatuor membra sunt irrationabilia...

Queris secundo. Tertium mor? anima lani a seipsis...

Maiores. Conuenienter qda diuisio trimembria inuenit in mouentibus...

Propositio maior p3 verbi gratia na pma diuisio est qz qdam moventur...

Queris tertio. Tertius grauius et leuius moueantur a seipsis ad sua loca naturalia...

Maiores. Sicut in grauibus et leuibus principium motus violenti est extra...

Propositio maior quo ad primam partem supponit ab Aristotele...

habetur sursum tunc motus est ab extrinseco mouente. Secunda pars patet...

Hoc aut dupliciter aut enim non ppter seipm

Queris circa hunc textum

primo vtrū ante quolibet mouens motum a seipso. Pro parte affirmatiua...

Maiores. Si esset processus in infinitum in motis et mouentibus...

Propositio loco maioris posita fundat in Aristo. et pbatur duabus rationibus...

Positiones

vigoris: et nature intellectualis Pro parte affirmatiua est processus philosophi hic et alibi Sed pro parte negatiua arguitur primo sic quia Aristoteles probat totum vniuersum esse finitum vt patet primo celi: et nullum posse esse corpus infinitum. ergo nullum erit tempus infinitum Tener sequetur quia infinitas temporis pueniret ex parte mobilis pertransiens punctum in spacio signato Sed sic quod nullus effectus videtur infinitus. sed magnitudo virtutis cognoscitur ex effectu Tercio sic omnia eterna sunt necesse. sed secundum Aristotelem primus motor ab eterno mouet. ergo mouet de necessitate et non libere secundum intellectum et voluntatem Quarto sic si esset intellectualis nature tunc posset velocius aut tardius mouere aut omnino a motu cessare propter libertatem ipsius voluntatis. sed illa sunt absurda apud Aristotelem.

Maiores. Virtutem finitam mouere: pro tempore infinitum est impossibile **Minor.** Mouens primum existens intellectualis nature: mouet in infinito tempore **Conclusio.** Tenendum est igitur philosophum voluisse primum motorem esse infinite virtutis et intellectualis nature.

Ad probandum maiorem Aristoteles tria supponit primo quod in causa motus sunt tria. mouens mobile et tempus. Secundo sit mouens finitum a sit mobile finitum b. et tempus finitum c. Tercio pars mouentis sit b et pars mobilis finiti sit e pars temporis infiniti finiti sit d Tunc arguitur sic si a moueat b in c. tunc d mouebit e in 3. sed d potest torrens sumi et consumer totum a. et sic e consumer totum b. cum illa sint finita. Sed 3 nunquam potest consumere totum e. cum e sit infinitum. ergo c non erit adequatum tempus in quo mouebitur b **Minor.** habet duo completa. primum probat quia philosophus probat quod primus motor sit incorporeus et sine magnitudine. et quod sequitur quod sit nature intellectualis. Sed secundum completum patet ex his que dicuntur supra in octauo. vbi probatum est quod primus motor non incipit nec desinit. et est perpetuus. et sic est finitum tempus infinitum. quare oportet primum motorem mouere in tempore infinito **Conclusio.** sequitur ex premisis. Correlarium primum in magnitudine finiti. non potest esse virtus infinita **Correlarium secundum.** Nullum corpus infinitum in magnitudine: est virtutis finite precise. Illa duo correlaria patent ex declaratione textus. **Correlarium tertium.** in stantie facte contra prememorata: solus possunt facili causa. Patet quia licet totum vniuersum sit finitum. nec possit esse aliquod corpus infinitum. tamen ex ratione philosophi ostenditur quod virtus primi motoris est sufficiens ad mouendum infinitum mobile. Nec est inconueniens si effectus non capiat tantum quantum est in causa. Est tamen verum quod primum mobile habet quendam similitudinem cum infinito vt dicitur tertio huius. quod circulus est quodammodo infinitus. Similiter non procedit secunda instantia. quia modus causandi interdum magis designat virtute causa se quam ipse effectus. cum igitur secundum philosophum prima causa sit causa totius entis non presupponens aliquod subiectum. ideo concludi potest infinitas sue virtutis. Ad tertiam et quartam diceret Aristoteles quod propter immutabilitatem prime cause ea que a prima causa procedunt fierent necessario et immutabiliter non obstante quod per intellectum

Octauum

et voluntatem ageret. quemadmodum in principio huius octauum habitum est quod Aristoteles non potuit videre quod mundus et motor inciperent aut desinerent permanere voluntate primi motoris immutata. et eodem modo se habent.

Queritur secundo. Utrum motus projectorum factus a pluribus motoribus: sit proprie vnus et continuus? Pro illius questi parte negatiua et vera est Aristoteles in littera Sed pro parte opposita arguitur. proiecta mouentur ab impetu impetulo. ergo non mouentur a pluribus mouentibus. Antecedens probatur. quod nisi poneretur impetus non posset videri unde velocitaretur motus corporum ad sua loca naturalia. et quare non potest homo se sistere in descensu vallis quando currit si non generetur impetus Secundo sic quia si sagitta emittatur a balista. tunc eius motus videtur vnus et continuus.

Maiores. Motus projectorum non continuatur a propiciente: sed a medio propellente.

Minor. Proiecta mouentur a pluribus: consequenter se habentibus **Conclusio.** Quia vnus igitur motus projectorum non sit per quem interruptus: proprie tamen non est vnus neque continuus.

Propositio maior patet ex determinatione philosophi hic in littera et in tertio de celo. Et declarat eam hoc modo. quia propiciens lapidem simul mouet medium. cui duo attribuit. scilicet mouere et moueri. non autem oportet quod si cesset ipsum moueri et etiam cesset ipsum mouere cuius signum est quia cum moueri sit completum. tunc maxime ipsum quod mouebatur potest mouere. Sicut subiecto producto ad summum calorem non amplius calescit. sed potest calefacere. Et similiter illud secundum mouens dat parti proximie moueri et consequenter mouere et ita ulterius donec remittendo non datur nisi moueri et tunc cessat motus totus **Minor.** patet ex dictis. quia exempli gratia lapis mouetur a pluribus partibus aeris consequenter se habentibus. Prima pars conclusionis patet quia sagitta ab arcu emissa non quiescit nisi usque ad determinatam distantiam. vt supponitur. et ita est vnitas mobilis temporis et vbi ad quod est motus. Secunda pars patet. quia in tali motu sunt plura mouentia sibi succedentia propter que sunt diuersi impulsus et irregularitates **Correlarium.** Si projector moueretur per impetum: sequeretur quod lapis proiectus sursum semper continuaret motum suum. Pars sequens la. quia illa forma scilicet impetus predominatur forme grauitatis. et quia motus naturaliter fluit ab illa virtute sequitur quod nunquam vinceretur. verbi gratia si a caliditate aque flueret ad intra calefactio conseruans calorem si cut impetus generat motum nunquam aqua calefacta frigeret nisi superueniret extrinsecum frige faciens predominando **Ad primam.** dicitur quod illa velocitas non est propter impetum. sed propter dispositionem ad motum velociorem ex parte suscipiens. nam prior pars motus est via quedam vt a grauitate suat intensior motus. et sic semper ulterius. **Ad secundam.** quid sit dicitur dum patet ex dictis.

Libri

Queritur tertio. Utrum primus motor impartibilis: habeat virtutem organicam alicuius corporis. Pro illius que sit responsione notandum est quod aliquid dicitur impartibile siue indiuisibile multipliciter. vno modo sicut vnitas vel punctus que sunt de genere quantitates sicut eius principia. Alio modo aliquid est indiuisibile tanquam existens extra genus quantitates. sicut substantie separate dicuntur indiuisibiles. Similiter etiam duplex est virtus. quedam est que determinatur ad certam partem subiecti. sicut virtus oculi vel alterius sensus. Alia est virtus separata non coniuncta materie. sicut intellectus est virtus anime. Istis sic notatis patet luce clarius quod prima pars questi est affirmatiua et secunda est negatiua. Sed contra hoc arguitur primo sic. primus motor est in circulerentia primi mobilis. sed omnis forma que est in materia quantificatur ad quantitatem sue materie. ergo si materia mouens habet magnitudinem. Secundo sic. finitum vel infinitum soli quantitati puenit. si primus mouens est infinite virtutis. et est quantum et partibile.

Maiores. Primus motor est impartibilis: sicut existens omnino extra genus magnitudinis. **Minor.** Virtus primi motoris: non est virtus organica alicuius corporis. **Conclusio.** Igitur impossibile est primum mouens immobile: habere magnitudinem aut virtutem in corpore.

Propositio pro maiore posita sic ostenditur. quia si haberet quantitatem dimensionem aut haberet magnitudinem finitam. et si sic non esset infinita vigoris. cuius oppositum superius dictum est. aut haberet magnitudinem infinitam. sed hoc non quia nulla talis est. Quia autem sit extra genus. patet quia est motor totius nature eam totam et totaliter transcendens **Minor.** propositio sic patet. quia virtus organica determinatur ad magnitudinem dimensionem. sed primus motor est absolutus a tali magnitudine. vt dicit precedens propositio. igitur etc.

Conclusio. veritas patet ex premisis **Correlarium primum.** principium influentie motus continuus: est in circulerentia mobilis primi. patet quia vbi motus est velocior ibi principium motus est ponendum. vt dicitur in littera. sed velocior est motus in circulerentia primi mobilis. et inde alie speres participant suum motum diurnum. quia primus motor est causa motus diurni ab oriente in occidentem. Et ergo ad hunc sensum posset concludi de primo motore quod sit in dextra parte celi. id est in oriente. quia ab illa parte celi recipitur influentia ad motum circularum. Quod non est sic intelligendum quod aliqua determinata pars sit semper oriens eo quod virtus motoris primi non est affixa alicui parti sicut organo. sed quecumque pars fuerit in oriente recipit influxum inchoandi motum **Correlarium secundum.** deus gloriosus secundum positionem Aristotelis: non est motor proprius primi mobilis. Pars primo ex communi positione peripateticorum inter quos princeps et dux eorum est Aristoteles qui ponit corpora celestia animata. et per consequens motor proprius respectu corporis celestis est anima. non autem deus gloriosus. Rursus idem patet ex processu Aristotelis in isto octauo. quia in genere eorum que mo-

philosophorum

uentur quod mouetur naturaliter est prius eo quod mouetur violente. et quod mouetur a se est prius eo quod mouetur ab alio. Et per consequens in genere mobilium primum mobile mouetur a principio intrinseco. sicut animal mouetur ab anima **Correlarium tertium.** Virtus simpliciter primi motoris: est origo omnis virtutis Pars quia propter eius excellentiam in primo simpliciter motore qui est deus gloriosus. ipsa virtus est ipsa causa primi motoris a qua ceteris sit participatio quicquid bonitatis in se continent. **Ad rationes.** ad primam dicendum quod primus motor est in circulerentia primi mobilis non secundum determinationem sue substantie. sed secundum influentiam motus. vt patet ex dictis **Ad secundam.** responderetur quod primus motor non est infinitus infinitate quantitate dimensionem. sed infinitate virtutis. Et ergo dicitur auctor libri causarum quod primum infinitus est virtus virtutum a qua descendunt relique bonitates. quas nobis largiri dignetur ipse auctor et fons virtutum deus gloriosus in secula seculorum benedictus Amen

Finis positionum circa octo libros philosophorum que sunt ad opponendum et respondendum multum necessarie.

UNIVERSIDAD
DE SALAMANCA

CRÉDITOS SALALES